

vieläpä juuri liittoneuvoston kokouksen alla — tarkoituksena oli painostaa liittoneuvosto hyväksymään se. (Leskinen: Älä puhu roskaa!) Näin on selostettu, ja ne, jotka ovat olleet liittoneuvostossa mukana, voinevat tarkistaa, olenko antanut väärän selostuksen. Joka tapauksessa liiton päättävävaltaelimet, siis sosialidemokraattisen ryhmän enemmistö niissä, oli joka kerta ns. kokonaisratkaisun kannalla. — Käsitykseni mukaan liittotoimikunnan, jos se olisi noudattanut järjestödemokratiaa, olisi pitänyt alistua päättävävaltaelimiä päätökseen. Siinä, ettei päätökseen alistuttu, on ydin niihin erimielisyyksiin, jotka Työväen Urheiluliiton piirissä syntyivät, ja pohjimmainen syy siihen, että vastakohtaisuudet ovat kärjistyneet niiri jyrkiksi, kuin mitä on tapahtunut.

Yksityiskohtia voisi kertoa pitkäänkin. En halua kuitenkaan niihin syventyä. Totean vain, että itse jouduin näihin asioihin mukaan siten, että puoluetoimikunta asetti sellaisen tutkimuselimen, joka yritti perehtyä tähän vyyhteen, ja sen jälkeen kun puoluetoimikunta maaliskuun lopussa teki asiassa päätöksen, minäkin jouduin mukaan. Maaliskuun lopussa puoluetoimikunta varsin huomattavalla äänten enemmistöllä päätti, että TUL:n Helsingin piirin kokouksen tulos on, ottaen huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat, hyväksyttävä. Puoluetoimikunnan päätös kuuluu näin:

»Huomioon ottaen edellisten tapahtumien kulun ovat puoluetoimikunnan omaksuman kannan mukaan vuoden 1955 aikana järjestettävissä TUL:n liittokokouksissa sekä näitä edeltävissä sos.-dem. ryhmäkokouksissa äänivaltaisina edustajina piirikokouksen laillisessa järjesityksessä valitsemat edustajat.»

Kun puoluetoimikunta päätti näin, niin katsoin, että minäkin voin mennä TUL:n Helsingin piirin edustajana liittokokoukseen. En ollut kuitenkaan mukana maaliskuun kokouksessa.

En olisi halunnut puuttua koko tähän sekavaan pyykkiin, jossa välit olivat kärjistyneet niin pitkälle kuin olivat kärjistyneet, mutta kun asia sitten vielä johti siihen, että siellä äänestettiin siten, että vastaehdotuksena oli toisaalta puoluetoimikunnan päätös ja toisaalta luottamuskysymys toveri Leskelle, ja kun sos.-dem. ryhmän enemmistö sitten asettui puoluetoimikunnan päätöksen kannalle ja Leskinen ilmoitti eroavansa liittotoimikunnasta, niin katsoin, että jonkun täy-

tyy hoitaa neuvotteluja porvarillisten järjestöjen kanssa urheilun yhteistoiminnasta, minkä vuoksi ja kun minut oli valittu neuvottelukunnan jäseneksi ja puheenjohtajaksi, menin mukaan tarkoituksella saada aikaan ns. kokonaisratkaisu. Neuvotteluja tästä kokonaisratkaisusta käytiin sitten huhtikuussa, jonka 14 päivänä TUL:n liittokokousta jatkettiin. Kun tällöin alustavasti esitettiin suunnitelma ns. kokonaisratkaisuksi, niin TUL:n liittokokouksen sosialidemokraattisen ryhmän enemmistö hyväksyi pääpiirteissään sen periaatteen, millä tehtävää sopimusta suunniteltiin. Kun tämä valtuutus oli saatu, jatkettiin neuvotteluja, jotka johtivat siihen, että SVUL:n edustajain ja TUL:n edustajain kesken täsmennettiin sopimusta ns. runkosopimukseksi. Tämä runkosopimus esitettiin TUL:n varsinaiselle liittokokoukselle 19. 5. 55.

Kun sosialidemokraattinen puoluetoimikunta 'maaliskuussa tekemässään päätöksessä oli antanut kehoituksen, että TUL:n päätäntävaltaelimen sosialidemokraattisia jäseniä ja näiden muodostamia ryhmiä kehoitetaan toimimaan niin, että urheilullista yhteistyötä koskeissa kysymyksissä pyritään sellaiseen ratkaisuun, joka tekee mahdolliseksi TUL:n toiminnan jatkamisen urheilullisen yhteistoiminnan puitteissa ja että eri elimissä olisi pyrittävä pitämään kunniassa järjestödemokratiaa, niin tässä 19. 5. pidetyssä liittokokouksessa pyrin määrätietoisesti siihen, että olisin sosialidemokraattisessa ryhmässä löytänyt yhteisen pohjan. Neuvotteluissa, jotka olivat hyvin sitkeitä, päästiin käsitykseni mukaan sosialidemokraattisten ryhmäkuntien kesken varsin lähelle yhteistä sopimusta. Tämä käy selville seuraavasta:

Enemmistöryhmän taholta esitettiin sellaista päätöslauselmaa, jossa sanottiin, että TUL:n liittokokous hyväksyy runkosopimuksen ja toteaa, että sen pohjalla voidaan neuvotteluja erikoisliittojen ja valtakunnanliiton perustamisesta jatkaa.

Vähemmistöryhmän taholta sanottiin: TUL:n liittokokous toteaa, että ns. runkosopimuksen pohjalla voidaan neuvotteluja jatkaa.

Siinä on aika vähän asiallista eroa.

Sitten oli toinen ponsi, joka hyväksyttiin yksimielisesti:

Liiton sisäisen eheyden ja työrauhan palauttamiseksi on niille liiton toimitsijoille, jotka äskeisten tapahtumien johdosta ovat eronneet tai erotetut liiton palveluksesta, palautettava heidän entinen aseinsansa.

Tästä oltiin yksimielisiä.

Sitten tuli kolmas kohta, joka koski voimasuhteita liitolle valittavassa johdossa. Enemmistöryhmän taholta esitettiin, että paikat jaettaisiin suhteessa 7:5 siten, että enemmistö saa 7 ja vähemmistö 5, siis sosialidemokraatit yhteensä 12. Vähemmistöryhmän taholta esitettiin, että heidän on saatava 7 ja toisille annetaan 5.

Edelleen sosialidemokraattisessa ryhmässä oltiin valmiit hyväksymään itse runkosopimukseen nähden pöytäkirjaan merkittäväksi seuraava lausunto:

»TUL:n liittokokouksen sosialidemokraattinen ryhmä hyväksyessään ehdotuksen runkosopimukseksi samalla antaa ohjeen, jonka mukaan erikoisliittojen kanssa käytävissä neuvotteluissa turvataan TUL:n toiminnan jatkuminen.»

Tämä oli runkosopimusasiassa ydinkysymys. Me olimme valmiita antamaan meidän neuvottelijoillemme sitä vastaavat eväät. Huolimatta näin pitkälle menevästä pyrkimyksestä saada aikaan kompromissi sitä ei kuitenkaan syntynyt, koska vähemmistöryhmän taholta viimeisessä vaiheessa, kun tiedustelin menettely tapavaliokunnassa, jonka puheenjohtaja olin, voisiko jostakin sopimuksen kohdasta vielä keskustella, ilmoitettiin, että sopimus on kokonaisuus, joka on hyväksyttävä sellaisenaan. Sen jälkeen ilmoitettiin, että ellei enemmistö hyväksy sitä ja siis vähemmistön ehtoja, niin he eivät tule mukaan liiton hallintoelimiin.

Olimme umpikujassa. Oli pakko lähteä erimielisinä liittokokoukseen tekemään päätöksiä itse runkosopimuksesta, siis itse asiasta, ja valitsemaan myöskin päätäntävaltaelimiä. Asian kulku on puoluekokousedustajien tiedossa.

Ensinnäkin päätettiin runkosopimuksesta. Se tuli hylätyksi siten, että sosialidemokraattinen vähemmistö ja kommunistit yhdessä äänestivät sopimuksen nurin.

On väitetty, että runkosopimus olisi merkinnyt Työväen Urheiluliiton lopettamista, kädet ylhäällä-menemistä porvareiden syliin. Tämä on propagandistinen väite, sillä runkosopimus sinänsä ei olisi sitonut vielä mihinkään. Sen pohjalla olisi käyty neuvotteluja erikoisliittojen kanssa, ja ellei siellä olisi saatu aikaan tyydyttäviä sopimuksia, niin myöskin runkosopimus olisi rauennut. Asia siis ajettiin umpikujaan heikoilla perusteilla.

Mitä sitten tulee itse päättävävaltaelinten valitsemiseen, niin kun oli jouduttu umpikujaan menettelytapavaliokunnassa sosialidemokraattien kesken, jollain tavallahan liiton päättävävaltaelimet kuitenkin oli valittava. Ennen vaalia saatiin tietää, että sosialidemokraattinen vähemmistöryhmä oli ollut neuvotteluissa komunistien kanssa ja luvannut heille puheenjohtajan paikan. Tämän jälkeen katsottiin myöskin enemmistöryhmän taholla olevan vapaat kädet ja, vastapainoksi edelliselle, koinimunisteille luvattiin yksi varajäsenen paikka.

Valitussa TUL:n liittotoimikunnassa on 12 vakinaista jäsentä, niistä 10 sosialidemokraattia ja 2 kommunistia, niinkuin ennenkin. Kolmesta varajäsenestä on kaksi kommunistia ja yksi sosialidemokraatti. Kommunistien voimasuhteet TUL:ssä lisääntyivät tämän kautta, mutta se vaikuttaa käytännössä vasta sitten, kun kolme vakinaista sosialidemokraattia on poissa liittotoimikunnan kokouksista.

Tällaiselta näyttää mielestäni objektiivinen totuus TUL:n asiassa.

Siihen on kytketty paljon politiikkaa. En erehtyne, jos sanon, että myös puoluekokouksen läheisyys on vaikuttanut siihen kiihkeyteen, millä TUL:n asioita on käsitelty. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että Työväen Urheiluliiton asia on näistä erimielisyyksistä huolimatta hoidettava. Emme voi päästää asiaa siihen, että TUL urheiluelämässämme jää merkityksettömäksi. Ainakaan allekirjoittaneen kohdalla eivät tehtyihin ratkaisuihin ole vaikuttaneet henkilökohtaiset taivoitteet. Luulen, että jos TUL on jotakin minuun ja minun asioihini vaikuttanut, niin se on näitä pelkästään huonontanut. Siitä huolimatta olen ollut mukana siitä syystä, että olen yhtenä TUL:n perustajajäsenenä katsonut olevani vastuussa Työväen Urheiluliiton kohtalosta ja siitä, että neuvottelut porvarien kanssa yhteistoimintakysymyksestä hoidetaan niin, että niissä saavutettaisiin paras mahdollinen tulos Työväen Urheiluliiton kannalta katsoen.

Ranta: Keskustelua Puskalan alustuksen osalta olisi syytä hiukan keskittää, Alustushan koski puolueen vuoden 1955 kevätkauden toimintaa ja lähinnä vain sisäpoliittista toimintaa. Puskalan on ollut asian luonnosta johtuen otettava taustaksi myöskin talouspoliittisia kysymyksiä, mutta niistähän tulee kokonaan toiset alustukset, niin että minä en tässä yh-

teydessä niihin kovin laajasti puuttuisi. Me jokainen olemme joutuneet toteamaan, minkä ilmapiirin vallitessa tähän puoluekokoukseen on jouduttu valmistautumaan. Olemme saaneet tuntea, että kenttää valvotaan tarkkaan. Puoluetoimistosta käsin on heikkoja piirejä uhattu avustusten menettämisellä jne. Olemme joutuneet pakonalaiseen ilmapiiriin. Näin on syntynyt sitten se erimielisyys, josta porvariston lehdistössä ja kommunistilehdistössä kirjoitetaan. Perusjärjestöissä kysytään, mistä oikeastaan on kysymys. Meidän tänne kelpuutettujen edustajienkin on ollut evästyskokouksissa sanottava, että emme mekään oikeastaan tiedä, mistä on kysymys, koska puolueessa ei ole minkäänlaisia suuntaerimielisyyksiä.

Tällä hetkellä tilanne on sellainen, että meillä on tässä kokouksessa ryhmittymiä paljon enemmän kuin milloinkaan ennen. Niin, ja me voisimme tietysti näitä ryhmittymiä vielä lisätäkin, koska täällä on kunnallisiväkeä, osuustoimintaväkeä ja nuorisoväkeä läsnä, jos edustaisimme täällä jotakin muuta kuin niitä perusjärjestöjä, jotka meidät ovat lähettäneet. Kun kunkin meistä on tänne valtuuttanut sosialidemokraattinen kunnallisjärjestö tai vaaliyhtymä, niin olen sitä mieltä, että meidän täytyy voida ratkaista asiat tässä kokouksessa nimenomaan sosialidemokraattisina perusjärjestöjen edustajina.

Minäkin olen joutunut mukaan ryhmätoimintaan tätä kokousta valmisteltaessa, mutta voin ilokseni todeta, että olen ollut mukana sellaisessa ryhmässä, joka on tavoitellut tämän kokouksen eheyttämistä ja kokouksen jälkeisen puoluetoiminnan eheyttämistä. Kun meillä ei ole mitään sellaisia suuntaerimielisyyksiä, kuin oli yhdeksän vuotta sitten pidetyssä kokouksessa, niin on parasta lähteä aloittamaan seuraavaa kolmivuotiskautta siten, että valitsemme vanhan puolueen puheenjohtajan edelleen jatkamaan tehtäväänsä, samoin puoluesihteri Leskisen edelleen jatkamaan tehtäväänsä.

Kun puoluetoverit ja puoluejärjestöt odottavat tältä kokoukselta selventäviä toimenpiteitä, niin rohkenisin ehdottaa menettelytapavaliokunnalle ja edelleen puoluekokoukselle jonkinlaisen kannanilmaisun hyväksymistä. Meidän on vaadittava puoluekurin noudattamista myös TUL:ssä, jossa Heltingin piiri on lähtenyt aivan omituisille linjoille.

Edelleen olisi todettava, että puoluekokous katsoo, ettei puoluetoimikunnan pidä sekaantua toisten työväenjärjestöjen ja joukkomuodostelmien asioihin muuta kuin menettelytapa-

kysymyksissä. Samoin on asetettava vaatimus, että muut järjestöt eivät sekaannu puolueen asioihin. Edelleen olisi vedettava Helsingin piirissä toimiviin sosialidemokraatteihin, että he saattaisivat rikotut asiat järjestykseen.

Edelleen olisi sanottava jotakin siitä, että puolueen puoluekokouksen valitsema tärkeä luottamusmies, nimittäin puoluesihteerin, on puoluekokouksen väliajalla luopunut tehtävästään tai erotettu siitä. Kun puoluesihteerin valitaan puoluekokouksessa, hänen on jatkettava seuraavaan puoluekokoukseen, mikäli hän on terveenä ja hyvissä ruumiinvoimissa. On kohtuutonta vaatia, että puoluesihteerin katsotaan sellaiseksi henkilöksi, joka ei kelpaa tasavallan hallitukseen, vaikka nimenomaan poliittisia asioita on hoidettava. On muistettava, ettei puoluesihteerikään sinne itse mene. Heidät määrätään hallitukseen eduskuntaryhmän ja puoluetoimikunnan yhteisillä päätöksillä. Tässä pitäisi vastaisuuden varalta selvästi jotta-kin sanoa.

Edelleen, että milloin puoluesihteerin ja puolueen puheenjohtaja ovat hallituksessa, he edustavat puoluetta yhdessä myöskin hallitusryhmässä käsiteltävissä asioissa. Kymen piirin edustajien piiri-kokouksessa valitettiin sitä, että erityisesti TUL:n kohdalta on tapahtunut sortoa ja että lehdistöllämme ei ole täyttä liikkumavapautta.

Minä pyydän lukea ja jättää menettelytapavaliokunnan käytettäväksi ja edelleen puoluekokouksen lopullisesti päätettäväksi ehdotukseni menettelytapakysymyksiä koskevaksi päätöslauselmaksi.

Lukee ja jättää kokouksen puheenjohtajalle:

»1. Puoluekokous toteaa selventävästi, että kaikissa sellaisissa järjestöissä ja elimissä, joissa sosialidemokraattien lisäksi on muitakin puolueita tai ryhmiä edustettuina, sosialidemokraattisten valtuutettujen tai edustajien enemmistön kanta on sosialidemokraattisen ryhmän päätös, jota on noudatettava. Missään tapauksessa ei sosialidemokraattien poikkeaminen tuollaisesta päätöksestä myöskään kommunistien hyväksi saa tulla kysymykseen. Se on katsottava puolueen menettelytapapäätösten rikkomiseksi.

2. Puoluekokous katsoo, että puoluetoimikunnan ei tule yksityiskohtaisesti päättää työväen keskusjärjestöjen sisäisistä

asioista muutoin kuin menettelytapakysymyksissä. Niissäkin on erimielisyyttä aiheuttavat ratkaisut suurissa linjakysymyksissä alistettava puolueuueuvoston päätettäväksi.

3. Puoluekokous ei hyväksy TUL:n Helsingin piirin sos.-dem. vähemmistön yhteistoimintaa kommunistien kanssa ja kehoittaa puoluetuimikuntaa kiireellisesti huolehtimaan siitä, että asianomaiset TUL:n toimeenpanoelimen sosialidemokraatit viipymättä ryhtyvät sellaisiin toimenpiteisiin, että TUL:n Helsingin piirin sosialidemokraattisen enemmistön kanta sosialidemokraattien edustuksen suhteen piirin alueella tulee toteutetuksi sekä TUL:n sisäisen eheyden kannalta erittäin turmiolliset liiton toimihenkilöiden erottamistoimenpiteet kumotuiksi.

4. Puoluekokous kehoittaa TUL:n hallintoelimissä olevia sosialidemokraatteja sekä jäsenistöä muussakin suhteessa kiireellisesti pyrkimään syntyneen hajaannuksen leviämisen ehkäisemiseen ja eheyden palauttamiseen.

5. Koska puoluetuiminnassa on tarkasti noudatettava normaalin järjestödemokratian periaatteita, niin puoluekokous tuomitsee jyrkästi puoluetuimitsijain harjoittaman henkilökohtaisen ns. junttatyön ja yleensä siihen liittyvän painostuksen.

6. Puolueen puheenjohtajan ja puoluesihteerin tehtävät ovat puoluekokouksesta puoluekokoukseen sääntömääräiset. Ei ole olemassa estettä puoluesihteerin osallistumiseen hallitus- ja eduskuntatyöhön.

7. Jos puolueen puheenjohtaja ja puoluesihteeri osallistuvat hallitukseen samanaikaisesti, molemmat edustavat puoluetta hallitusryhmän puolesta.

8. Puolueen lehdistöllä on oltava puolueen menettelytapaoheiden puitteissa mahdollisuus arvosteluvapauteen.»

Kokkola: Herra puheenjohtaja! Hyvät toverit! — Jokaisella meistä on sydäntä lähellä aina jokin asia. Allekirjoittanutta erikoisesti miellytti se teema, joka koski ammatinvalinnanohjausta ja ammatikoulukysymystä. On valitettavaa, että niin tärkeä asia on jäänyt näin myöhäiseen vaiheeseen. Näistä on paljon puhuttu jo aikaisemmissa puoluekokouksissa ja ammatinvalinnanohjauksesta kirjoitettu myös julkilausumia, mutta toistaiseksi asia on yhä vihreän veran alla. Kuten kaikki tiedämme, lähivuosina tulee eteen kysymys, mitä nyt tehdään. Kansakoulusta päästyään joutuvat nuoret kovin

pulmalliseen tilanteeseen. On valitettavaa, että moni meistä joutuu seuraavaan tilanteeseen: Isä tai äiti tulee paikallisesta lautakunnasta kysymään: »Mitä me nyt lapsellemme teemme hänen koulunsa päätyttyä?» Olisi niin helppoa, kun voisi ohjata hänet ammattikouluun ja sitä tietä palvelemaan meidän yhteistä etuamme. — Hyvät toverit! — Nykyään jo kävelee paljon kansalaisia, varsinkin nuoria, tuolla kaduilla ja maanteillä. Mielestäni on parempi, että näille nuorille voidaan järjestää koulu ja mikäli mahdollista, vielä sellainen, että saamme sen rinnalle pätevän ammatinvalinnanohjauksen. Tämän kautta päästään ns. työn kirouksesta, mikä on jo nyt vallitsevana.

Ehdotankin, että me täällä olevat annamme jonkinlaisen ponnen kiirehtiä eduskuntaryhmäämme, sillä nyt esimerkiksi maalaisliitossa touhutaan kovasti tämän asian eteen.

Puustinen: Puoluesihteerin alustuksessa oli hyvin paljon positiivista, Oikeastaan pitäisi sanoa, että se oli kokonaan positiivinen ja hyvin perusteellinen sekä antoi erittäin hyvän kuvan siitä, mitä puolueemme taholta on sisäpolitiikan alalla tehty ja mitä lähiaikoina aiotaan tehdä. Minä puolestani lausun täyden tunnustuksen niille pyrkimyksille, joita sekä puoluetoimikunta että meidän eduskuntaryhmämme ovat toteuttaneet.

Puoluesihtööri kuitenkin esitti myös kysymyksen työväen urheiluasioiden tiimoilta. Kun täällä kokouksessa on jo tästä asiasta käytetty useita puheenvuoroja, niin en asiassa mukana varsin tiiviisti olleena malta olla niihin jossain määrin puutumatta. Asia on niin laaja, että tämän kokouksen puheenvuorojen aika ei anna tilaisuutta asian perusteelliseen käsittelyyn, mutta kuitenkin pyrin täällä jotakin pintapuolisesti käsittelemään.

Vuoden 1951 liittokokouksen sosialidemokraattinen ryhmä teki yksimielisesti päätöksen siitä, että Työväen Urheiluliitto on valmis perustamaan tähän maahan urheilun valtakunnallisen keskusjärjestön silloin, kun se katsoo sen ajankohtaiseksi ja kun se saa tähän keskusjärjestöön ja siihen liittyviin muihin elimiin sellaiset ehdot, että ne vastaavat Työväen Urheiluliiton toivomuksia ja pyrkimyksiä. Tämän kokouksen päätöksen perusteella silloin valitun puheenjohtajan, toveri Leskisen olikin tietysti helppo kokouksessa todeta, että hän on ryhtynyt tähän tehtävään nimenomaan päämääränä valta-

.kunnallisen urheiluliiton perustaminen tähän maahan. Me katsoimme silloin, että asiat olivat kehittyneet meidän urheiluelämässämme siihen mittaan, että ennen pitkää joudumme urheiluelämämme organisaatiota uudistamaan.

Vuonna 1952 kokoontunut liittoneuvostomme, johon mm. minulla on ollut kunnia kuulua, teki päätöksen, jossa liittotoimikuntaa kehoitettiin suorittamaan tutkimus urheiluelämämme virtauksista ja sen uudelleenjärjestämisestä. Myös sama liittoneuvosto antoi liittotoimikunnalle valtuudet ryhtyä tutkimaan mahdollisuuksia maan urheiluelämän uudelleenorganisointiseksi. Näillä valtuuksilla liittotoimikunta sitten lähti asioita kehittelemään.

Vuonna 1953 pidetylle liittoneuvoston kokoukselle esitettiin valmis sääntöluonnos perustettavaksi ajatellun jalkapalloliiton säännöistä, Liittoneuvosto hyväksyi tämän sääntöluonnoksen myöskin yksimielisesti, mitä tulee sosialidemokraattiseen ryhmään. Samanaikaisesti tai oikeastaan päivää ennen tätä liittoneuvoston kokousta kaikki, jotka asioita seurasivat, saivat lehdistä lukea, että neuvottelijat olivat allekirjoittaneet Suomen Jalkapalloliiton perustamiskirjan. Tästä tietenkin nousi kova kysymys liittoneuvoston sosialidemokraattisessa ryhmässä, koska liittoneuvosto ei koskaan ollut luvannut neuvottelijoita kirjoittamaan minkäänlaista sopimusta alle sen enempää erikoisliittojen kuin valtakunnallisen keskusliitonkaan kohdalta. Kun asiasta keskusteltiin ja keskustelu muodostui ryhmässä varsin kärjekkääksi, toveri Leskinen ilmoitti, että hän ottaa vastuun tästä allekirjoittamisesta. Näin ollen minä totean, että tämä hänen mainintansa oli kai lipsahdus. Näin kuitenkin on täällä kokouksessa mainittu. Kh muista, onko kokouksesta kirjoitettu pikakirjoituspöytäkirja, mutta jos on, se varmasti voidaan vielä todeta. Olkoon tämän asian laita miten hyvänsä, joka tapauksessa siinä vaiheessa TUL:n liittoneuvoston sosialidemokraattinen ryhmä vielä yksimielisesti oli sitä mieltä, että ei voida siinä vaiheessa perustaa jalkapalloilun erikoisliittoa, vaan on pyrittävä saamaan aikaan ratkaisu nk. keskusliiton linjalla, ja kun se on saatu aikaan, -sitten pyrittävä perustamaan erikoisliittoja. Asia joutui noin kuukauden kuluttua uudelleen liittoneuvoston käsiteltäväksi, ja silloin oli vakava uhka jalkapalloilun yhteistoiminnan katkeamisesta, niin kuin se yleensä on joka vuosi ollut koko yhteisen toiminnan aikana. Tällöinkään liittoneuvosto ei varsi-

naisesti katsonut voivansa hyväksyä jalkapalloliiton perustamista, mutta se periaatteessa antoi sellaisen lausunnon, jonka mukaan voitiin nk. väliaikaisen sopimuksen pohjalla lähteä, harjoittamaan jalkapalloilutoimintaa ikäänkuin yhteisessä liitossa siten, että muodostettiin yhteinen sarjavalioikunta ja yhteinen toimi-kunta tänne pääkaupunkiin.

Tällaisen väliaikaisen sopimuksen pohjalla sitten palloilutoiminta jatkui, kunnes tultiin vuoden 1954 marraskuun liittokokoukseen, jolloin liittotoimikunnan sosialidemokraattinen, enemmistö oli esittänyt päätöslauselman, joka edellytti sitä, että ensinnäkin jalkapalloilun erikoisliitto perustettaisiin ja että myöhemmin lähdettäisiin aktiivisesti erikoisliittojen perustamisen tielle siten, että neuvotteluja jatkettaisiin erikoisliittojen kanssa, niin kuin niitä siihenkin saakka oli aluksi käyty. Liittokokous ei kuitenkaan marraskuussa 1954:kään hyväksynyt tätä liittotoimikunnan sosialidemokraattisen enemmistön esittämää päätöslauselmaa. Näin jäi Helsingin erikoisliitto siinäkin vaiheessa perustamatta. Myöskin antoi tämä liittokokous neuvottelukunnalle evääksi neuvotella edelleenkin valtakunnallisen keskusliiton perustamisen linjalla, joskaan se ei myöskään kieltänyt käymästä neuvotteluja erikoisliittojen kanssa. Siinä vaiheessa liittokokouksen sosialidemokraattinen ryhmä valitsi mm. allekirjoittaneen tähän nk. neuvottelukuntaan, jonka puheenjohtajana oli silloin toveri Leskinen ja jossa olivat mukana myös liiton kaikki puheenjohtajat sekä eräät liittotoimikunnan jäsenet. Mutta haluan huomauttaa, että kaikissa näissä neuvotteluissa, mitä on käyty, on ollut mukana yksinomaan sosialidemokraatteja ja työväen urheiluliiton edustajia.

Silloin käsittääkseni liittotoimikunnan annettujen ohjeiden mukaisesti olisi pitänyt ryhtyä hyvin nopeassa tempossa käymään neuvotteluja tämän liittokokouksen antaman päätöksen perusteella ja sen sanelemassa hengessä. Kuitenkin syystä tai toisesta ja allekirjoittaneen monista uusiutuneista pyynnöistä huolimatta ei tällaisia neuvotteluja saatu aikaan, ennen kuin maaliskuun .18 päivänä 1955, siis tänä vuonna. Maaliskuun 18 päivän aamuna klo 8 kutsuttiin meidät uudet neuvottelukunnan jäsenet, toveri Friman Varkaudesta ja muut, tuonne TUL:n toimistoon, ilman että olisi pidetty mitään yhteistä ryhmäkokousta ja millään tavalla meille selostettu, missä kohdin ja millä tavoin asiat makaavat. Jouduimme neuvotteluun

todellakin aivan niin kuin puusta pudonneina ja vähän tuntien, että me emme ole samalla foorumilla emmekä samalla tasolla kuin toiset liittomme edustajat: Minun kuitenkin täytyy todeta, että liittokokouksen ja liittoneuvoston useista kehoituksista huolimatta ei ollut päästy etenemään valtakunnallisen keskusliiton perustamisajatuksessa ^{min} pitkäUe, että se millään tavalla olisi haitannut meikäläisten 'mukaantuloa, tarkoitan meidän uusien miesten mukaantuloa tähän neuvottelukuntaan. Silloin oli jo näkyvissä maaliskuun viimeisen päivän liittokokous, ja meillä oli siis aikaa vajaa puoli kuukautta neuvotella näistä asioista.

Porvarien rintama on aina ollut erittäin jyrkkä näiden neuvottelujen kohdalla siitäkin huolimatta, että TUL:n liittokokous oli marraskuussa tehnyt päätöksen, jonka mukaan he ovat valmiit urheilutoimintaan ainoastaan keskusliittolinjan kautta, edellyttäen, että myöskin nykyiset urheiluliiton keskusjärjestöt siinä vaiheessa, kun yhteinen keskusliitto aikaansaadaan, lopettavat toimintansa.

Heinonen: Puoluesihteeri Puskalan alustuksessa oli eräitä varsin hyviä asioita, ja kun tämä Työväen Urheiluliiton kysymys on herättänyt puolueväen keskuudessa eräitä huomattavia mielipiteiden vaihtoja, saanen puheenvuoroni käyttää myös tästä TUL:n kysymyksestä.

Ei ole vielä missään puheenvuorossa kosketeltu sitä, että se tilanne, mikä Työväen Urheiluliitossa oli vielä ennen viime liittokokousta, oli peräisin niiltä ajoilta, kun suoritettiin 1951 liittokokousvaali. Silloin meitä kenttämiehiä pyydettiin hoitamaan asiat siten, että Työväen Urheiluliiton liittokokoukseen saataisiin sosialidemokraattien määränemmistö, koska se vaati määrättyjä toimenpiteitä, jotka puolestaan vaativat sosialidemokraattisen määränemmistön läsnäoloa. Me tietenkin innokkaina sosialidemokraatteina aloimme värvätä jäseniä Työväen Urheiluliittoon niin, että saimme mm. Tampereen ja Helsingin piirin hoidetuksi sosialidemokraateille kahden varsin voimakkaan seuran turvin. Tampereen piirissä tuollainen seura oli Pesäveikot. Etsimme kaikki puolueen jäsenet jopa 80-vuotiaita puolueveteraaneja myöten. Helsingissä samanlainen seura oli Kruunuhaan Suunnistajat. Näiden seurojen turvin me pystyimme hankkimaan liittokokoukseen sellaisen enemmistön sosialidemokraateille, että asiat voitiin hoitaa. Silloin myöskin valittiin sosialidemokraattisessa ryh-

mässä yksimielisesti liiton johto, joka lähti toteuttamaan valtakunnanliittosuunnitelmia. Vasta siinä vaiheessa, kun päästiin vuosiin 1952—1953, varsinaiset erimielisyydet sosialidemokraattisen ryhmän keskuudessa tulivat päiväjärjestykseen. Minun mielestäni kaiken tämän riidan lähtökohtana, mikä esiintyy TUL:n sosialidemokraattisessa ryhmässä, on marraskuussa pidetty liittokokous. Me mm. Tampereelta tulimme silloin 100-prosenttisilla eväillä, että meidän piti vastustaa eristysratkaisua, siis jalkapalloliiton perustamista erillisenä valtakunnanliittoratkaisusta. Johdonmukaisesti äänestettiin sosialidemokraattisessa ryhmässä eväitten mukaisesti, ja kuulumme siihen ryhmään, joka ratkaisi asian niin, että jalkapalloliittoa ei perusteta. Tämän olisi täytynyt merkitä myös liiton sosialidemokraattiselle johdolle ohjenuoraa siitä, että[^] senkin piirissä olisi pitänyt toimia ns. kokonaisratkaisun aikaansaamiseksi. Näin ei kuitenkaan tapahtunut. Kaiken kaikkiaan viisi TUL:n sääntömääräistä kokousta, kolme liittoneuvostoa ja kaksi liittokokousta, on hylännyt liiton esityksen erilliskokouksesta,

Tästä huolimatta ryhdyttiin marraskuussa jälleen kaikkia keinoja hyväksi käyttäen hoitamaan kiireessä asioita siten, että seuraavaan liittokokoukseen tulisi sellaisia edustajia, jotka olisivat valmiit hyväksymään liittotoimikunnan sosialidemokraattisen ryhmän enemmistön kannan urheiluelämän järjestämiseksi. Me tiedämme, mitä sitten seurasi. Tuli Helsingin piirin piirikokous, josta täälläkin kokouksessa on käytetty puheenvuoroja. Niissä puheenvuoroissa, joissa on arvosteltu Helsingin piirin menettelyä, ei kuitenkaan ole kiinnitetty huomiota siihen, että kun vain muutamia päiviä aikaisemmin sosialidemokraattinen ryhmä kokoontui, niin tässä kokouksessa päätettiin, että Kruunuhaan Suunnistajille ja Verkkopalloilijoille ei myönnetä äänioikeutta sosialidemokraattisessa ryhmässä, ja kuitenkin nämä seurat olivat aikoinaan vaikuttaneet siihen, että sosialidemokraatit olivat myös Helsingin piirissä säilyttäneet enemmistöaseman. Ymmärrän hyvin niitä työntekijöitä, jotka ovat vuosikausia sosialidemokraattisella linjalla tehneet ns. junttatyötä niidenkin hyväksi, jotka tällä hetkellä sitä työtä arvostelevat. Näiden vaiheiden jälkeen nämä henkilöt ilmoitetaan epäkelloisiksi niin sosialidemokraattiseen ryhmään kuin seuraankin, joka on perustettu nimenomaan sosialidemokraattisen linjan vahvistami-

seksi. Olen aivan vakuuttunut siitä, että jos Tampereella ne puoluemiehet, jotka ovat tehneet työtä Pesaveikkojen riveissä, olisivat joutuneet samaan tilanteeseen, se kyllä vetäisi mielen karvaaksi. El näin ollen ollut ihme, että kun heiltä evättiin äänioikeus, he lähtivät silloin pois sosialidemokraattisesta ryhmästä eivätkä kaivanneet sinne myöhemminkään; olihan heidät ajettu ulos joukosta.

Olin käymässä Helsingissä, kun Helsingin piirin piirikokous oli. Myös henkilökohtaisesti toivoisin, että jonkinlainen sopu saataisiin aikaan, mutta siitähän ei tullut käytännöllisesti katsoen mitään. Kun varsinainen piirikokous kokoontui, siellä asioiden kulku oli sellainen, että esitettiin sosialidemokraattien keskuudesta kahden linjan puheenjohtajaehdokkaat, ja kun suoritettiin lippuäänestys, niin ns. Helsingin sos.-dem, piirin sosialidemokraattisen vähemmistön edustaja tuli valituksi puheenjohtajaksi äänestyksessä, missä lippuäänestyksen turvin kommunistit auttoivat asiaa. Tämän jälkeen sosialidemokraattinen enemmistöryhmä poistui kokouksesta, ennen kuin oli päätetty, otetaanko kokoustauko vai ei. Kokous puhui ja SAK:n järjestösihteeri Järvelä toimi puheenjohtajana. Koko ajan oltiin varuillaan, että jos kommunistit yrittävät vallata TUL:n Helsingin piirin, niin kokous keskeytetään. Kommunistit esittivät liittokokousedustajaehdokkaansa, mutta sattumalta heitä jätettiin kannattamatta. Lyhykäisesti sanoen kokouksen meno oli tämä. Kokouksen varsinainen piirikokous teki työtänsä. Sitä ei ollut keskeytetty. He pitivät kokousta ja lopettivat sen suunnilleen samaan aikaan kuin varsinainen piirikokouskin lopetti työnsä. Sen jälkeen on esitetty sellaisiakin vaatimuksia, että sosialidemokraattien on Helsingin piirissä vaihdettava liittokokousedustajia. Sattumalta asia on niin, että Työväen Urheiluliitolla on myös omat säännöt. Ei mikään puolueitoimikunta, puolueuuvosto eikä edes Helsingin sosialidemokraattinen piiri, joka tässä on niin onnekkaasti toiminut, pysty vaihtamaan sääntömääräisessä järjestyksessä valittuja edustajia. Tässä vaiheessa, kun Helsingin piirin jupakka tuli, myös puolueitoimikunta käsitteli asian ja päätti, että ei sen paremmin sosialidemokraattisissa järjestöissä kuin puoluelehdistössäkään käsitellä asiaa, koska se oli arka sosialidemokraattien kekuudessa, vaan että puolueitoimikunta suorittaisi asian asianmukaisen tutkimuksen. En muista tarkkaa aikaa, mutta ei kulunut kuin vuorokausi tai kaksi, kun tästä puolueitoimi-

kunnan päätöksestä huolimatta Helsingin sosialidemokraattinen piiri otti asian käsitelläkseen ja vei sen julkiselle foorumille. Tästä jälleen vyöryi uusi riita sosialidemokraattien keskuuteen.

Silloin kun kävimme sosialidemokraattisessa ryhmässä keskustelua urheilupoliittisesta tilanteesta — niissä myös TUL:n silloinen puheenjohtaja Leskinen oli paikalla — kaikissa puheenvuoroissa päädyttiin siihen tulokseen, että jalkapalloliitto voidaan perustaa, mutta ennen sitä täytyy saada ratkaisu kokonaiskysymyksen kehittämisestä. Puheenvuoroja ei käytetty erillISRatkaisun puolesta. Tämän jälkeen ei siis sosialidemokraattisilla liittokokousedustajilla ollut muuta mahdollisuutta kuin äänestää jalkapalloliiton perustamista vastaan.

Puheenjohtaja: Järjestävä valiokunta ehdottaa, että kokousta jatketaan tänään yöhön saakka. Toivotaan, että ainakin valiokuntien jäsenet pysyttelisivät kokoushuoneen tienoilla.

Valiokunnan ehdotus hyväksytään.

Torkkeli: Hyvät kokoustoverit! — Me olemme tulleet tänne pitämään sosialidemokraattisen puolueen puoluekokousta emmekä käsittääksemme pitämään TUL:n kokouksia. TUL on kyllä niin tärkeä järjestö, että siitäkin kannattaa puhua, mutta kun kerrataan jatkuvasti samoja asioita, niin ehdotan, että enempää ei enää esitetäisi TUL:n kohdalta.

Puheenjohtaja: Puheenvuorot rajoitetaan pyydettyihin 13 puheenvuoroon.

Pyydettyään puheenvuoroa työjärjestykseen lausuu

Hakulinen: Kyllä minä nyt, hyvät toverit, rohkenisin toivoa, että tästä asiasta saataisiin puhua, sillä onhan outoa, että kun ensin huhkitaan ja sitten tullaan tänne, niin täällä ei ole edes tilaisuutta puhua.

Puheenjohtaja: Toimitetaan äänestys puheenvuorojen rajoittamisesta kahdeksi tai viideksi minuutiksi.

Ne, jotka kannattavat puheenvuorojen rajoittamista 2 minuutiksi, nostavat korttinsa ensin. Sitten nostavat korttinsa ne, jotka kannattavat 5 minuutin rajoittamista.

Äänestysesitys hyväksytään.

Äänestys toimitetaan.

Äänestyksen tuloksena puheenvuorot rajoitetaan 5 minuutiksi.

Raatikainen: Hyvät puoluekokousedustajat! — Saa-
nen kiinnittää eräisiin kohtiin tässä Työväen Urheiluliiton ky-
symyksessä arvoisien edustajien huomiota. On erinomaisen
miellyttävää, että tässä puoluekokouksessa keskustellaan näin
paljon Työväen Urheiluliitosta. Jos tutkimme puolueemme pöy-
täkirjoja niin huomaamme, että sosialidemokraattinen väki on
oikeastaan aika vähän keskustellut urheilutoimintakysymyk-
sestä niin arvovaltaisessa paikassa kuin puoluekokouksessa.
Yleensä täytyy todeta, että puolueen sivistyspoliittiset kysy-
mykset ovat olleet varsin vähän keskustelun ja pohdinnan alai-
sina meidän puolueemme piirissä. Varsinaisesti urheilupoliitti-
siin kysymyksiin kiinnitetään huomiota vasta vuoden 1949 puo-
luekokouksessa, jolloin se periaate hyväksyttiin, että kaikki,
vapaat kansalaisjärjestöt meidän maassamme saavat harjoit-
taa itsenäisesti omaa vapaata toimintaansa ulkopuolella kaiken
poliittisen propagandan ja että poliittiset puolueet eivät saa osal-
listua eivätkä puuttua näiden järjestöjen sisäiseen toimintaan
tai rakenteeseen. Nyt on kuitenkin todettava, että Työväen Ur-
heiluliiton kysymys on tuotu tähän puoluekokoukseen ei niin-
kään paljon Työväen Urheiluliiton rakentamiseksi kuin sen si-
sällä tapahtuneen tutkimiseksi ja arvostelemiseksi.

Kun v. 1951 liittokokouksessa hyväksyttiin päätös siitä, että
olisi ryhdyttävä tutkimaan mahdollisuuksia valtakunnallisen
keskusliiton järjestämiseksi, niin ei liittotoimikunta varsinais-
esti vuoden 1951 aikana ryhtynyt enempiin toimenpiteisiin
syystä, että tahdottiin lähestyvien olympialaisten vuoksi saada
aikaan rauha. Valtakunnallisen liiton ratkaisu- ja perustamis-
mahdollisuuksia ruvettiin tutkimaan vasta v. 1952 olympialaisten
jälkeen. Sen jälkeen nousikin eteen kysymys siitä, miten suh-
taudutaan niin suureen urheilupoliittiseen kysymykseen kuin
valtakunnallisen liiton perustamiseen Suomeen. On kasvettu
siihen, että Työväen Urheiluliitto on osa muusta työväenliik-
keestä. Tämän mukaisesti sosialidemokraattinen ideologia pyri-
tään liittämään mukaan urheilulliseenkin toimintaa, ja silloin
kun tehdään suuria poliittisia ratkaisuja, kysytään myöskin
socialidemokraattisen puolue toimikunnan mielipidettä. En ym-
märrä, mikä ihmeen synty on siinä, jos halutaan kysyä täl-
laisissa ratkaisuihin puolue toimikunnan mielipidettä, sillä se-
• hän on puoluekokouksen väliaikana se elin, joka lausuu mieli-
piteensä sosialidemokraattisiin ratkaisuihin sivistyspoliittisissa
kysymyksissä.

Kun sitten ruvetaan pohtimaan kysymystä valtakunnanliiton perustamisesta, niin eteen tulee ensimmäisenä käytännöllisenä ongelmana kysymys jalkapalloliiton perustamisesta. Ajatuksen suhteen on olemassa meidän sosialidemokraattisessa ryhmässämme kahta eri mielipidettä. Ns. vähemmistöryhmä liittotoimikunnassa edustaa liiton jäsenistön enemmistön kantaa. Enemmistöryhmä taas on jatkuvasti toiminut kanden liittoneuvoston ja kahden liittokokouksen päätöksiä vastaan. Se on rikkomus demokratiaa vastaan. Mistä on ollut kysymys ratkaistaessa linjaa »kokonaisratkaisu contra erikoisratkaisu»? Kiinnitän huomiota kysymykseen siitä, miten asia hoidettiin Helsingin piirissä, jolloin tullaan jälleen järjestödemokratiaan, ja siihen, miten suuret sosialidemokraattien aikaansaamat seuramat ovat vaikuttaneet urheilupoliittisiin ratkaisuihin liitossamme. En katso Kruunuhaan Suunnistajille kuuluneen äänioikeutta minkään periaatteen mukaan.

Honkanen: Täällä on jo aikaisemmin mainittu sivumennen niistä toimenpiteistä, joita puoluetoimiston taholta on kohdistettu sekä piiritoimitsi joihin että lehdistöön. Näistä toimenpiteistä eräs oli se, että puoluekokousedustajia koskevan puolueäänestyksen tuloksia kiellettiin lehdistössämme julkaisemasta. Toinen oli se, että kritiikki TUL:n tapahtumista haluttiin tyystin kieltää. (Kokouksesta: Oli aihehtakin — Ei ollut.) Me lehdistön edustajat olemme olleet siinä hurskaassa uskossa, että sosialidemokraattisen puolueen piirissä, jossa on aina taisteltu ajatuksen ja sanan vapauden puolesta, tulee jatkuvasti kunnioittaa näitä periaatteita. Kun lehdet ryhtyivät suorittamaan arvostelua TUL:n tapahtumista, mm. TUL:ssa tapahtuneista eroamisista, niin Puskala otti vaivakseen soittaa Ouluun allekirjoittaneelle ilmoittaen, että niistä tapahtumista ei olisi saanut kirjoittaa ja että niistä ei myöskään vastaisuudessa saa mitään kirjoittaa. Hän esitti peräkaneettina uhkauksen mainiten ihmettelevänsä, että tällaiseen kirjoitteluun on syyllistynyt lehti, jonka asioita edesmenneinä vuosina on jouduttu käsittelemään puoluetoimikunnassa. Hän tarkoitti taloudellisia kysymyksiä. Samalla hän mainitsi, että menettelymme tulee vastaisuudessa vaikeuttamaan asioiden hoitamista, ts. hän esitti uhkauksen siitä, että puoluetoimikunta tai puoluetoimiston asianomaiset elimet haluavat vaikuttaa siihen suuntaan, että meitä tullaan taloudellisesti painostamaan. Johtokuntamme kokoontui tuon puhelinsoiton jälkeen ja lähetti yk-

simielisesti puoluetoimikunnalle kirjelmän, jossa se paheksui Puskalan menettelyä. Me katsoimme, että vt. puoluesihtööri Puskala ei ollut toiminut edes puoluetoimikunnan antamin valtuuksin.

Aaltonen: Hyvät puoluetoverit! — On valitettavaa, että täällä jo kohta kaksi päivää on puoluekokousta pidetty ja varsinaisissa asioissa ei ole päästy yhtään pitemmälle. Lähdin puoluekokoukseen kunnallisjärjestöstämme. Siellä uskottiin saatavan nämä vanhat tapahtumat pian selvitettyiksi.

Täällä on puhuttu pääasiassa TUL:n kysymyksistä, mutta sen sijaan sivuutettu monia sellaisia seikkoja, jotka ovat työväenliikkeelle yhtä tärkeitä ja ajankohtaisia. Kiinnitin alustuksessa erityistä huomiota työllisyyskysymykseen. Meillähän on viime vuosina ollut huutavaa työttömyyttä. On ollut kymmeniä tuhansia työttömiä, jotka on jouduttu hätäkeinoin sijoittamaan työpaikoille. Minä haluaisin erikoisesti korostaa hallitusryhmälle ja eduskuntaryhmälle sekä myös tulevalle puoluetoimikunnalle sitä, että viimeinkin voitaisiin tuoda esille sellaisia toimenpiteitä, joilla työttömyys voitaisiin poistaa. Meillä on siihen mahdollisuuksia. Viime vuosina on myönnetty miljardeja markkoja niin valtion kuin kuntien ja kaupunkienkin varoja työttömyyden torjumiseen hätäkeinoin. Olisi paljon parempi, että vähitellen alettaisiin irroittaa varoja — se koskee erikoisesti teollisuutta — niille seuduille, missä rakenteellista pysyvää työttömyyttä esiintyy. Seuduista, joilla jatkuvasti on työttömyyttä, on erikoisesti mainittava Pohjois-suomi, Pohjois-Karjala; jopa voi sanoa, että Tampereen ja Porin seudutkin ovat sellaisia. Meillä on suuria voima- ja metsävaroja. Eikö meillä voida rakentaa tehtaita, joissa raakapuun jalostustyö voitaisiin suorittaa loppuun ja siten antaa työtä lukemattomille tuhansille ihmisille. Sellaisesta työstä olisi hyötyä ei ainoastaan työväelle, vaan koko kansakunnalle. Tiedämmehän myös, että kommunismi menestyy juuri siellä, missä joudutaan kärsimään työttömyydestä.

Toisessa kohdassa, johon haluaisin kiinnittää huomiota, puhuttiin työttömyysvakuutuksesta, sairausvakuutuksesta ja kansaneläkevakuutuksesta. Kansaneläkevakuutuksesta on olemassa hallituksen esitys eduskunnassa erikoisvaliokunnassa. Tuntee siltä, että tämäkin vakuutus ajetaan karille tai että uudis-

tus lykkäytyy pitkäksi aikaa. On muistettava, että nykyiset pienet eläkkeet pitäisi korottaa, jotta vanhuksille, sairaille ja työkyvyttömille saataisiin taatuksi edes jonkinlainen turva.

Törmä: On ensiksikin lausuttava ilo siitä, että tämän asian, käsittelyn yhteydessä on käytetty siivompaa kieltä kuin Pohjolan Pesulan ja Sosialistisen Aikakauslehden käsittelyssä. Tuntuu siltä, että mielet ovat jonkin verran rauhoittuneet. Lienee syytä todeta toveri Hakulisen ammatista ja toimesta, että se on tärkeä tehtävä koko puolueellemme ja työväenliikkeelle. Saanen samalla kuitenkin tukistaa häntä siitä, että hän aloitti keskustelun niin kärkevästi.

Oli turha aloittaa Pohjolan Pesulasta sellaista pyykkiä, ennenkuin tämä oli saatu edes likoamaan. Nyt se on likoamassa. Kun se on saatu sieltä, pestään sitten se pyykki pois päiväjärjestyksestä.

Vanhana työväenurheiluliittolaisena, sen perustamisesta asti liittoon kuuluneena aktiivimiehenä, on ollut ikävää seurata sitä riitaa, jota Työväen Urheiluliitossa on käyty. Mehän tiedämme, että porvarillinen urheiluliike on asettanut Työväen Urheiluliiton seinää vasten, kuvaannollisesti sanoen seinää vasten ammuttavaksi. Nyt me ammuttavat riitelemme keskenämme, millä tavalla käydään ammuttaviksi! Mistään muusta ei ole kysymys kuin työväen urheiluliikkeen lakkauttamisesta, siitä millä tavalla tämä tapahtuu. On surkeata, että näissä oloissa riidellään keskenään. Täytyy tukistaa molempia ryhmiä. Molempien ryhmien taholla on tehty virheitä, jopa karkeita virheitä myös menettelytapakysymyksissä.

Yhdyn niihin ponsiin, jotka toveri Ranta esitti. Käsiteltäköön ne menettelytapavalioikunnassa. Toveri Hakulisen ponsissa oli myös hyvää; hän on myös sillä kannalla, että molempia ryhmiä on tukistettava ja että tulevan puoluetoimikunnan on valvottava asioita paremmin ei ainoastaan muilla työväenliikkeen aloilla, vaan ennen kaikkea myös oman puolueen sisäpuolella.

On kuultu monia kertomuksia — jos ei tässä kokouksessa, niin muualla — siitä, millä tavalla palkatut puolueen toimihenkilöt ovat kiertäneet pitkin maata ja haukkuneet puolueen toisia toimi- ja luottamushenkilöitä. Tätä vastaan meidän täytyy lausua mitä jyrkin tuomio. Päätöslauselmissa pitäisi tämän tuomion tulla niin painavasti sanotuksi, että moinen menettely ei vastaisuudessa enää voisi tulla kysymykseen. Minä saini

.sellaiset eväät, että täällä on saatava sovinto aikaan. Minulta kysyttiin, kun tulin Helsinkiin, kumpaa ryhmää edustan, edustanko Leskisen ryhmää vai edustanko Puskalan ryhmää, Minä sanoin, että olen sosialidemokraattisen puolueväen kokouksessa enkä edusta kumpaakaan ryhmää, Mutta järjestys täällä on saatava aikaan. Tuntuu siltä, että johtopaikoille on pyrkimässä liian monta miestä, Täällä on ilmeisesti paljon hyviä miehiä, joilta puuttuu työtä, ja näiden täytyisi päästä johtamaan. Minä olen niiltä alueilta, joilta puuttuu sosialidemokraattista työvoimaa. Siksi ehdottaisin, että liiat miehet siirrettäisiin töl-liin Peräpohjolaan ja Lappiin. Siellä on maaperää. Tervetuloa sinne, siellä riittää työkenttää!

Paavo Lehtinen: Kun sosialidemokraattinen puolueväki tätä edellisen kerran kokoontui, oli ilo todeta, että kokous oli kokoontumishetkestä sen lopettamishetkeen saakka ehyt ja yksimielinen. Lausuimme kaikki tyytyväisyytemme ja uskoimme hyvää tulevaisuudesta. Mutta nämä meidän toiveemme eivät valitettavasti ole toteutuneet. Jo hyvän aikaa ennen tätä kokousta kuului viestejä, että yhtenäisyys puolueessamme horjuu. Porvarit ovat jälleen keskittäneet hyökkäyksensä meidän puoluettaamme vastaan. Ja valittaen on todettava, että ainakin TUL:n kohdalla he ovat onnistuneet. Pitää toivoa, että tämä kokous pelastaa puolueen onnettomuudesta, että se riita, jota täällä käydään, päättyy tähän kokoukseen eikä jatku tämän jälkeen kentällä ja että se johto, joka puolueelle nyt valitaan, pystyy tekemään positiivista, kokoavaa työtä. Se, että tätä kokousta on. juntaamalla valmisteltu, on valitettavaa, Pohjois-suomen väki ei ole joutunut tähän juntauukseen mukaan. Me teemme ratkaisumme vapaasti.

Puskala antoi erittäin mielenkiintoisen alustuksen tulevista suunnitelmista. Ne olivat kaikki hyviä.

Minun mielestäni sosialidemokraattisen puolueen on valvot-tava kaikkia sosialidemokraattien hallinnassa olevia työväenliik-keen eri haaroja. Ellei näin tapahdu, kokonaisuus hajoaa ja meidän tulevaisuutemme on varmasti synkkä.

Altti: Helsingin piiri kannattaa Rannan tekemää ponsi-ehdotusta, jonka Helsingin piiri hyväksyi kokouksessaan ääni-määrin 73—7.

Paananen: Tämän kysymyksen jälkeen on esityslistalla

puolueen tilikertomukset näiltä vuosilta, minkä vuoksi pyydän,, että kaikki piiriedustajat hakisivat kokouskansliasta tilinpää-töksen ja jakaisivat sitä edustajille.

Ukkola: Tavallisena TUL:n rivimiehenä pyydän saada ensiksi lausua parhaat kiitokset kaikesta siitä, mitä on saatu kuulla.

Täällä on puhuttu eräästä kysymyksestä hyvin vähän, ja se on se, miten TUL:n itsenäisyys ja TUL:n säilyminen turvataan tulevaisuudessa siinä uudessa organisaatiossa, joka valtakun-nanliitolle suunnitellaan. Meidän liittomme jäsenistö ei ole lainkaan valmis menemään mukaan sellaiseen valtakunnan-liittoon, jossa työläisurheilijoilla ei ole itsenäistä sijaa. Nykyi-nen tilanne on herättänyt kentällä paljon arvostelua.

Mitä taktikointiin niin Leskisen kuin Tervonkin taholta tulee, niin kirkko on saatava keskelle kylää ja sitten on pidettävä siitä huoli, että meillä on TUL:ssa vain yksi sosialidemokraat-tinen ryhmä.

Haluan viitata lyhyesti siihen seikkaan, että Oulun piirissä liikkuu noin suusta suuhun kertomus siitä, että useita piiri-sihteejä on uhkailtu sen johdosta, että he eivät ole taipuneet vt. puoluesihteerin Puskalan esityksiin. Paljonkohan tässä asiassa on perää, haluaisin kysyä.

Kokkola: Urheilusta on puhuttu tänään jo niin paljon, että en haluaisi enää käyttää puheenvuoroa. Mutta kun jou-duin Tervon kanssa viime liittokokouksessa kovasti painiskele-maan näiden asioiden kimpussa, niin katson velvollisuudeksi hänen selostustaan muutamien kohdin oikoa. Tervo puhui koko-naisratkaisun linjasta ja runkosopimuksesta ja mainitsi, että molempien ryhmien linjat ovat lähellä toisiaan. Minulla on taskussani runkosopimukseen liittyvä PM, jonka on kirjoittanut SVUL:n sihteeri, tuomari Kotkas. Siitä selviää runkosopimuk-sen heikkous. Siitä selviää myöskin, että TUL:n sosialidemo-kraattinen enemistö, päinvastoin kuin mitä Helvi Raatikai-nen täällä selitti, ei ole runkosopimuksen kannalla. Päätös TUL:n liittokokouksessa olisi ollut vallan toinen, jos sos.dem. enemistö olisi päässyt vaikuttamaan asioihin sillä tavalla, kuin järjestödemokratia edellyttää. Se, että kommunistien kanssa valloitettiin Helsingin piirin johto, se, että vallattiin kaikki liittokokousedustajapaikat, se on väärää peliä.

Puustinen totesi puheessaan, että Leskinen sanoi ottavansa vastuun sääntöluonnoksesta, joka aikanaan julkaistiin lehdis-

tässä palloliitosta. Penna Tervo väitti, että sen pohjalta olisi sopimus allekirjoitettu. Mutta miksi hän ei TULin puheenjohtajana voi esittää tässä kokouksessa sellaista allekirjoitettua asiakirjaa? Minulle on selitetty, ettei sellaista allekirjoitettua asiakirjaa ole olemassa. Uskon tähän selitykseen niin kauan, kunnes Penna Tervo todella esittää allekirjoitetun asiakirjan.

Tämän enempää minusta ei kannata asiasta puhua. Haluaisin antaa menettelytapavaliokunnan käytettäväksi Kotkaksen PM:n, joka muuten on myös Penna Tervon hallussa, vaikka hän ei ole esittänytäkään sitä piirikokouksissamme. Se, että me olemme, todennäköisesti samoja teitä kuin hänkin, saaneet asiakirjan haltuumme, osoittaa, että asiassa on jotakin mätää, sellaista mätää, jota meidän urheiluväkemme maassa ei voi käsittää. Ehdotan, että kaikki ne esitykset, joita Ranta täällä teki, otettaisiin menettelytapavaliokunnassa vakavan harkinnan alaisiksi. Muuten ei tämän maan suurimmassa nuorisojärjestössä TULissa, jossa on 200.000 jäsentä, saada aikaan sitä käännettä, jota tarvitaan ja johon meidän täytyy pyrkiä: siirtymistä rakentavaan työhön. TUL on lyöty hajalle. Eikä sitä voida jälleen yhdistää, jos päättää silittelemällä hyväksytään kaikki se, mitä on tapahtunut. Kukaan rehellinen TUL:läinen ei voi hyväksyä sitä, varsinkin kun on kysymys miehestä, joka 12 vuoden aikana rakensi ja teki työtä enemmän kuin yksikään muu TUL:n piirissä on tehnyt.

Paavo Saaristo: Kokkolan puheenvuoroon ei ole paljon lisättävää. Käsitykseni on se, että kaiken pohjalla on kysymys siitä, kuka saa olla TUL:n palveluksessa ja johdossa. Periaatekysymykset taas juontavat juurensa siitä, mitä Helsingin piirissä tapahtui. Nämä asiat on saatava nyt selviksi, sillä jäsenkunta odottaa tilanteeseen selvyyttä juuri tältä puoluekokoukselta.

Leo Lehtonen: Ensinnäkin hallitussopimuksesta yleensä ja siitä kehityksestä, mikä puolue- ja erityisesti hallitusrintamalla on tapahtunut: se on ollut myönteistä kehitystä ja koitunut onneksi myöskin työväenluokalle. Yhdyn toveri Aaltoseen siinä, että kausi-työttömyys pitäisi pyrkiä kokonaan poistamaan tästä maasta. Mutta toisaalta en voi yhtyä niihin ajatuksiin, mitä puoluesihteeri Puskala esitti tilanteesta puolueessa. Tämänkin kokouksen aikana on pidetty kokouksia, missä on ainoastaan ja yksinomaan haukuttu toveri Leskistä!

En voi yhtyä niihin, jotka näkevät kaiken syyn olevan yhdessä miehessä. Vikoja on kaikissa, ja siksi ne pitää eritellä niin, että ne sijoittuvat kukin kohteeseensa.

Minun käsitykseni järjestödemokratiasta ei vastaa sitä, mitä minulla on ollut tilaisuus seurata viimeisten kuukausien aikana.

Surullista on', ollut todeta, miten viime joulukuun alusta lukien työväen suurten keskusjärjestöjen kenttämiehet pan-tiin tekemään valistustyötä ja ainoastaan ja yksinomaan Les-kistä vastaan. Tuovat meille valmiiksi syötyä ruokaa suuhun! Se ei ole järjestödemokratian mukaista toimintaa. Minä tuo-mitsen ehdottomasti tällaisen menettelyn. Yhtyisin puoles-tani niihin ponsiin, joita täällä Ranta esitti.

Leskinen: Aikaisemman lisäksi huomautan siitä, että tosiasiaksi TUL:n käymistilasta jää, että TUL:stä tällä het-kellä puuttuu pääsihteeri ja järjestösihteeri, jotka sieltä ero-tettiin. Useita muita TUL:n tunnettuja sosialidemokraattisia toimihenkilöitä on samasta urheilupoliittisesta syystä toimin-tamahdollisuuksia vailla, vaikka heitä siellä kipeästi tarvit-taisiin. Työväen Urheiluliiton sosialidemokraattinen enem-istö on liiton nykyistä johtoa vastaan.

Täällä on läsnä tutkimuskomitean jäsen, joka ilmoittaa, että siitä paperista, jota he tutkivat, kävi ilmi, että se ei ollut mi-kään Suomen Jalkapalloliiton sopimus, vaan suositus sellai-seksi, siis pelkkä luonnos, jollainen luonnollisesti syntyy neu-votteluja käytäessä. Runkosopimuksen sisällöstä käy vääjää-mättömästi ilmi se tulkinta, minkä siitä nimenomaan Kokko-lan mainitsema kiertokirje osoittaa.

Sitten minä huomauttaisin näistä muista kompatavoitte-luista, ollenkaan riippumatta siitä, että minä olen puolue-sihteeri. Kenenkään mieleen ei pälkähdä, että puolueen pu-heenjohtajan tehtäviä rajoitettaisiin, jos hän menee halli-tukseen. Päinvastoin pidetään luonnollisena, että ne saavat hallituksessa olosta lisää pontta. Minkä vuoksi siis pitäisi toiseen puoluekokouksen valitsemaan luottamushenkilöön — puoluesihteeriin — nähden menetellä toisella tavalla? Yhdyn kaikkiin niihin, jotka toivovat, että TUL:n asiassa pyrittäi-siin aikaansaamaan tällä viimeisellä hetkellä sovinnollinen voimien kokoaminen. Siitä syystä ilmoitin jo ennen liitto-kokousta, että minä puolestani en tule missään vaiheessa, en millään tavalla enkä minkään päätöksen johdosta sekaantu-

maan TUL:n johtokysymykseen. Teen tämän jälkeen sen, mitä voin, kentällä ja kenttämiehenä. Palauttakaamme TULissakin luja luottamus oikeaan sosialidemokraattiseen menettelytapaan. Jos tämä otetaan päämääräksi, niin varmasti kaikista muistakin ristiriidoista selvitään.

Puustinen: Tämän kokouksen aika ei todellakaan ole ollut puheenvuorojen käyttäjille edullinen, koska näin laajan kysymyksen tiimoilta ei ole voitu asioita käsitellä perusteellisesti. Kuitenkin jatkan siitä, mihin jäin.

Maaliskuun 31 päivän liittokokoushan jatkui huhtikuun 14 päivään. Tällöin myös esitettiin uuden neuvottelukunnan aikaansaama ns. väliaikainen ehdotus runkosopimukseksi, jonka liittokokouksen sosialidemokraattisen ryhmän enemmistö hyväksyi. Vähemmistö pidättäytyi äänestämästä ja kommunistit äänestivät sitä vastaan. Niin ollen luotiin pohja sille sopimusehdotukselle, joka sitten esitettiin sääntömääräiselle liittokokoukselle ja jonka vähemmistöryhmät kommunistien kanssa kaatoivat. Mielestäni tämä runkosopimus ei edellyttänyt TUL:n toiminnan lakkauttamista, TUL:n toimintaa nimittäin ei voi lakkauttaa muu kuin liittokokous ja liittoneuvosto. Runkosopimuksen pohjalla olisi luotu mahdollisuudet jatkaa urheilullista yhteistoimintaa tässä maassa. Senhän olivat porvarit ratkaisseet jo maaliskuun 27 päivänä, jolloinka vielä tämä ns. Leskisen ryhmä ei ollut liittotoimikunnan paikoilla. Kun runkosopimusta ei hyväksytty, tosiasia on, että meillä on nyt suuria vaikeuksia urheilumme yhdistämiseksi ja yhteistoiminnan aikaansaamiseksi yleensä. Valitan, että näin on tapahtunut. Katson, että kun TUL:n elimet ovat olleet eri mieltä liittotoimikunnan sosialidemokraattisen enemmistön kanssa, niin olisi näiden elinten antamia ohjeita pitänyt noudattaa eikä heti, kun esitys tuli hylätyksi, lähteä kävelemään liiton johdosta.

Puheenjohtaja: Keskustelu on päättynyt. Asia lähetettäneen menettelytapa valiokuntaan.

Lähetetään.

Puheenjohtajaksi siirtyy Ranta.

Puheenjohtaja: Puheenjohtajina eri valiokunnissa määrättäneen toimimaan seuraavat:

Menettelytapa valiokunnassa Eino Torkkeli, järjestys- ja

valistusasiainvaliokunnassa Heikki Törmä, ohjelma valiokunnassa Uno Nokelainen, sääntövaliokunnassa Eino Siren ja talousvaliokunnassa Viljo Rantala.

Määrätään.

PUOLUETOIMIKUNNAN TILIKERTOMUKSET VV. 1952—1954 JA TILINTARKASTAJIEN LAUSUNNOT

P a a n a n e n : Arvoisat puoluekokouksen edustajat! Teille on jaettu monistetut tilinpäätökset vuosilta 1952, 1953 ja 1954. Nämä ovat olleet puolueuuvoston käsiteltävinä, ja puolueuuvosto on puolestaan jättänyt ne puoluekokouksen vahvistettaviksi. Sallittaneen minun muutamien sanoin niitä esitellä, ennen kuin niistä keskustellaan ja ennen kuin ne lähetetään talousvaliokuntaan.

Arvosteltaessa näitä kolmen vuoden tilinpäätöksiä varmaan-kin ihmetellään esiintyvien summien suuruutta varhaisempien vuosien tileihin verrattuna. Kun esimerkiksi puolueen menot vuonna 1939 olivat yhteensä 1.303.203 mk ja tulot 921.127 mk,, niin jo vuonna 1945 menot olivat runsaasti kaksinkertaistuneet ja tulot 2.375.341 markassa. Jos mielenkiintoa riittää vielä muutamien väli vuosien osalle, niin voisin sanoa, että esimerkiksi vuonna 1946 puolueen menot nousivat jyrkästi. Ne olivat silloin 5.847.685 mk tulojen ollessa vastaavasti 5.995.220 mk. Vuonna 1947 menot miltei kaksinkertaistuivat. Menot olivat silloin 10.197.389 mk ja tulot 7.942.870 mk. Vuonna 1948 menot olivat 18.910.031 mk ja tulot 14.972.302 mk. Vuonna 1949 menot nousivat 33.513.100 markkaan ja tulot 31.126.740 markkaan, ja edelleen vuonna 1950 menot 44.332.941 mk, tulot 41.632.648 mk. Huomattavana tekijänä lukujen kasvussa on tietysti ollut puoluetöiminnan tehostamisen tarpeellisuus, sillä sillä toimihenkilömäärällä, joka puolueella oli palveluksessaan ennen sotia, ei voitu tulla toimeen muuttuneissa olosuhteissa. Kenttäverkosto täytyi luoda uudelleen. Vaalipiirien alueilla tarvittiin lisää toimihenkilöitä ja heikossa taloudellisessa asemassa oleville vaalipiireille oli annettava avustusta. Puoluelehtien kirjapainot olivat päässeet rappeutumaan ja koko koneisto oli vanhanaikainen eikä pystynyt tyydyttämään ajan tarvetta. Vanhat työväentalot olivat monin paikoin rappeutumassa ja uusia täytyi rakentaa. Tämä-

kin toiminta vaati puolueen taloudellista tukea ja suuria rahasummia. Näin ollen ei kaikki menojen nousu ole ollut kulutusmenoa. Olemme pyrkineet lisäämään myös puolueen omaisuutta. Vuoden 1939 jälkeen on esimerkiksi teollisuusosakkeita hankittu 36.180.000 markan arvosta. Puoluelehtiä on tuettu merkitsemällä niiden osakkeita puolueelle. Työväentaloihin on kiinnitetty varoja 24.892.141 mk. Näiden menojen rahoittaminen on ollut mahdollista vain siten, että ns. hoitamlsvaroja on siirretty puolueen käyttöön yli 137 milj. markkaa,

Tämän päivän tilannetta arvioitaessa voimme todeta, että piirit ovat puolueelle velkaa yhteensä 2.953.555 mk. Se, että velkamäärä tällä hetkellä on näinkin pieni, johtuu siitä, että arpajaisten tulosten tilittämisen yhteydessä velkoja perittiin pois puoluetoimikunnan päätöksen edellyttämällä tavalla. Lisäksi lehtiyhtiöt ovat meille tällä hetkellä velkaa yhteensä noin 8.300.000 mk. Jos halutaan kuulla esim., mitkä yhdistykset ovat puolueen suurimpia velallisia tällä hetkellä, niin voidaan mainita, että esim. Kuusamon uusi työväentalo aiheutti puolueelle 2.515.000 mk:n ja Oulunsalon työväenyhdistys 508.000 mk:n menoerän. Muista velallisista huomattavimpia ovat Oulunsalon työväenyhdistys, Ylivieskan työväenyhdistys ja Valkeakosken työväenyhdistys.

Menoeränä esiintyvät valistus- ja matkakustannusten tilit olivat vuonna 1952 5.000.000, vuonna 1953 4.000.000 ja vuonna 1954 3.000.000 mk. Lasku johtuu siitä, että olimme pakotetut ryhtymään säästäväisyystoimenpiteisiin tulojen ruvetessa ehtymään.

Tiedoitustili on puoluetoiminnassa aina ollut erittäin tärkeä, varsinkin näinä viime vuosina, jolloin taistelu kommunisteja vastaan on täytynyt käydä nimenomaan sellaisin tavoin, joissa tiedoitusosasto on näytellyt huomattavaa osaa. Tästä johtuen tiedoitusosaston menot ovat olleet huomattavan suuret: vuonna 1952 9.296.049 mk, vuonna 1953 8.853.000 mk ja vuonna 1954 3.000.000 mk.

Puuttomatta tarkemmin piirien erittelyyn voimme siirtyä tuottojen puolelle. — Meni hiljaiseksi taas tämä kovaääninen. — Puoluejäsenmaksujen tililtä on vuonna 1952 saatu puolueen kassaan 6.134.461 mk ja vuonna 1953 6.361.812 mk. Summa on noussut vuonna 1954 10.434.436 markkaan. Muut tuottojen puolella esiintyvät tuloerät ovat melko vaatimattomia. Esimerkiksi kustannustoiminnan tili, joka on tuottanut meille

147.956 mk vuonna 1952, ei ole paljon suurempi vuonna 1953: 209.000 mk. Vuonna 1954 se on noussut 381.000 markkaan. Ylimääräisten tuottojen puolella liikutaan jo huomattavasti suuremmissa summissa. Erityisesti kiintyy huomio lahjoitusten tiliin, joka vuonna 1952 tuotti 35.595.000 mk ja vuonna 1953 37.500.000 mk. Vuonna 1954 emme ole voineet lahjoitusten tililtä tulouttaa, sillä lahjoitustilin saldo on täytynyt käyttää muiden asioiden järjestelyyn.

Vuoden 1953 puolella on kulujen kohdalla Työväen Arkiston tilillä summa 28.573.000 mk. Tämä menoerä johtuu siitä, että Työväen Arkisto oli saanut hyväntekeväisyyslahjoituksena appelsiinierän, jonka tuotto oli 28.573.000 mk. Sen käytti puolue menojensa rahoitukseen, mutta näitä asioita virallisesti selvitettyä olemme olleet pakotettuja tilittämään tämän määrän Työväen Arkistolle, ei tosin vielä toistaiseksi rahassa, vaan velkasitoumuksina. Asia on hoidettu sillä tavoin, että sen pitäisi olla myös viranomaisia tyydyttävällä tavalla järjestyksessä. — Samaten kiintyy huomio vuoden 1954 puolella esiintyneiden tulojen ja menojen tiliin, jossa on 55.520.231 mk. Tämän tilin kautta on hoidettu myös Väinö Voionmaan Säätiön hyväntekeväisyyskauppa. Voin lohduttaa puoluekokousta sillä, että tämän suhteen puolueen tilitysvollisuus ei tule rasittamaan puolueen taloutta, vaan on järjestelyjen kautta voitu hoitaa siten, että puolue ei siinä menetä mitään. Nyt voidaan tietenkin kysyä, miten on näiden tulojen hankkimisen laita, kun keskustelussa on esiintynyt vaatimuksia, että myös sosialidemokraattinen puolue on asetettava vastuuseen hyväntekeväisyyskaupasta. Me emme tällä hetkellä voi sanoa yhtään mitään siitä, millä perusteella puolue voitaisiin mihinkään velvoituksiin asettaa. Meihin ei ole kohdistettu mitään muita vaatimuksia, kuin mitä sanomalehdissä on näkynyt. Juristien antamien lausuntojen mukaan ne tulevat kuivumaan kokoon tai ainakin osaltaan siirtymään.

Jättäisin tämän jälkeen tilinpäätöksen puoluekokouksen käsiteltäväksi. Tilintarkastajien lausunto alkuperäisenä on jätetty kokouksen puheenjohtajalle.

P u h e e n j o h t a j a : Olemme kuulleet taloudenhoitajan selostuksen tilintarkastajien lausunnosta alkuperäisenä ja samanimukaisena, kuin se on jaetuissa monisteissa.

Tilinpäätös menee joka tapauksessa jo aamupäivällä talousvaliokuntaan siirretyn asian takia talousvaliokuntaan.

Työjärjestyksen tili- ja vastuuvapauden myöntämistä puolue toimikunnalle ja puolue neuvostolle koskeva kohta 13 lähetetään keskustelutta talousvaliokuntaan.

SOSIALIDEMOKRAATTISEN PIENVILJELIJÄIN NEUVOTTELUKUNNAN TOIMINTAKERTOMUKSET VV. 1952—1954

Kohta hyväksytään keskustelutta.

SOSIALIDEMOKRAATTISEN EDUSKUNTARYHMÄN TOIMINTAKERTOMUKSET VV. 1952—1954

Kohta hyväksytään niinikään keskustelutta.

SOS.-DEM. KESKUS- JA PÄRILJÄRJESTÖJEN TOIMINTAKERTOMUKSET W. 1952—1954

Hyväksytään keskustelutta.

PUOLUENEUVOSTON JA TILINTARKASTAJIEN PALKKIOT

P a a n a n e n : Puolue neuvoston kokouspalkkio olisi paras jättää talousvaliokunnan harkittavaksi ja puoluekokoukselle esitettäväksi. Puoluekokous määrää osanottajiensa päiväpalkkion.

P u h e e n j o h t a j a : Puoluekokouksen päiväraha- sekä puolue neuvoston, ja tilintarkastajien palkkiokysymykset lähetetään talousvaliokuntaan.

PUOLUENEUVOSTON UUSI KOKOONPANO

P u h e e n j o h t a j a : Asia lähetettäneen menettelytapavalio kuntaan.

Lähetetään.

Puheenjohtajaksi siirtyy S i r e n .

PUOLUETOIMIKUNNAN UUSI KOKOONPANO

Keskustelu:

Ranta: Niinkuin vuoden 1955 toimintakertomusta käsiteltäessä ilmoitin, teen nyt puoluetoimikunnan vaalin kohdalla ehdotuksen, että me puoluetoimikunnan puheenjohtajan ja sihteerin vaalissa osoittaisimme, että tämä puolue sittenkin on yksimielinen puolue ja että pesty pyykki on tullut niin puhtaaksi, että entinen puheenjohtaja ja entinen puoluesihteerit voivat edelleen jatkaa toimintaansa. Olen tässä suhteessa johdonmukainen, sillä myös edellisessä puoluekokouksessa tein vastaavan ehdotuksen. Minä siis ehdotan, että puolueen puheenjohtajaksi seuraavaksi kolmivuotiskaudeksi valitaisiin Emil Skog ja puoluesihteeriksi Väinö Leskinen. Tällä ehdotuksella tiedän olevan varsin laajan kannatuksen tässä kokouksessa.

Ojanen: Olen samaa mieltä kuin Ranta siinä, että tämän kokouksen pitäisi osoittaa myöskin yksimielisyyttä, mikä voisi tapahtua juuri siten, että m^c edelleen valitsisimme puheenjohtajaksi Skogin ja puoluesihteeriksi Leskisen.

Kajala: Muistan, miten Turun puoluekokouksessa vuonna 1939 keskusteltiin siitä, kumpi on puolueelle parempi: sekö, että valitaan yksimielisesti kaksimielinen puoluetoimikunta, vai sekö, että valitaan kaksimielisesti yksimielinen. Edustin silloin sitä kantaa, mitä täällä nyt ovat kaksi edellistä puhujaa edustaneet. Mutta talvisodan vuosina ja sen jälkeen, kun meiltä alkoi luikkia miehiä kommunistien leiriin, kuten Jaakko Viljam Keto jne., tulin ajatelleeksi, että jospa sittenkin olisi noudatettu sitä linjaa, mitä siellä vanhempi väki ajoi todettuaan, että työkykyisen puoluetoimikunnan aikaansaaminen ei ole mahdollista, jos mukaan otetaan keskenään riitaisia miehiä. Kannatan ilman muuta Skogin ehdokkuutta. Minusta olisi sopimatonta aloittaa yhteistyö potkimalla ulos puolueen puheenjohtaja, joka vaikeana aikana sai puheenjohtajan tehtävän, tehtävän, johon hänet oikeastaan pakottamalla pakotettiin. On sanottu Skogista, että hän on liian suorasukainen mies tai että hänen pitäisi olla hiukan sliipatumpi ja hieman ovelampi mies puolueen puheenjohtajana. Minä myönnän, että Skog on suomalaisen työmiehen esimerkki. Hän on säilyttänyt olemuksessaan suomalaisen työmiehen rehellisen tyylin, mutta ei ole sosialidemokraattiselle puolueelle mikään

häpeä, että meillä on työmies puolueen puheenjohtajana. Kyllä me pystymme maisterit kirjoittajiksi palkkaamaan, jos tarvitaan.

Mutta jotta me saisimme tosiaan työkykyisen puoluetoimikunnan, niin meidän täytyy kysyä puheenjohtajalta, kenet hän haluaa lähimmäksi, työtoverikseen. Ehdottaisin, että me emme vielä löisi nimeä lukkoon, vaan lähettäisimme asian erilaisin evästyksin menettelytapavaliokuntaan. Omasta puolestani olen sitä mieltä, että meillä on ollut nyt kaksi viimeistä vuotta puoluesihteerin, joka on tarmokkaasti, yksinomaan puoluetöitä tehden, vienyt puolueemme asioita eteenpäin — tasapainoinen, maltillinen, järkevä ja harkitseva mies. Minä ehdotan puoluesihteeriksi häntä, Puskalaa, mutta olen sitä mieltä, että myöskään Leskisen kykyä meillä ei ole varaa olla käyttämättä. Leskisestä ei tule Skogin kanssa niin hyvää puoluesihteeria, että hän nyt voisi jatkaa. Mutta jos hän saa esim. jonkin puheenjohtajan paikan, niin kyllä hän siinä taas alkaa tottua. Hänhän on älykäs mies ja tulee varmasti sopeutumaan uuteen asemaansa, Pitäisin kohtuuttomana, jos nyt työntäisimme Puskalan syrjään.

Romppanen: Olen yhtä mieltä niiden kanssa, jotka ovat ehdottaneet Skogia ja Leskistä, Mutta siitä lähtien on kova karsinta tarpeen.

Hakulinen: Olen sillä kannalla, että puolueen johto pitää saada vakaviin käsiin. Meillä on hyvät kokemukset puolueen puheenjohtajasta. Hänhän on nauttinut kaikkien luottamusta. Sen vuoksi esitän puolueen puheenjohtajaksi puolueen nykyistä puheenjohtajaa Skogia.

Mitä puoluesihteerin paikkaan tulee, niin meidän on pyrittävä välttämään riitaisuutta. Minä voin teille, toverit, sanoa, että jos -Leskinen valitaan puoluesihteeriksi, niin puolueesta eivät riitaisuudet lopu! Eikö meillä ole syytä nyt tehdä niin, että valitsemme puoluesihteeriksi Puskalan.

Sommarberg: Minä pyytäisin esittää puolueen puheenjohtajaksi tuomari Väinö Tannerin. Minun ei tarvitse luetella hänen ansioitaan puolueessa. Tiedätte ne. Väinö Leskisen olisi pysyttävä edelleen puoluesihteerinä. Ei meillä ole syytä riskeerata. Meidän on löydettävä kokonaisuus ja puolueelle sellainen menettelytapa ja otteet, että ne täysin tyydyttävät sitä valitsijakuntaa, jota olemme täällä edustamassa.

Sairanen: Ranta puhui puoluetoimikunnan puheenjohtajaksi valittavasta henkilöstä niin kauniisti, että minä pienviljelijänä voin yhtyä kannattamaan ajatusta, **että toveri Skog** rehellisen suomalaisen työmiehen perikuvana valittaisiin yksimielisesti puolueemme puheenjohtajaksi. Puoluesihteerin paikan täyttäminen on kokonaan eri kysymys. Valittakoon nyt ensin puheenjohtaja.

Veikko Rantala: Täällä on esitetty puolueen puheenjohtajaksi toveri Skog, joka on ollut jo kauan sillä paikalla, ja minä yhdyn tähän esitykseen.

Puoluesihteeristä sen sijaan sanoisin, että kun toveri Leskinen aikanaan puoluesihteerinä ollessaan joutui myöskin TUL:n puheenjohtajaksi ja samanaikaisesti myöskin TK:n puheenjohtajaksi, niin meidänkin perusjärjestössämme oltiin sitä mieltä, että Leskiselä ei pitäisi kasata kaikkia näitä tehtäviä siitäkään huolimatta, vaikka hän on pystyvä mies monia tehtäviä hoitamaan. Kun Leskinen on ollut viime aikoina ministerinä, niin vt. puoluesihteerinä on ollut Veikko Puskala. Kun tämä on hoitanut tehtävänsä maltillisesti ja asiallisesti, niin ehdotan, että hänet valittaisiin nyt puoluesihteeriksi. Sellaista voimaa kuin Väinö Leskinen ei ole myöskään syytä sivuuttaa puoluetoimikunnasta. Esitän, että hänet valittaisiin jäseneksi puoluetoimikuntaan, johon lisäksi esitän seuraavia:

Eero Antikainen, Vihtori Rantanen, K.-A. Fagerholm, Aarre Simonen, Väinö Tanner, Tyyne Leivo-Larsson, Martta Salmela-Järvinen, Penna Tervo, Walter Kuusela, Aku Sumu, Matti Lepistö, Viljo Kuukkanen.

Varajäseniksi esitän seuraavia: Janne Hakulinen, Valdemar Liljeström, Olavi Lindblom, Reino Oittinen, Erkki Lindfors, Antti Hietanen, Olavi Kajala, Aino Malkamäki ja Hannes Tiainen.

Meillä ei ole tulevia aikoja silmällä pitäen varaa siihen, että meillä hajanaisuus ja erimielisyys pääsevät niinkin pitkälle, kuin mihin niiden tällä kertaa on todettava päässeeseen.

Lehtonen: Minä olen saanut evääkseni lähtiessäni tänne pyrkiä sellaiseen ratkaisuun, joka tähtäisi yhtenäisyyden palauttamiseen puolueessamme, ja tässä mielessä lähinnä yhdyn siihen, että Skog ja Leskinen valittaisiin uudelleen. Mutta mikäli puheenjohtajaehdokasta ei katsota soveliaaksi, niin siinä tapauksessa minä näkisin, että sellainen auktoriteetti, joka voi koota yhtenäisyyden puolueeseen, olisi lähinnä

Fagerholm. Hän on monet kovat käynyt mies, auktoriteetti monen muun yläpuolella, niin että voidaan luottamuksella suhtautua puolueen tulevaisuuteen silloin, kun hän hoitaa puheenjohtajan tehtäviä.

Virtanen: Hyvät puoluekokousedustajat! Esitän tältä paikalta niitä mielipiteitä, joita sain oman kunnallisjärjestöni evästyskokouksessa tähän puoluekokoukseen lähtiessäni. Siellä nimittäin toivottiin, niinkuin täällä on muidenkin suulla julistettu, että puolueesta pitäisi saada mahdollisimman yhtenäinen. Eiväthän ne voi jatkua iankaikkisesti ne riitaisuudet, joita täällä lähinnä Helsingin herrojen piirissä on esiintynyt. Meidän järjestössämme suhtauduttiin erittäin myötämielisesti puoluetoimikunnan laajentamispyrkimykseen, mutta oltiin myöskin sitä mieltä, että laajentamisen tulee tapahtua nimenomaan maakuntaan päin.

Skismaa ei olisi päässyt syntymään, jos puolueen puheenjohtajana olisi ollut vahva mies, auktoriteettia omaava mies. Sen tähden katsottiin, että nykyinen puheenjohtaja ei ole sopiva henkilö puheenjohtajan paikalle, mutta mitään kiinteitä evästyksiä minulle ei annettu. Katson parhaaksi yhtyä siihen ehdotukseen, jonka mukaan entinen puheenjohtaja saisi jäädä paikalleen ja entinen puoluesihteeriksi, Leskinen, edelleen puoluesihteeriksi.

Yrjö Rantala: Hyvät toverit! Nyt on tehtävänä ehdotus kolmesta hyvin tärkeästä asiasta, nimittäin puolueen puheenjohtajasta, puolueen sihteeristä sekä puoluetoimikunnasta.

Mitä tulee kahteen ensiksi mainittuun, niin täällä on ehdotettu puheenjohtajaksi Skogia, Tanneria ja Fagerholmia. Muita nimiä en ole kuullut. Omasta puolestani olen sitä mieltä, että kun täällä on hyvin kiristynyt ilmapiiri ja kun puheenjohtajakysymyksessä ja puoluesihteerikysymyksessä vastakohtaisuudet ovat suuret, niin jotta sovinto ja jatkuva yhteistoiminta puolueen sisällä saataisiin säilymään, puheenjohtaja- ja sihteerikysymyksissä pitäisi entinen olotila säilyttää. Tällä tavalla löydetään pohja yhtenäisyydelle ja sovinnolle.

Mielestäni puolueen työ ja eteenpäin meno olisivat näin taatut ja melko hyvät miehet saataisiin edelleen remmiin. Oman kysymyksensä muodostaa sitten puoluetoimikunnan vaali.

Udd: Ei riitely ja junttatoiminta sillä loppu, että yksi osasyllinen jätetään paikoilleen ja toinen heitetään pellolle. Sellainen ei ole demokratiaa. Kyllä asia on niin, että kaikki, jotka ovat pyykkiin osallistuneet, ovat myös siihen syllisiä. Puolueen johtoon tarvitaan mies, joka ei ole johdettavissa miltään taholta ja jolla on tarmoa ja ryhtiä lyödä nyrkki ja nuija pöytään silloin, kun on tarpeellista, ja sanoa, että pojat, ei näin! Yhdyn kannattamaan puolueen puheenjohtajaksi toveri Väinö Tanneria. Samalla kannatan niitä esityksiä, joissa on esitetty puoluesihteeriksi toveri Väinö Leskistä.

Mitä tulee puoluetoimikunnan kokoonpanoon, siitä minulla ei ole nimiesitystä, mutta lausun vakavan toivomuksen, että se esitys, jonka puoluetoimikunta on tehnyt puoluetoimikunnan laajentamiseksi, huomioonotettaisiin, ja että puoluetoimikuntaan otettaisiin runsaammin maaseudun edustajia. Ei ole oikein, että puoluetoimikuntaa laajennetaan helsinkiläisillä ottamalla miehiä S;AK:sta ja muista vastaavista porukoista. Se ei tuo tervettä elämää puoluetoimikuntaan. Maaseudun rakkaan hengen täytyy olla vallitsevana puoluetoimikunnassa.

Mikkonen: Lähes neljäkymmentä vuotta sosialidemokraattisessa puolueessa aktiivisesti toimineena minun on sanottava, että kuunnelllessani tätä keskustelua olen saanut •varsin masentavan vaikutuksen.

Socialidemokraattinen puolue on itsenäisyyden aikana läpikäynyt varsin monenlaisia vaiheita. Sille on kuitenkin vaikeissakin vaiheissa löytynyt sellaisia johtajia ja toimihenkilöitä, jotka ovat kyyenneet menemään eteenpäin. Pyydän vain palauttaa mieliin, minkälaisissa oloissa tässä maassa elettiin sotien päätyttyä. Meillä oli puolueessa eräitä nuoria miehiä, jotka tarttuivat rohkeasti ruoriin ja taistelivat peräänantamattomasti kommunismia vastaan pelastaen siten puolueen ja vaikuttaen siihen, että maamme säilyi vapaana ja itsenäisenä. Oltakoon Väinö Leskisen toiminnasta mitä mieltä tahansa, niin kyllä kai jokaisen on todettava, että hän kuului vuoden 1944 puoluekokouksessa niihin miehiin, jotka tarttuivat rohkeasti asioiden kulkuun. Täysi tunnustus on annettava myöskin puoluetoimikunnan nykyiselle puheenjohtajalle ja myös toveri Puskalalle. Mutta olen sitä mieltä, että puoluesihteerin toimessa tulisi olla niin suurten mittojen mies, että hän todella kykenee viemään tätä puoluetta ja maata eteenpäin ja edustamaan niitä sekä sisään että ulos päin. Olen vakuuttunut

siitä, että jos puoluetoimikuntaan ja puoluetoimistoon saadaan palautetuksi työrauha ja puoluetoimikunnan puheenjohtaja on Skog sekä puoluesihteerinä Leskinen, niin me voimme lähteä puoluekokouksesta tietäen, että asiat tulevat hoidetuiksi. Niin kuin mainitsin, puoluesihteerin täytyy pysyä edustamaan puoluetta sekä sisään että ulos päin. Minun mielestäni on kysymys paljon tärkeämmistä asioista kuin henkilökysymyksistä.

Jos tässä asiassa syntyneet erimielisyydet voitettaisiin, niin saavutettaisiin paljon. Silloin voisimme lähteä täältä luottavaisin mielin suorittamaan jälleen työtä sosialidemokraattisen puolueen hyväksi, itse kukin omalla paikkakunnallamme.

Koikkalainen: Hyvät puoluetoverit! — Olemme tämän kokouksen kaikkein tärkeimmän asian edessä. Kun kokoukseen tultiin, oltiin tietoisia siitä, että erinäisiä sellaisia erimielisyyksiä on ollut, jotka ovat vaikuttaneet aina maakuntaan saakka. Minusta tuntuu, että suurimmalla osalla tämän kokouksen edustajia on tarkoituksena päästä sellaisiin päätöksiin puoluejohtoa valittaessa, joilla kaikki ne piirit, jotka viime aikoina ovat riidelleet, tulisivat sidotuiksi puoluejohtoon, rakentavaan työhön puolueen hyväksi. Se esitys, jonka täällä teki edustaja Ranta, tarkoitti juuri tätä. Hän pyrki saamaan puheenjohtajaksi puheenjohtaja Skogin ja sihteeriksi viime puoluekokouksen valitseman puoluesihteerin, Leskisen. Jos kuitenkin tähän ei ole mahdollisuuksia, täytyy katsella muita vaihtoehtoja, niin kuin tämän kokouksen rauhallisin mies, Janne Hakulinen, asian sanoisi.

Väitetään, että toveri Leskinen on se mies, joka on saanut kaikki riitaisuudet aikaan. Tunnen toveri Leskisen. Tiedän, että hän on hyvä mies. Mutta en ole tiennyt, että hän on sellainen voimamies, joka yksinään määräisi näin suuren puolueen asioista! On lapsellista ryhtyä väittämään, että kaikki se, mitä on tapahtunut, on tapahtunut toveri Leskisen ansiosta. Kun tämä puolue oli sotien jälkeisenä aikana vaikeassa asemassa ja puolueen 'kaaderit taistelivat sen itsenäisyyden puolesta, silloin luotettiin toveri Leskiseen. Silloin ei sanottu, että hän pyrkii hajoittamaan, vaan katsottiin, että hän rakentaa.

Olisin valmis kannattamaan toveri Skogin ehdokkuutta, jos hän olisi pitänyt velvollisuutenaan lopettaa ne erimielisyydet, joita puolueessa on esiintynyt. Mutta puoluetoimikunnan työ ei ole ollut sellaista, mihin viime puoluekokouksen eväät vei-

voittivat. Jos yhtenäiseen linjaan pyritään, olen valmis kannattamaan ehdotusta, että puolueen puheenjohtajaksi valittaisiin K.-A. Fagerholm.

Puoluetoimikuntaan ehdotan seuraavia: Eero Antikainen, Aarre Simonen, Olavi Lindblom, K.-A. Fagerholm, Väinö Tanner, Erkki Lindfors, Artturi Ranta, Sylvi Siltanen, Veikko Kokkola, Yrjö Rantala, Eino Siren, Eemil Palonen, Vilho Väyrynen. Eetu Karjalainen, Martta Salmela-Järvinen, Tyyne Leivo-Larsson, Aino Malkamäki, Antti Hietanen, Matti Mäkelä, Valdemar Liljeström, Paavo Ilo, Jalmari Laakso, Matti Lepistö, Eino Raunio, Onni Hiltunen, Veli Järvinen ja Lempi Lehto.

Kolttola: Puheenjohtaja! Hyvät toverit! — Täällä on puhuttu jo asian tärkeydestä, ylistetty henkilöitä ja ratkaistu erimielisyyttä, joten niihin en enää kajoa. Sen sijaan ehdotan puoluetoimikuntaan erästä maaseudun edustajaa, kauppalaanjohtaja Unto Suomista, joka on eräs puhtaimpia maaseudun poikia. Ehkä tässä voisi olla pieni verenpuhdistus tarpeen. Siis Suominen puoluetoimikuntaan!

Ojanen: Kun minä kannatan toveri Rannan tekemää ehdotusta, Skogia puolueen puheenjohtajaksi ja Leskistä sihteeriksi, lähdän siitä, että meidän sittenkin pitäisi löytää sellainen tie, joka tyydyttäisi kaikkia kokouksessa olevia. Kuitenkin Kajaala — kehuttuaan Skogia — erikoisesti korosti, ettei sihteeriksi käy Leskinen, vaan että hänen tilalleen on saatava joku toinen. Minun ymmärtääkseni hän ei pyrkinyt sellaiseen ratkaisuun, joka tyydyttäisi tämän kokouksen kaikkia osanottajia. Ellei molempia voida valita uudelleen, niin valitaan kummankin tilalle uudet.

Mitä sitten tulee puoluetoimikuntaan, Koikkalainen ehdotti siihen myös Etelä-Hämeen piirin edustajan, toveri Raunion. Minulla on ollut kunnia ehdottaa häntä jo kahdessa edellisessä puoluekokouksessa, Kun meillä itä-hämäläisillä on evästykset tähän kysymykseen nähden, kannatan Raunion ehdokkuutta.

Kiinnitän huomiota jo tällä kohdalla siihen sääntömuutosehdotukseen, jonka mukaan puoluetoimikunnan jäsenmäärää lisätään, jotta eri intressiryhmät saisivat paikkoja. Minua tämä ehdotus ei sellaisenaan tyydytä. Yhdyn siihen, että jäseniä lisätään, mutta säännöissä on sanottava, että lisätyt paikat on annettava maaseudulle. Kiinnitän menettelytapavaliokunnan huomiota tähän kysymykseen. Sillä nyt jos koskaan maa-

seudun on pidettävä kiinni siitä, että sekin saisi puoluetoimikuntaan jäseniä, koska juuri maaseutuedustus voisi olla hiltitsevänä voimana niiden hurjapäiden keskellä, jotka täällä Helsingissä tekevät paitsi hyvää, myös äärettömän paljon pahaa paljolla riitelemisellä.

Happonen: Me savolaiset emme ole vielä yhtyneet tähän sanaleikkiin, niin paljon kuin meitä sanarunsaudesta moitittaneenkin. Olemme tahtoneet yhtyä siilien vasta sitten, kun päästään varsinaiseen rakentavaan työhön. Puoluetoimikunnan valinta on kaikkein tärkeimpiä rakentavan työn osia. Kuopion läänin läntisen vaalipiirin yksimielinen tunnus on, että puoluetoimikunnan yhdeksi jäseneksi valittaisiin Onni Hiltunen. Hän tuntee köyhän ja karun Savon, ei ainoastaan Kuopion läänin, vaan myös Mikkelin läänin vaalipiirin tarpeet. Hänessä meillä on kunnollinen puoluetoveri, hyvä kansalainen ja kaikin puolin yhteistä hyvää rakentava mies. Hänelle voimme luotamuksella äänemme antaa.

Ilo: Me maaseudun edustajat olemme olleet hiljaa ja kuunnelleet sitä tunteiden aaltoilua, jota täällä on Helsingin herrojen keskinäisissä kiistoissa esiintynyt. Meille tämä vuosi on tärkeä vuosi, koska nyt, jos koskaan, käymme taistelua valtakunnan tulevasta päämiehestä. Tämän vuoksi meidän olisi saatava tämä kokous lopullisesti eheytytyksi ja sellainen päätös aikaan, että rauhallinen ja rakentava työ puolueen elimissä pääsisi jatkumaan. Me Mikkelin edustajat olemme keskustelleet asiasta ja tulleet siihen tulokseen, että puolueen puheenjohtajaksi ja puoluesihteeriksi olisi valittava entiset. Mutta koska olemme todenneet, että aaltoilun pääaiheuttajina ovat olleet Helsingin herrat, niin olemme sitä mieltä, että puoluetoimikunta on sillä tavalla rakennettava, että sen jäsenet pystyvät pitämään aisoissa sekä puolueen puheenjohtajan että puoluesihteerin, jotta nämä todella tekisivät työtä puoluekokouksen hengessä ja päätösten mukaisesti. Puoluetoimikunnan on saatava kosketus maaseutuun. Me maaseutulaiset olemme olleet lapsipuolen asemassa, jopa niin, että vasta täällä olemme saaneet kuulla, minkälaista puolueemme päämajan elämä on näinä vuosina ollut.

Mikkelin edustajat kannattavat lämpimästi toveri Happosen tekemää ehdotusta, että puoluetoimikuntaan valittaisiin yh-

deksi »johtajaedustajaksi» Onni Hiltunen, vastapainoksi helsinkiläisten johtajille, joita pitäisi puoluetoimikunnasta vähentää.

Puheenjohtaja: Pyydettyjä puheenvuoroja on vielä 20. Toivon, että kukin koettaa sanoa sanottavansa lyhyesti.

Ahde: Herra puheenjohtaja! — Kun Helsingin piirin kokous evästi puoluekokousedustajiaan, niin siellä ei annettu sitovia eväitä henkilökysymyksistä. Kokouksen kulusta, keskustelusta ja hengestä voin kuitenkin tehdä sen selvän johtopäätöksen, että toveri Skog ei nauti Helsingin piirin luottamusta. Vielä enemmän tätä voi sanoa toveri Puskalasta, jota on ehdotettu puoluesihteeriksi. Helsingin piirissä pidetään nimenomaan toveri Puskalaa sen junttakaaartin johtajana, josta täällä on näinä kahtena päivänä niin paljon puhuttu. Sitä vastoin toveri Leskinen nauttii Helsingissä aivan jakamatonta luottamusta. Olemme nähneet toveri Leskisen kunnioittavan järjestödemokratian periaatteita. Hän on avoimen juridiikan miehiä, tullut erittäin suosituksi ja suurten mittojen mies. Siitä huolimatta, mitä olen sanonut, voisin yhtyä ehdotukseen, että Skog valittaisiin puolueen puheenjohtajaksi — näin kuitenkin vain sillä ehdolla, että toveri Leskinen samalla valitaan puoluesihteeriksi. Henkilökohtainen käsitykseni kyllä on, että parhain ratkaisu olisi se, että toveri Tanner valittaisiin puolueen puheenjohtajaksi.

Nämä eväät haluan lausua menettelytapavaliokunnalle. Kannatan ehdotusta, että Helsingin piirin puheenjohtaja Yrjö Rantala valittaisiin Helsingin piirin edustajana puoluetoimikuntaan ja että myös Lempi Lehto, joka samoin nauttii Helsingin piirin jakamatonta luottamusta, valittaisiin puoluetoimikuntaan. Lisäksi ehdotan, että nykyinen jäsen Hannes Tiainen valittaisiin edelleen puoluetoimikuntaan.

Vuorinen: Hyvät toverit! — Olemme saaneet jo niin paljon-valistusta, että en ryhdy valitsemaan enää uusia ehdokkaita, vaan ehdotan, että puheenjohtajaksi valitaan Skog ja että puoluesihteeristä äänestetään, kun sekä Puskalaa että Leskistä on kannatettu eikä näin ollen ratkaisuun päästä ilman vaalia. Tämä olisi omiaan jouduttamaan kokouksen kulkua. Mitä tulee puoluetoimikunnan jäseniin, niistä menettelytapavaliokunta tekee ehdotuksensa. (Kokouksesta hyvä-huutoja.)

Rusola: Meidän kunnallisjärjestössämme on oltu tietoisia siitä, mitä täällä on tapahtunut, on oltu tietoisia sen takia, että on oltu eräiden henkilöiden kautta läheisessä yhteydessä pääkaupunkiin. Siellä on oltu sitä mieltä, että sekaannusta ei olisi syntynyt, jos puolueella olisi ollut puheenjohtaja, joka olisi täyttänyt velvollisuutensa. Me tunnemme kyllä Skogin jäykä-käsanaisena, niin kuin täällä mainittiin, työmiehenä, mutta nämä ominaisuudet eivät riitä. Eivätkä riitä pelkät sanat. Tarvitaan myös toimintaa. Puolueessamme pitää saada aikaan sovinto. Emme tahdo puolustaa ketään. Tiedämme, että meissä on virheitä joka ainoassa ja että joudumme tekemään virheitä tietten tai tietämättämme. Mutta aina meidän täytyy kuitenkin pysyä asiassa. Kunnallisjärjestömme oli sitä mieltä, että puolueellamme ei ole varaa riitelyyn. Meidän täytyy palauttaa järjestys. Ainakin minä olen päässyt puheenvuoroista, joita täällä on käytetty, siihen käsitykseen, että ne ovat olleet jyrkkiä ja suorastaan vastakkaisia.

Muuten minä yhtyisin tähän Rannan tekemään ehdotukseen.

Romppanen: En liene niin hyvä propagandamestari kuin Janne Hakulinen, mutta olenkin oppinut vähemmällä suositolla tekemään asiasta selvän. On kielteinen tulos, jos puolueen johtoon valitaan entiset. Kun mennään maakuntaan, meiltä ei siellä kysytä, minkälainen riita oli Helsingissä, vaan minkälaisia tietoja on kerrottavanamme uudesta johdosta. Jos entiset tulevat, niin sanotaan: »Noinko se kävikin?» ja ollaan pettyneitä. Meidän on totta vieköön päästävä kaikesta jonnin joutavasta juntaamisesta, kun mistään periaatteellisesta linjasta ei ole kysymys. On pantava käsi sydämelle ja ajateltava asiaa vähän syvemmältä. Sanoisin, että jos me maaseudun miehet äänestämme puoluetoimikunnalle entistä kokoonpanoa, niin ensi kerralla helsinkiläiset saavat koko putiikin. Ei riitä se hosuminen, mitä täällä Helsingissä harjoitetaan. Jo ajat sitten olisi pitänyt olla juoksemassa kentällä kilpaa maalaisliittolaisten kanssa, maalaisliittolaisten, jotka oivaltavat psykologian merkityksen ja kulkevat kovasti kansan parissa. (Puheenjohtaja: Asiaan!) Kysyn, toverit taistelijat, missä meidän kenraaliluutnanttiimme ovat liikkuneet, kun eivät ole ehtineet kenttätööhön mukaan. Ehdotan puoluetoimikuntaan maaseutumiehinä Muikun, Kuuselan, Lepistön ja Käkelän.

Forseli työjärjestykseen: Minun mielestäni on aivan tarpeetonta käyttää näin pitkiä puheenvuoroja ja tuhlata siten kokouksen aikaa. Yksi minuutti riittää ehdotuksen tekemiseen.

Koittola: Ainakin kolmessa minuutissa ehtii haukkua ja ylistää tarpeeksi.

Puheenjohtaja: Puheenvuorot rajoitettaneen.

Puheenvuorot rajoitetaan, samoin puhe aika kolmeksi minuutiksi.

Knuuti: Me Lapin läänin edustajat olemme hiukan ihmetelleet sitä pyykinpesua, jota täällä käydään. Täällä toveri Hakulinen mainitsi, että puolue tarvitsee järeitä miehiä johtoonsa. On aivan luonnollista, että puolue, joka on maan suurin ja jolla on huomattavasti suurempi kannattajajoukko kuin millään muulla puolueella, todella tarvitsee järeätä johtoa. Mutta on kyseenalaista, onko puolueen nykyinen puheenjohtaja ollut järeä. Täällä on arvosteltu toveri Leskistä. On mainittu, että hän olisi jopa käynyt kauppaa maasta Neuvostoliiton kanssa, En ikinä usko, että näin olisi voinut tapahtua. Toivon, että Hakulinenkin rauhoittuu, siitä huolimatta, että hän tänä aamuna oli selvittelemässä eräille tovereille Isvestijan kirjoituksia. Kannatan puoluesihteeriksi edelleen Leskistä ja jottei Janne menettäisi yöuntaan, puolueen puheenjohtajaksi Väinö Tanneria. Meillä on selvät todistukset siitä, että ainakaan Tanner ei ole myynyt Suomea! Täytyy muuten ihmetellä, ettei maaseudun edustusta puoluetöimikunnan kokoonpanossa ole juuri ollenkaan huomioitu. Uskoisin, että jos puoluetöimikunnan jäsenistöstä puolet olisi maaseudun edustajia, niin nämä henkilöt voisivat toimia jonkinlaisina vedenjakajina siinä skismissä, mikä herrojen kesken nyt vallitsee. Toivon, että myös Lapin läänin edustaja saisi paikan puoluetöimikunnassa.

Koponen: Pyytäisin ehdottaa puoluetöimikuntaan Mikosta, ja ettei aatteellisuus kokonaan unohtuisi, helsinkiläistä Yrjö Kallista. Puolueen puheenjohtajaksi ehdottaisin toveri Fagerholmia ja puolueen' sihteeriksi Leskistä.

Puheenjohtaja: Menettelytapavaliokunnan jäseniä pyydetään jäämään tänne vielä kokouksen päättymisen jälkeen.

Lehtinen: Täällä on eräissä puheenvuoroissa pyritty asettamaan puolueen nykyisen puheenjohtajan Skogin maine ky-

seenalaiseksl, mutta totean, että kukaan ei ole pystynyt asiallisiin perustein arvostelemaan hänen toimintaansa. Olen myös Tervon valitsemisen kannalla.

Mitä puoluesihteerin valintaan ja toveri Leskisen mahdollisuuksiin tulee, niin sanoisin, että mielestäni toveri Leskinen on erittäin tarpeellinen voima meidän ministeriryhmässämme, mutta ministeriä ei ole syytä valita puoluesihteerin paikalle. Mielestäni toveri Puskala, vanha tuttu niin ammattiyhdistyskuin puoluetoimitsijanakin, täyttäisi paikan täysin luotettavalla tavalla. Täällä on aivan oikein korostettu sitä, että puoluetoimikuntaan pitää saada voimakas maaseudun edustus. Mutta se, että maaseudun edustajiksi nimetään helsinkiläisiä johtajia, tuntuu naurettavalta. Hyvät toverit, kun te esitätte maaseudun edustajia puoluetoimikuntaan, älkää ehdottako sellaisia henkilöitä, joiden päätoimi on Helsingissä. Etsikää ne miehet maaseudulta.

Laakso: Ehdottaisin maisteri Kaarlo Pitsinkiä puoluetoimikunnan jäseneksi. Hän olisi läheltä Helsingiä ja aina saatavilla.

Siiskonen: Hyvät puoluetoverit. Tälle puoluekokoukselle on Tampereen sosialidemokraattinen naisyhdistys tehnyt esityksen, että puolueellemme valittaisiin kolme puheenjohtajaa ja että nämä kaikki valittaisiin puoluekokouksessa. Samantapaisia esityksiä on tehty myöskin puoluetoimikuntaan nähden, vain sillä erotuksella, että nämä varapuheenjohtajat valittaisiin puoluetoimikunnassa. Me naiset olemme sitä mieltä, että yhden näistä puheenjohtajista, olisi oltava nainen, ja naisliittomme liittoneuvosto esittää, että puolueen yhdeksi puheenjohtajaksi valittaisiin liittomme puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson. Toivon, että näin tapahtuu, joko tässä, kokouksessa tai sitten puoluetoimikunnan kokouksessa.

Kannatan puoluetoimikuntaan ehdotettuja Martta Salmela-Järvistä, ja Anu Karvista, meidän naisliittomme nuorta, reipasta toiminnanjohtajaa, sekä Aino Malkamäkeä ja Lempi Lehtoa. Naisten keskuudessa on käyttämättömiä voimavaroja, joiden vetämiseksi puolueemme piiriin meidän olisi yhteisvoimin tehtävä työtä. Naisten työlle on annettava entistä suurempi arvo ja naisille myös enemmän paikkoja puoluetoimikunnassa.

•Aili Eskola: Porin kunnallisjärjestö antoi vapaat kädet puolueen puheenjohtajan ja sihteerin valitsemisen suhteen,

ja jos tosiaan kokous katsoo voitavan säilyttää rauhan sillä, että pidämme johdossa edelleen Skogin puheenjohtajana ja Leskinen puoluesihteerinä, niin yhdytään ajatukseen. Tosiaan täytyisi saada työrauha puolueeseen ja päästä käsiksi hedelmälliseen työhön.

Puoluetoimikunnan laajentamista kannatamme ja sen yhdeksi jäseneksi esitämme Yrjö Rantalaa. Kannatan lämpimästi toveri Siiskosen ajatusta naisten edustuksen vahvistamisesta.

Lukkarinen: Esitän Keski-Suomen edustajaksi puoluetoimikuntaan pitkäaikaisen kansanedustajan, nykyisen ministerin Onni Peltosen, jolla on elävä kosketus meihin keskisuomalaisiin ja joka voi tuoda meille tiedot niistä asioista, joita siellä puoluetoimikunnassa käsitellään.

Törmä: Käytän tämän puheenvuoron lähinnä kannattaakseni Ojasen ehdotusta, jossa mainittiin, että puoluetoimikunnan lisäpaikat olisi annettava maaseudun ehdokkaille. Mitä tulee puheenjohtajaan, yhdytään kannattamaan Skogia.

Karlsson: Puolueen puheenjohtajan ja sihteerin valitseminen on kokouksen tärkeimpiä asioita. Vaalia seurataan suurella mielenkiinnolla niin kotimaassa kuin ulkomaillakin. Minusta olisi väärin, jos toinen tai toinen vastakkaisista suunnista pääsisi voitolle.

Koskinen: Muistan viime kokouksesta, miten toveri Leskinen silloin hyvin mahtipontisesti lausui, että ellei toveri Skogia valita puheenjohtajaksi, niin »minä tulen jättämään paikkani puoluesihteerinä». Sen jälkeen on tilanne näyttänyt muuttuneen kokonaan. Ihmettelen, mistä tämä johtuu.

Minulla ei ole minkäänlaista vastenmielistä tunnetta toveri Leskistä kohtaan. Mutta kun hän kesken toimikauttaan, ilman minkäänlaista selitystä, ainakaan julkista selitystä, jätti tehtävänsä järjestösihteerin hoidettavaksi, niin rohkenen pitää kyseenalaisena, voidaanko häntä nyt enää valita puoluesihteeriksi.

Kannatan Lukkarisen tekemää ehdotusta puheenjohtajaan nähden.

Juutilainen: Toveri puheenjohtaja, arvoisat puoluekokousedustajat! Täällä on käytetty paljon puheenvuoroja nimenomaan henkilökohtaisten kysymysten merkeissä, mutta asioita ei ole monessakaan puheenvuorossa otettu reaalisesti. Puolueen ja koko maan johtavin sosialidemokraatti on sosialidemokraattisen puolueen "puheenjohtaja. Toveri Skogilla ei siis

•ole ollut aihetta lähteä henkilökohtaisen kiistan tielle, onhan hän saavuttanut sosialidemokraattina sen paikan, minkä sosialidemokraatti tässä maassa voi saavuttaa. Syyt kiistoihin on etsittävä muualta. Vaikeana aikana me yksimielisesti valitsimme toveri Skogin puolueemme puheenjohtajaksi. Minkä takia nyt täytyisi tarkistaa kantaamme? Kun vaali on ennenkin ollut yksimielinen, niin toivon, että niin olisi myöskin tässä kokouksessa. Kannatan lämpimästi toveri Skogin valitsemista

Toveri Puskala on hoitanut koko puoluekokouksen välisen ajan puoluesihteerin vakanssia. Kukaan tässä kokouksessa ei ole arvostellut sitä työtä, mitä hän on tehnyt. On arvosteltu vain muita, toisarvoisia kysymyksiä. Minun käsitykseni mukaan täytyy arvostella asioita, ei ihmisiä. Jos toveri Puskala on vaatimaton, hämäläisluontoinen mies, joka ei puhu niistä töistä, mitä hän tekee, niin se on luettava hänelle plussaksi. Sen vuoksi minä kannatan toveri Puskalan valitsemista puoluesihteeriksi.

Samalla kannatan SAK:n työvaliokunnan tekemää esitystä .Antikaisen, Rantasen, Liljeströmin ja Lindblomin valitsemisesta puoluetoimikunnan varsinaisiksi jäseniksi.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa on puheenjohtajaehdokkaiksi nimetty Emil Skog, Väinö Tanner ja K.-A. Fagerholm. Näitä kaikkia on kannatettu.

Myöskin on ehdotettu, että jos puolueelle valitaan kolme puheenjohtajaa, kolmanneksi valittaisiin Tyne Leivo-Larsson, ja tätäkin ehdotusta onⁿ kannatettu.

Puoluesihteeriksi on ehdotettu Väinö Leskistä ja Veikko Puskalaa, joita molempia on keskustelussa kannatettu.

Esitän, että kysymys puolueen puheenjohtaja- ja sihteeriehdokkaista lähetetään menettelytapavaliokuntaan.

Hyväksytään lähetettäväksi menettelytapavaliokuntaan.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa on tehty varsin lukuisasti ehdotuksia puoluetoimikunnan jäsenistä. Kaikki kannatetut ehdotukset tulevat huomioonotetuiksi asiaa menettelytapavaliokunnassa käsiteltäessä,

Esitän, että asia puoluetoimikunnan muittenkin jäsenten osalta lähetetään menettelytapavaliokuntaan.

Hyväksytään.

Puheenjohtaja: Järjestävä valiokunta esittää, että menettelytapavalioikunta kokoontuisi seuraavana aamuna klo 9 näyttämön lavalle.

Merkitään.

UUDEN PUOLUETOIMIKUNNAN JÄSENLUKU

(Lähetekeskustelu)

Kajala: Minusta olisi tarkoituksenmukaisinta, että me nyt käsitelisin sen sääntöjen muutosesityksen, jossa on puhe puoluetoimikunnan jäsenmäärästä, jottei tämä kysymys jäisi tänään käsittelemättä. Olisi outoa ryhtyä valitsemaan puoluetoimikuntaa tietämättä, mikä on puoluetoimikunnan jäsenluku. Siksi ehdottaisin pientä muutosta työjärjestykseen.

Puheenjohtaja: Täällä on edustaja Kajala työjärjestykseen pyytämässään puheenvuorossa esittänyt, että otettaisiin tässä vaiheessa keskusteltavaksi työjärjestyksen kohdasta 32: »Sääntömuutosesityksiä» sääntöjen 42 §:n muutosehdotus.

Heinonen: Kannatan toveri Kajalan tekemää ehdotusta, että puoluetoimikunnan jäsenmäärästä sovittaisiin, ennenkuin itse vaalia ryhdytään toimittamaan.

Puheenjohtaja: On tehty kannatettu ehdotus, että otettaisiin käsiteltäväksi työjärjestyksen kohta 32.

Ehdotus hyväksyttäneen.

Muutos työjärjestykseen hyväksytään.

Puheenjohtaja: Puolueen sääntöjen 42 §:n muuttamiseksi esitetään: »Puolueen hallituksena on puoluetoimikunta, johon kuuluu puolueen puheenjohtaja sekä 14 varsinaista ja 10 varajäsentä. Puoluetoimikunta valitaan puoluekokouksessa siten, että erikseen valitaan puheenjohtaja, puoluesihteeri ja ruotsinkielisten jäsenten edustaja ja sen jälkeen lipulla 12 muuta varsinaista jäsentä ja 10 varajäsentä. Puoluetoimikunta valitsee varsinaisista jäsenistä puoluetoimikuntaan ensimmäisen ja toisen varapuheenjohtajan. Puoluesihteriä ei voida valita samanaikaisesti puolueen puheenjohtajaksi taikka varapuheenjohtajaksi.» — Ensimmäinen puheenvuoro Forssellilla.

Forssell: Hyvät toverit! — Sääntöjen siinä kohdassa, missä esitetään valittavaksi kolme puheenjohtajaa, yhdyn täydellisesti puoluetoimikunnan kantaan. Järjestöjen esitys täytyy

myös ottaa tässä yhteydessä huomioon. Tampereen naisten yhdistys on nimittäin esittänyt sääntömuutoksesta, että kolmas puheenjohtaja olisi nainen. Henkilökohtaisesti epäilen tällaista muutosta sääntöihin. Annetaan naisille tämä toinen paikka ilman, että siitä määrättäisiin säännöissä,

Ojanen: Evästyksesi sääntövaliokunnalle esittäisin toivomuksen, että se ottaisi huomioon entisen määritelmän 9 jäsenestä ja 3 varajäsenestä sekä sen lisäksi ne lisäpaikat, jotka täytetään maaseudulta.

Mitä tulee naisten tekemiään ehdotukseen, että säännöissä määrättäisiin, että varapuheenjohtajaksi on valittava nainen, niin olen henkilökohtaisesti sitä mieltä, että naisten pitäisi olla joka suhteessa tasavertaisia miesten kanssa. Tuntuisi kovin oudolta, että tällainen arvovaltainen puoluekokous katsoisi asiakseen erikoisesti määrätä, että varapuheenjohtajaksi on valittava nainen, sillä käytännöllisesti katsoen se merkitsisi sitä, että naista ei valittaisi koskaan varsinaiseksi puheenjohtajaksi eikä hän siis enää olisi tasavertainen miehen kanssa. Varsinkin naiset puhuvat paljon tasavertaisuudesta. En'jaks ymmärtää, että samat naiset tekevät ehdotuksia, jotka polkevat tasavertaisuuden periaatetta. Sellainen menettely on äärettömän kohtalokasta. Minä sanoisin, että se on ironiaa.

Leo Lehtonen: Turun sosialidemokraattinen kunnallisyhdistys on sitä mieltä, että mikäli sääntömuutosesitykseen mennään, se ei saa missään tapauksessa merkitä sitä, että ne nykyiset intressipiirit, jotka ovat edustettuina puoluetoimikunnassa, laajentumisen tuloksena kaksinkertaistavat edustuksensa. Uusien jäsenten tulisi olla Helsingin ulkopuolelta, koska ne silloin voisivat eliminoida tervehdyttävässä mielessä sitä kiistaa^ joka nykyisin tuntuu olevan jatkuvasti puoluetoimikunnan työtä haittaamassa. Tällä varauksella ollaan valmiit hyväksymään tämä esitys.

Määräystä, että toisen varapuheenjohtajan pitäisi olla nainen, ei ole syytä ottaa sääntöihin. Mikäli niin tehtäisiin, niin jo seuraavassa kokouksessa olisivat nuorisoliiton, pienviljelijäliiton tai jonkin muun liiton edustajat esittämässä, että myös heillä pitäisi olla edustuksensa puolueen puheenjohtajistossa.

Salomaa: Täällä on kannatettu puoluetoimikunnan ehdotusta, että puoluetoimikunnan jäsenmäärää lisättäisiin. Yhdyn kannattamaan kaikkia niitä, jotka ovat esittäneet, että hyväk-

syttäisiin puoluetoimikunnan esitys jäsenmäärän lisäämiseksi, sekä toveri Ojasen tekemää ehdotusta, että maaseudun edustus olisi määriteltävä sääntöjä nyt muutettaessa.

Puustinen: Esitys voitaneen hyväksyä puoluetoimikunnan esittämässä muodossa. Kuitenkin on kokouksen syytä lausua toivomus, että naisille varattaisiin yksi puheenjohtajan paikka.

Mitä tulee maaseudun ja Helsingin väliseen suhteeseen puoluetoimikunnan kokoonpanossa, niin nähdäkseni ei siitäkään ole syytä mainita säännöissä. Voihan puoluetoimikunnan enemmistö olla maaseudultakin. Kyllä tällaisen arvovaltaisen puoluekokouksen täytyy osata järjestellä pääkaupungin ja maaseudun suhteet pykälittäkin.

Yrjö Rantala: Esitän, että sääntömuutos sellaisenaan hyväksyttäisiin.

Kolinen: Kiinnittäisin huomiota siihen, että Tampereen Sosialidemokraattisten Naisten Yhdistyksen esityksessä tähdätään siihen, että toisen varapuheenjohtajista pitäisi olla nainen. On sanottu, ettei naisia pitäisi asettaa mihinkään, erikoisasemaan puheenjohtajan vaalissa. Kuitenkin säännöissä, määrätään, että puoluetoimikuntaan pitää valita myös ruotsinkielisten järjestöjen edustaja. Säännöissä on myös määräyksiä vaaleihin valittavista edustajista. Minun käsittääkseni minkäänlaista oikeuden loukkausta ei tapahtuisi, vaikka tässä mainittaisiin erikseen vielä nainenkin. Se, että täällä esillä on kaksi saman pykälän muutosehdotusta, johtuu siitä, ettei meillä Tampereella ole osattu lukea etukäteen puoluetoimikunnan ajatuksia. Kun molemmat esitykset joutuvat sääntövaliokunnan käsiteltäviksi, niin toivoisimme Tampereen Sosialidemokraattisen Naisyhdistyksen esityksen tulevan käsiteltäväksi samalla kertaa puoluetoimikunnan tekemän muutosesityksen kanssa.

Siltanen: On ilahduttavaa kuulla, että me naiset olemme tasavertaisia miesten kanssa. Aikaisemmista puoluekokouksista on tuttua, että emme ole suinkaan helposti saaneet mielipiteitämme julki näissä erinomaisen miehisissä kokouksissa. Sen vuoksi olisi aivan palkallaan ainakin se, että myös puolueen varapuheenjohtaja valittaisiin puoluekokouksessa, sillä jos käy niin, että puoluetoimikunta valitaan esimerkiksi lippuäänestyksellä, kuka meistä silloin voi taata, että puoluetoimikuntaan tulee yhtään naista. Miehetän puoluetoimikunnan

kokoonpanon määräävät. Meitä naisia täällä on varsin vähän. Kun kuitenkin puolueen jäsenmäärästä kolmannes on naisia, ei ole kohtuutonta toivoa, että yksi puheenjohtajista olisi nainen. Jos hänet valitaan puoluekokouksessa, niin silloin naisilla on suuret valtuudet. Olisi paikallaan määrätä, että yhden puheenjohtajista tulee olla nainen. Silloin olisimme jälleen tasavertaisia. Ehdotukseni on, että varapuheenjohtajakin valittaisiin suoraan puoluekokouksessa.

Puheenjohtaja: Keskustelu asiasta on päättynyt. Keskustelun kuluessa on tehty seuraavat ehdotukset:

Ojanen on ehdottanut, että maaseudun edustusta on lisättävä.

Kolinen on ehdottanut, että toisen varapuheenjohtajan tulisi olla nainen.

Siltanen on ehdottanut, että yhden puheenjohtajista tulisi olla nainen.

Mitään näistä ehdotuksista ei ole kannatettu sellaisenaan kohta hyväksyttäväksi. Mutta kun asia menee joka tapauksessa sääntövaliokuntaan, tarkoitus on ollut tässä vaiheessa alustavasti ratkaista kysymys puoluetolimikunnan jäsenluvusta. Siinä suhteessa ei ole tehty poikkeavia, ehdotuksia, joten voimme yksimielisesti todeta, että puoluekokous evästä sääntövaliokuntaa lähtemään siitä, että säännöt tällä kohtaa muuttavat esitetyllä tavalla.

Pyydettyään puheenvuoroa työjärjestykseen lausuu

Ojanen: Luulin, että joku toveri kannatti minun ehdotustani?

Puheenjohtaja: Kannatti evästykseksi sääntövaliokunnalle. Näin on asia tulkittava.

Nyt asla lähetetään sääntövaliokuntaan eväin, että puoluetolimikunnan jäsenluku on korotettava puoluetolimikunnan ehdottamaan määrään.

Puheenjohtajaksi siirtyy Ranta.

KENESTÄ PUOLUEEN PRESIDENTTIEHDOKAS?

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen on tarkoitus suorittaa tänään vielä lähetekeskustelu puolueen presidenttiehdokaasta. — Ensimmäinen puheenvuoro Lehtisellä.

Lehtinen: Hyvät toverit! — Olemme tämän puoluekokouksen erään tärkeimmän kysymyksen edessä. Varmasti teistä jokainen on jo etukäteen määritellyt kantansa kysymyksen, kenen tulisi olla puolueemme ehdokkaana presidentin vaaleissa. Tampereen sosialidemokraattinen kunnallisyhteistyö edustajistonsa kokouksessa käsitteli tätä kysymystä siinä yhteydessä, kun meitä evästettiin tähän puoluekokoukseen. Keskustelimme hyvin pitkään tästä kysymyksestä, ja kaikki puheenvuoron käyttäjät olivat yhtä mieltä siitä, että meillä ei ole tälle paikalle muuta täysimittaista toveria kuin toveri Tanner. Olemme sen myös lehdistössä julkittuoneet.

Me kaikki tunnemme toveri Väinö Tannerin. Hänestä on tässä kokouksessa jo monta arvokasta sanaa sanottu eikä hän tarvitsekaan sen enempiä esittelyjä. Mehän tiedämme, että hän on kaiken toiminta-aikansa ollut sellainen sosialidemokraatti, joka on symbolisoinut puoluettamme kansainvälisenä ja lujana puolueena. Uskon, kuten myös meidän edustajistomme uskoo, että hänellä on varmat mahdollisuudet koota suurin määrä kansan ääniä valitsijamiehiä valittaessa. Samoin kaikki tosiasiat puhuvat sen puolesta, että varsinaisessa valitsemisvaiheessa vain hänellä on mahdollisuus tulla sosialidemokraattina valituksi tämän maan johtajaksi. Me pohjoisten piirien edustajat, jotka olemme täällä, kokoontuimme ennen tätä kokousta käsittelemään niitä asioita, joita täällä on tullut tai tulee esille. Siinä yhteydessä me käsitelimme myös presidenttiehdokaskysymyksen. Yksimielisesti olimme sillä kannalla, että ainoa pätevä ja valituksitulomahdollisuudet omaava sosialidemokraattinen ehdokas on toveri Tanner. Toivon, että puoluekokous voi yksimielisesti yhtyä tähän meidän ehdotukseemme.

Voutilainen: Itäisellä rajalla olevat kunnallisyhteistyöt antoivat evästyksen Tannerin puolesta siitä huolimatta, että eräillä talloilla varoitetaan asettamasta presidenttiehdokkaaksi juuri häntä, Väinö Tanneria. Jos Tanner kuitenkin kieltäytyy, esitämme presidenttiehdokkaaksi K.-A. Fagerholmia.

Lindgren: Herra puheenjohtaja! Hyvät toverit! — Kun meidän nyt on nimitettävä puolueemme presidenttiehdokas, niin on tietysti kiinnitettävä huomiota lopputulokseen. Meidän on kerrankin yritettävä saada sosialidemokraatti valituksi, ja siihen on nyt olemassa mahdollisuuksia, Edellytyksenä kuitenkin on, että emme anna tunneseikkojen vaikuttaa rat-

kaisuun. Me ymmärrämme kyllä hyvin ne näkökohdat, millä Väinö Tannerin ehdokkuutta on puolustettu, mutta samalla tiedämme, että hänellä ei ole mahdollisuuksia tulla valituksi, Tannerilla on paljon pienempi kannatus kuin Fagerholmilla niissä piireissä, joiden puoleen me lähinnä käännymme. Tämä käy selvästi ilmi mm. siitä Gallup-tutkimuksesta, joka on toimeenpantu. Koska olemme vakuuttuneita siitä, että jos Tanner ja Kekkonen seisovat vastakkain viimeisessä äänestyksessä, niin Kekkonen tulee valituksi, ruotsalaisella taholla ollaan sitä mieltä, että toivottuun tulokseen pääsemiseksi olisi presidenttiehdokkaaksi nimettävä Fagerholm.

Pentti Heinonen: Monella taholla on viime aikoina väitetty, että puolueen nuorempi siipi, ns. nuorisoliittolaisten iässä olevat toverit, muka vastustaisi Väinö Tannerin ehdokkuutta. On kuitenkin sanottava, että jos katselemme presidentin vaalia siltä näkökannalta, että meillä kerrankin on tilaisuus saada sosialidemokraatti tasavallan presidentiksi, niin meidän täytyy yksimielisesti päätyä sille kannalle, että kunnioitettu puolueveteraanimme Väinö Tanner — mikä on selvää meille kaikille — valittaisiin puolueemme presidenttiehdokkaaksi. (Suosionosoituksia.)

Ukkola: Hyvät puoluetoverit! — Minulla on tilaisuus tuoda tänne erään pohjoisen kunnallisjärjestön evästys presidenttiehdokkaasta. Meidän kunnallisjärjestömme oli yksimielinen siitä, että meidän on nyt, tässä kokouksessa, esitettävä ehdokas ja siis lähdettävä vaaliin ilman suljettuja ikkunoita. Toisin sanoen: nyt on lähdettävä puhaltamaan tulta täysin palkein. Siinä mielessä meidän järjestämme on asettunut yksimielisesti kannattamaan toveri Tannerin ehdokkuutta. (Suosionosoituksia.)

Pentti Virtanen: Hyvät toverit! — Olemme nyt työjärjestyksen siinä kohdassa, joka on tämän puoluekokouksemme tärkeimmäksi katsottu asia. Tämä ei ole yksinomaan meidän oma sisäinen asiamme, vaan tästä ovat kiinnostuneita myös muut puolueet ja koko kansa. Meidän kannanotostamme täällä riippuu suureksi osaksi, kuka tulee Suomen presidentiksi. Valinnan varaa meillä ovat ne miehet, jotka jo etukäteen on julkisesti mainittu puolueen presidenttiehdokkaina. Nimet Tanner ja Fagerholm ovat molemmat erittäin arvovaltaisia ja kantavia nimiä. Kunnallisjärjestössämme asiaa punnittiin tarkoin ja harkiten puolelta jos toiseltakin ja pää-

dyttiin siihen, että presidenttiehdokkaaksemme pitäisi saada toveri Väinö Tanner. Vaikka on arveltu ulkopoliittisen tilanteen ehkä vaikeuttavan hänen nimeämistään, niin kuitenkin katsottiin, että kun maamme on vapaa ja itsenäinen, meillä on valta valita mieleisemme presidenttiehdokas.

Puustinen: Hyvät puoluetoverit! — Tietenkin asiaa on harkittava tarkasti. Niin suuri puolue kuin meidän puolueemme ei voi tehdä tällaista päätöstä hätiköiden. On hyvä, että meidän puolueellamme on tällä kertaa sellaisia henkilöitä riveissä, joita vakavassakin mielessä voidaan ajatella presidenttiehdokkaiksi.

Puhun Pohjois-Hämeen edustajien puolesta. Me olemme asiaa yhdessä pohtineet ja olemme tarkan harkinnan jälkeen päätyneet siihen tulokseen, että meidän puoluekokouksemme pitäisi yksimielisesti valita presidenttiehdokkaakseen toveri Väinö Tanner. Hän jos kukaan nauttii varmasti sellaista arvontaa Suomen kansan silmissä, että hänen ehdokkuuttaan ei voida millään tavalla tehdä kyseenalaiseksi. Tietenkin voidaan keskustella paljon hänen asemastaan niinä aikoina, jolloin tämä kansa kamppaili kaikkein ankarimmissa kamppailuissaan. Mutta hänen senaikaisia tekojaan muistaessa täytynee kuitenkin jokaisen rehellisen suomalaisen tunnustaa, että hän jos kukaan seisoj silloin suoraselkäisenä ja tulkitsi oikein kansan tunteita. Minun käsittääkseni se, että häntä on rangaistu näiden vaiheiden jälkeen, ei merkitse sitä, että Suomen kansa olisi halunnut häntä rangaista, vaan häntä on rangaistu toiselta taholta. Minun nähdäkseni hänen toimintansa on ollut koko hänen elämänsä ajan niin esimerkiksi kelpaavaa, että voimme hyvällä omallatunnolla nimetä hänet presidenttiehdokkaaksemme.

Aarne Heinonen: Hyvät toverit! Kunnallisjärjestömme käsitellessä kysymystä, kenet asetamme tässä puoluekokouksessa presidenttiehdokkaaksi, ilmeni kantoja sekä toveri Tannerin että myöskin toveri Fagerholmin puolesta. On kuitenkin otettava huomioon eräitä seikkoja. Ensiksikin huomautan, että kenellekään tässä huoneessa olevalle toverille ei tarvitse selostaa ja kuuluttaa sitä työtä, mitä toveri Tanner on puolueessa tehnyt. On aivan turhaa puhua siitä. Mutta meidän on joka tapauksessa jätettävä tunnuseikat ulkopuolelle tämän asian käsittelyn. Ainakin hyvin laajoilla seuduilla työläisten, ennen kaikkea Lahden metallityöväen, piirissä ja yleensä

ammattiyhdistysliikkeen piirissä on vallinnut sellainen käsitys, että ne lausunnot, joita toveri Tanner on viime aikoina esittänyt talouspoliittisista tilanteista, eivät ole olleet sen luontoisia, että hänestä voisi tulla presidentti. On valitettavaa, että tilanne on tämä, sillä niinkuin täällä on useissa puheenvuoroissa mainittu, toveri Tannerilla olisi tällä hetkellä hyvinkin suuret mahdollisuudet päästä tämän maan presidentiksi. Mutta toveri Fagerholm on hyvin mittansa täyttävä mies. Ainakin meidän paikkakunnallamme ja niillä paikkakunnilla, missä olen liikkunut, on ollut yleinen kanta, että me tässä kokouksessa äänestäisimme toveri Fagerholmin presidenttiehdokkuuden puolesta. On väitetty, että jos otamme Tannerin presidenttiehdokkaaksi, niin hänellä on porvarien tukemana mahdollisuus tulla valituksi. Mutta minulla on sellainen käsitys, että jos porvarilliset ryhmät ovat todella kyllästyneitä Kekkosen politiikkaan, niin he varmasti ottavat vastaan toveri Fagerholmin. Kannatan toveri Fagerholmia presidenttiehdokkaaksi.

Koponen: On yksi puolue, joka on rikas kyvyistä ja henkisistä voimista, suurmiehistä, ja tämä puolue on sosialidemokraattinen puolue. On vain valitettavaa se, että me emme saa valita enempää kuin yhden ehdokkaan. Minun nähdäkseni sekä Tanner että Fagerholm ovat saavuttaneet poliittisessa elämässämme niin korkean aseman, että heillä molemmilla olisi tämän maan työväenluokan, sen vähäväkisen kansanosan, yksimielinen kannatus. Omasta puolestani rohkenen yhtyä kannattamaan toveri Väinö Tannerin ehdokkuutta, ja toivoisin, ettei ehdokkaan nimeämistä jätettäisi tältä illalta. Annettakoon puheenvuoro myös toveri Tannerille, jotta saisimme kuulla hänen mielipiteensä asiasta.

Uksila: Toveri puheenjohtaja! Hyvät puoluetoverit! Minulla on tilaisuus Lapin piirin, el edustajana, vaan piirisihiteerinä lausua tästä presidenttiehdokaskysymyksestä muutama sana. Meillä on maaseudun yhdistyksissä kaikkialla, missä minä olen ollut mukana, puoluekokousevästyksissä asetuttu yksimielisesti toveri Väinö Tannerin kannalle. Punaisen Kemmin edustajiston kokouksessa, jossa tätä puhuttiin, tosin ammattiyhdistysliikkeen miehet, joihin minäkin lukeudun, asettuivat sille kannalle, että olisi asetettava ehdokkaaksi Fagerholm. Minä asetuin kuitenkin Tannerin kannalle, sillä olemmehan me nähneet Väinö Tannerin presidenttiehdokka-

na jo aikaisemmin. Hänen päänsä ja selkänsä on vielä luja, ja sen vuoksi meidän täytyy puolueena seisoa tässäkin vaiheessa lujana hänen takanaan. Tämä vaatimus ei ole tarkoitettu vain tälle puoluekokoukselle, niinun nähdäkseni sen on ulotuttava myöskin SAK:n piiriin. Sieltä meidän on saatava tukea vaalitaistelussa, ja se tuki on saatava Tannerille.

Romppanen: Kun edustamani kunnallisjärjestö antoi minulle eväät tässäkin kysymyksessä, niin esitän niiden mukaisesti presidenttiehdokkaaksemme Väinö Tanneria.

Lauri Heinonen: Minun mieluinen velvollisuuteni on kunnallisjärjestöni päätöksen mukaan yhtyä niihin ehdotuksiin, joissa on esitetty presidenttiehdokkaaksemme toveri Tanneria. Olen seurannut toveri Tannerin toimintaa vuodesta 1916. Olen nähnyt hänen seisovan suoraselkäisenä vuoden 1918 aikana ja jälkeen. Olen nähnyt hänen seisovan suoraselkäisinä lapualaisliikkeen vuosina. Me tiedämme sen panoksen, minkä Tannerin suoraselkäisyys antoi sotien aikana. Me olemme seuranneet myös sotien jälkeisiä aikoja, ja niidenkin valossa meidän on todettava: ainoa suoraselkäinen mies on ollut toveri Tanner!

Ponsi: En voi yhtyä Tampereen piirin mielipiteeseen, että meidän puolueessamme ei ole kuin yksi sellainen toveri, jonka me voisimme asettaa tasavaltamme presidenttiehdokkaaksi. Minun edustamani kunnallisjärjestö esittää presidenttiehdokkaaksi toveri Fagerholmia. Sen kanta tässä asiassa on yksimielinen.

Yrjö Rantala: Helsingin piirissä oli myöskin esillä tämä kysymys, ja meitä edustajia evästettiin tätä puoluekokousta varten. Edustajakokouksen enemmistö asettui Tannerin ehdokkuuden kannalle. Myöskin minä henkilökohtaisesti kannatan toveri Tannerin valitsemista puolueemme presidenttiehdokkaaksi.

Samassa kokouksessa kuitenkin todettiin voitavan arvostaa myöskin toveri Fagerholm ja hänen kykynsä hyvin korkealle, niin että hän myöskin voi tulla kysymykseen. Yksimielisiä oltiin siitä, että muista ehdokkaista ei voida keskustella. Kun asia joka tapauksessa menee menettelytapavaliokuntaan, sen pitäisi ottaa molempien ehdokkaiden mahdollisuudet perusteellisesti harkittavaksi ja tehdä sitten puoluekokoukselle sellainen ehdotus, joka voitaisiin yksimielisesti hyväksyä. Mielestäni tämä kysymys, jos mikään, on sen laatuinen, että siinä

ei pitäisi lähteä äänestysten tielle, vaan mieluummin pitäisi löytää ehdokas, joka ilman äänestystä tyydyttäisi puoluekokousta. Kuten mainitsin, Helsinki näyttää olevan toveri Tannerin ehdokkuuden kannalla.

Salomaa: Hyvät puoluetoverit! Se evästyskokous, joka allekirjoittaneen paikkakunnalla pidettiin, asettui kannattamaan presidenttiehdokkaaksi yksimielisesti toveri Fagerholmia. Kannatan siis niitä ehdotuksia, joissa on asetettu toveri Fagerholmin ehdokkuuden kannalle.

Kaj ala: Minullakin on asiassa kiinteät eväät. Seitsemänkymmentäkaksi prosenttia minun kunnallisjärjestöni evästyksistä oli Fagerholmin kannalla. Muut olivat Tannerin kannalla. Minä sain velvoituksen äänestää Fagerholmin puolesta. Mitkä olivat perustelut? Seuraavat: Tanner on ollut meillä jo parikin kertaa presidenttiehdokkaana, mutta ei ole tullut valituksi. Me lähdemme tällä kertaa siitä, että nyt meillä on mahdollisuus saada ehdokkaamime valituksi, kunhan löydetään oikea henkilö, ja että me emme sen vuoksi saa lähteä hakemaan mitään mustia hevosia, jollaisia on väläytelty. Meidän ei pidä mennä sille pullakahvitielle, jolla kokoomus aikanaan vaihtoi Svinhufvudin Suolahteen. Me otamme ehdokkaaksi sellaisen henkilön, jonka takana voimme pysyä loppuun asti. Nyt kysymme: kummalla on suuremmat mahdollisuudet tulla valituksi, Tannerilla vai Fagerholmilla. Meiläkin lausuttiin täysi tunnustus Tannerille hänen toiminnastaan, mutta samalla huomautettiin, että hän on jo 74-vuotias mies ja että, niin tarmokas ja edelleen vitaali mies kuin Tanner onkin, hänellekin ikä asettaa omat rajansa.

Toiseksi Tanner on ollut talouspoliittisissa kysymyksissä, ikävä kyllä, aivan eri linjalla kuin eduskuntaryhmämme ja SAK. Me emme voi kuvitella, että ammattiyhdistysväki tuntisi erikoista kiinnostusta Tanneria kohtaan, koska hän on ollut tuomitsemassa SAK:n viimeaikaista talouspolitiikkaa, vieläpä hyvin jyrkästi, esim. vappupuheessaan. Minulla on sattumalta tiedossani Gallup-tutkimus mahdollisista presidenttiehdokkaista, ja siinä on Fagerholm saanut ylivoimaisesti eniten ääniä, sen jälkeen Tanner ja sen jälkeen yhteensä viiden prosentin ryhmä muita henkilöitä. Kun katsottiin tämän Gallupin puitteissa eri kansalaisryhmiä, niin huomattiin, että Fagerholm sai 2/3 palkkatyöläisten äänistä ja pienviljelijöiltäkin hyvin suuren äänimäärän. Tuntuu siltä, että meillä ei

ole varaa olla ottamatta huomioon, mitä syvät rivit ajattelevat. Tosiasia on, että Tanner on juuri talouspolitiikan alalla saanut osakseen paljon arvostelua, erityisesti järjestyneen palkkatyöväen piirissä. Täällä joku lausui ajatuksen, että meidän pitäisi koettaa pakottaa SAK:kin kannattamaan Tanneria. Mutta tämä ei ole, hyvät toverit, niinkään helposti järjestettävissä. Jos järjestynyt palkkatyöväestö on sitä mieltä, että Tanner on ajanut kokoomuksen politiikkaa, niin sille tosiasialle ei mahdeta mitään.

Toiseksi: me emme valitse presidenttiä yksin. Se on vähin, mitä tarvitaan, että mies tulee valituksi. Tiedämme etukäteen, että ruotsalainen ryhmä ei tule missään tapauksessa äänestämään Tanneria. Tämä on selviö, ja epäilen, tokko muutkaan porvarit ovat erikoisen innostuneita Tanneriin. Pelkään, että tässä yritetään johtaa meitä hiukan harhaan! Luulen, että moni puoluesihteerit, ainakin kansanpuolueen puoluesihteerit, hieroskeli käsiään, jos me asettaisimme Tannerin ehdokkaaksi. Huomaan vielä, että jotkut vanhat puoluetoverit ajattelivat, että meidän pitäisi kunnallisjärjestöistä asettaa ehdolle Tanner, mutta että puoluekokous saisi sitten nimetä Fagerholmin.. Tässä ilmeni kaunis tunnustuksen antamishalu, mutta se ei ollut suinkaan reaalisen ajattelutavan ilmausta. Kyllä me voimme kunnioittaa Tanneria muullakin tavalla kuin panemalla hänet presidenttiehdokkaaksi. Vankka vakaukseni on, että tällä kertaa meillä on erittäin suuret mahdollisuudet saada lävitse oma miehemme, jos siksi» asetetaan K.-A. Fagerholm. Mutta jos Tanner asetetaan ehdokkaaksi, silloin tulee valituksi porvari eikä sosialidemokraatti.

Lehto: On varmaan totta, ettei tässä kokouksellisissa ole yhtään toveria, joka asettaisi kysymyksen alaiseksi niiden lämpimien sanojen oikeutuksen, joita täällä on toveri Tannerista lausuttu. Mutta nähdäkseni meidän pitäisi tätä asiaa katsoa ajankohtaisempaakin taustaa vasten. Ei liene mikään salaisuus, että toveri Tanner ei ole mikään suosittu henkilö itäisessä naapurimaassamme. Meidän on otettava vakavasti huomioon ne tekijät, jotka mahdollisesti ilmaantuvat, jos toveri Tanner tulee valituksi presidentiksi. Olettakaamme, että itäisen naapurimaamme asenne muuttuu kauppapolitiikassa kielteiseksi. Se merkitsisi lisääntyvää työttömien joukkojen kasvua. Kenellä tästä kaikesta olisi vastuu? Vastuu

lankeaisi tälle puoluekokoukselle. Siksi minä yhtyisin niihin tovereihin, jotka ovat ehdottaneet Fagerholmia puolueemme presidenttiehdokkaaksi.

Rintanen: Kansalaissodan jälkeen, vuosien 1919—20 vaihteessa, Satakunnassa oli sellainen paikkakunta, josta sanottiin, että se oli Louhijärven majurin valtakunta. Tämä valtakunta oli sellainen, että sinne ei voitu silloisen valkoisen terrorin vuoksi työväenjärjestöjä perustaa. Mutta sinne uskalsi eräänä päivänä tulla Helsingistä meidän tunnettu puoluetoverimme Väinö Tanner, ja Louhijärven Äijänkylään perustettiin työväenyhdistys siitakin huolimatta, että mainittu majuri järjesti terrorijoukkonsa paikalle ja pahoinpitelyjäkin suoritettiin. Tanner on siis suoraselkäinen mies. Tiedämme myöhemmältäkin ajalta, että hän pystyy varmasti presidentin paikan täyttämään.

Mutta meillä on myöskin toinen kunnioitettu ja mitan täytävä mies, puhemies Fagerholm, joten myös hän voi tulla kysymykseen ehdokasta nimettäessä. Edustamani kunnallisjärjestö onkin asettanut toveri Fagerholmin etutilalle, joten siis minä olen sidottu kannattamaan ensimmäiselle tilalle Fagerholmia ja toiselle tilalle Tanneria.

Työne Leivo-Larsson: Hyvät toverit! Minun täytyy sanoa, että naisten näkökannalta katsoen Tanner on meille erittäin mieluinen mies, sillä hän on ollut meille suureksi avuksi ja me olemme tottuneet kunnioittamaan häntä sekä hyvänä toverina että kaikin puolin muutenkin kunnollisena ja hyvänä kansalaisena. Ihailen häntä suuresti ja asetankin hänet monessa suhteessa täällä mainitun toisen ehdokkaan Fagerholmin edelle. Mm. en pidä Tanneria liian vanhanakaan. Hän voisi olla ikänsä puolesta jopa erittäin sopiva, sillä voisihan presidentti olla vähän vanhempi kuin ne, jotka istuvat hallituksessa.

Mutta on sittenkin eräitä syitä, jotka vaikuttavat siihen, että minä en voi yhtyä kannattamaan Tannerin ehdokkuutta. Monet hänen edesottamuksistaan viime aikoina ovat olleet sitä laatua, että suuret joukot pienviljelijäväestöä ja myöskin ammattiyhdistysväkeä on asettunut poikkiteloin sitä ajatusta vastaan, että Tanner asetettaisiin meidän presidenttiehdokkaaksemme. Olen henkilökohtaisesti tullut siihen tulokseen, että esim. Vaasa on kallistunut Fagerholmin puolelle. Tahtoisin kiinnittää huomiota myöskin siihen sekä teknilliseen että tak-

tiiliseen tapaan, millä tavalla presidentti meillä valitaan. Tapahtuu kolme eri äänestystä. Ensimmäisessä äänestyksessä tavallisesti kaikki puolueet äänestävät omaa ehdokastaan. Toisessa äänestyksessä on tietysti mahdollisuus äänestää edelleenkin omaansa, mutta tavallisesti tämän ensimmäisen ja toisen äänestyksen välillä tapahtuu keskusteluja ryhmien kesken, ja silloin tapahtuu ryhmittymisiä. Toisinaan voi tapahtua, niin kuin kerran on sattunut, että presidentti tulee toisessa äänestyksessä jo valituksi. Jos nyt ajatellaan sitä mahdollisuutta, että toisen äänestyksen aikana esim. kommunistit antavat äänensä jollekin porvarilliselle ehdokkaalle ja me yksinämme äänestämme omilla valitsijamiesäänillämme Tanneria, niin Kekkonen pääsee lopulliseen ratkaisevaan äänestykseen, ja kun porvarilliset voivat tehdä sopimuksia siitäkin, että jotkut kommunisteista äänestävät toista porvarillista ehdokasta, silloin voi käydä niin, että kaksi porvaria saa toisessa äänestyksessä niin paljon ääniä, että juuri he jäävät viimeiseen äänestykseen, johon viimeiseen äänestykseen pääsee vain kaksi toisessa kierroksessa eniten ääniä saanutta, Kävisi niin, että meidän ehdokkaamme jäisi toisessa äänestyksessä pois pelistä. Olen aivan varma siitä, että porvarit taktikoivat odotellessaan meidän ratkaisuamme. Minusta tuntuu siltä, että kun aikanaan tullaan siihen vaiheeseen, että valittu mies on selvillä, niin tulee toinen ääni porvarilliseenkin kelloon. Silloin ruvetaan selittämään, kuinka vaarallista on ulkopoliittisesti ja muutenkin saada presidentiksi Tanner, ja silloin voidaan esittää monenlaisia syitä häntä vastaan. Niin saadaan syntymään valitsijoidenkin mieleen sellainen epävarmuuden tila, että me emme ehkä saakaan Tannerin taakse ääniä niin paljon kuin tarvitaan.

Oikeastaan pyysin puheenvuoroni sen takia, että minua vähän ihmetytti se Lapin läänin edustajan puheenvuoro, jossa sanottiin, että Lapin piirissä on muuten oltu Tannerin takana yksimielisesti, mutta punainen Kemi asettui Fagerholmin kannalle. Se oli tietysti pieni taktillinen veto sekini. Tahdottiin ikäänkuin antaa ymmärtää, että Fagerholm on kommunistienkin kandidaatti. Haluan kysyä kemiläiseltä toverilta, onko hänen mielestään parempi, että valitaan Kekkonen kommunistien tuella presidentiksi, kuin että valittaisiin sosialidemokraatti kommunistien tuella presidentiksi. Toivon, että menettely tapavalioikunta kaikin puolin tutkii ja tutustuu tähän asiaan ja valitsee sen, joka sitten lopullisesti kaikilla tahoilla havai-

taan sopivimmaksi ja jolle uskotaan saatavan suurin mahdollinen kannatus, ja että me täällä puoluekokouksessa sitten voisimme yksimielisinä asettua sen presidenttiehdokkaan taakse, jota menettelytapavaliokunta meille suosittelee, niin että todella saadaan kentälläkin kaikki voimat sen ehdokkaan taakse, joka puolueemme ehdokkaaksi nyt nimitään.

Okkonen: Herra puheenjohtaja! — Täällä on puhuttu kaikkinaisista eväistä. Pitänee minunkin sanoa, että minullakin oli omat eväni, joiden kanssa tänne lähdin. Nämä olivat liieman toisenlaiset, kuin täällä on puhuttu. Kalakukkoa ja hyvää! Uskallan aloittaa näin leikillisesti, sillä en ole saanut mitään sitovia eväitä tässäkin kysymyksessä. Mutta olemme tietysti pohtineet asiaa, puntaroineet ehdokkaat. Ja olemme asettuneet sille kannalle, että toverimme Tanner on ehdokkaaksi sopivin. Presidentin paikka, jos hänet valittaisiin, olisi ikäänkuin päätepiste ja kunnianosoitus sille suurelle työlle, minkä toveri Tanner on suorittanut ei ainoastaan puolueemme, vaan koko maamme hyväksi. Täällä on moitittu Tanneria siitä, että hän on antanut nykyisestä talouspolitiikasta lausunnon, joka ei ole kaikkia tyydyttänyt. Sekin osoittaa Tannerin suoraselkäisyyttä. Hän on mies, joka pystyy arvostelemaan myös silloin, kun emme ole menetelleet oikein. Kyllä meidän täytyy mennä sen verran itseemme, että tunnustamme tekemämme virheet.

Mitä sitten tulee toiseen mahdolliseen presidenttiehdokkaiseen, toveri Fagerholmiin, niin hän on paljon nuorempi kuin Tanner, niin kuin on selvitetty. Mutta olemme lähteneet siitä, että yhteiskunnassa on monta sellaista paikkaa täytettävänä, joissa tarvitaan nuhteettomia miehiä, Toveri Fagerholmilla on paljon tärkeitä tehtäviä. Olemme keskustelleet siitä paikasta, mikä hänellä nyt on, eduskunnan puhemiehen paikasta, ja minkä katsomme hyvin tärkeäksi paikaksi. Jos tulee esille hallituksen muodostaminen, niin emme voine osoittaa sosiaalidemokraattisesta puolueesta toista sellaista miestä kuin Fagerholm pääministerin paikalle.

Asetun kannattamaan toveri Tannerin ehdokkuutta.

Hämäläinen: Hyvät toverit! — Kun täällä on monelakin suulla lausuttu se kaunis toivomus, että tässä kysymyksessä päästäisiin ratkaisuun ilman äänestystä, niin täytyy tällaisenkin hiljaisen maaseudun miehen käydä ilmoittamassa mielipiteensä ja edustamassa kunnallisjärjestöään asiassa.

Yhdyn kaikkiin niihin tovereihin, jotka ovat korostaneet toveri Tannerin erittäin suuria ansioita. Mutta hänessäkin löydämme myös kielteisiä piirteitä, niin kuin täällä on mainittu. Ei ole tarkoitus niitä toistaa, koska ne ovat vielä niin kovin tuoreessa muistissa. Minulla on sellainen käsitys, että jos asetamme Fagerholmin ehdokkaaksemme presidentin paikalle, niin me tulemme saamaan huomattavasti paremman vaalituloksen kuin Tannerin nimellä kuljettaessa. Sen vuoksi minä yhdyn kannattamaan niitä, jotka ovat asettuneet Fagerholmin ehdokkuuden kannalle.

Rajala: Jokainen tietää, mitä mieltä pohjoishämäläiset tässä kysymyksessä ovat. En oikeastaan olisi halunnut puuttua tähän keskusteluun, koska meidän taholtamme on jo mielipide esitetty, mutta koska eräältä taholta huomautettiin, että työläiset kaikkialla eivät ole voineet hyväksyä Tanneria ehdokkaakseen, niin sanoisin, että sillä paikkakunnalla, jota minä edustan, on tavattoman paljon sellaisia, jotka varauksetta asettuvat Tannerin taakse. Sanoisin vielä, että me emme välitse täällä Suomen tasavallan presidenttiä mistään ulkopoliittisista syistä. Me valitsemme hänet Suomen tasavallalle. Näin ollen meidän ei pidä katsoa itään eikä länteen, vaan pitää selvä suomalainen ryhti samalla tavalla kuin sen on pitänyt toveri Väinö Tanner!

Ahola: Arvoisa kokousväki! — Minä en olisi tähän asiaan lainkaan puuttunut, ellei eräässä puheenvuorossa olisi mainittu, että maaseutu ja pienviljelijäväki ei tulisi muka hyväksymään toveri Tanneria presidentin paikalle. Minä en tahdo millään tavalla sortaa enkä eliminoida Fagerholmia. Olen liikkunut maakunnassa ja minun on vilpittömästi todettava, että kaikilla on se harras toivomus, että tämän puoluekokouksen olisi asettettava presidenttiehdokkaaksi aivan yksimielisesti toveri Tanner. Silloin päästään parhaaseen tulokseen koko maan kannalta, kun Tanner kantaa sitä manttelia, jota valtakuntamme päämies kantaa. Maaseudulla on tämä käsitys asioista.

Ilo: Puheenjohtaja! Toverit! — Puoluekokoukseen lähtiessäni sain eväät kummallekin, sekä Fagerholmille että Tannerille, mutta en tahdo vielä asettua lopullisesti kummankaan puolelle. Pyydän vain menettelytapavaliokuntaa kiinnittämään huomiota eräisiin seikkoihin. On nimittäin otettava, huomioon ne tekijät, mitkä vaikuttavat valitsijamiesten mahdollisimman suureen lukumäärään, koska siitä lähinnä riippuu ratkaisu, kuten.

täällä toveri Leivo-Larsson äänestysteknillisistä toimenpiteistä puhuessaan edellytti. Olisi saatava mahdollisimman suuri joukko valitsijamiehiä. Menettelytapavaliokunta ottakoon kaikki tekijät huomioon. On kaksi hyvää miestä, mutta meidän pitää tämä asia hoitaa ilman tunteilua, jos haluamme rehellisesti saada tähän maahan sosialidemokraattisen presidentin.

Kutvonen: Hyvät puoluetoverit! — Tänä iltana on tehty presidenttiehdokkaita ja varmasti jokaiselle tässä huoneessa olevalle puolueen jäsenelle kunniakkaista puoluetovereista. Mutta eräs asia, josta ei vielä ole kuultu, on, mitä helsinkiläisillä, puoluetoimikunnalla, niillä, jotka lähemmin hoitavat puolueen asioita, on tässä asiassa takanaan. KokO' päivä on kulu-
nut. Mutta yhä he jättävät tämän kaikkein vakavimman asian meille maakunnan miehille. Siinä kunnallisjärjestössä, jossa minut on evästetty, meille annettiin aika lailla vapaat kädet, mutta esitettiin samalla hiljainen toivomus, että jos joissakin asioissa joutuisimmekin äänestämään, niin alkäämme äänestääkö presidenttiehdokkaan asettamisesta. Sillä teollisuuspaikkakunnalla, mistä allekirjoittanut on, on vaaka kallistunut Fagerholmin puolelle. Näinä viimeisinä aikoina kuultuja Tannerin puheita eivät kaikki palkkatyöläiset tahdo käsittää. Toivoisin, että menettelytapavaliokunta käsittelisi tämän asian perusteellisesti ja toisi sen takaisin valmiina, niin että voisimme yksimielisesti asettaa presidenttiehdokkaaksi hänet, jolla toivotaan olevan parhaat menestymisen mahdollisuudet.

Kujanpää: Meillä Forssassa käsiteltiin tätä kysymystä. ja tultiin siihen tulokseen, että on otettava henkilö, joka tuo mahdollisimman paljon ääniä, toisin sanoen kenen kautta saadaan mahdollisimman paljon valitsijamiehiä. Menettelytapavaliokunnan olisi löydettävä henkilö, johon kokousedustajat yksimielisesti voisivat yhtyä, ilman äänestystä. Silti toivoisin, että tämä ehdokas olisi toveri Fagerholm, sillä toveri Fagerholmin nimi kantaa.

Paavo Lehtinen: Hyvät toverit! — Täällä eräässä puheenvuorossa viitattiin siihen, että Moskova ei mahdollisesti olisi tyytyväinen niihin ratkaisuihin, joita tässä kokouksessa teemme. Sosialidemokraattinen puolue ei ole ennenkään ottanut ohjeita Moskovasta sen paremmin kuin muualtakaan. Toivoisin, ettei puoluekokous nytkään tekisi poikkeusta. Ei myöskään

ole syytä ottaa viitteitä porvareilta, joihin täällä on viitattu, vaan ratkaisu on tehtävä itsenäisesti ja yhtenäisesti. Kyllä minunkin mielestäni tämä ratkaisu on tehtävä niin, että siitä ei tarvitse äänestää. Ulospäin on esiinnyttävä tällaisessa asiassa tiiviinä rintamana.

Täällä on epäilty, että varsinainen työväki ei olisi toveri Tannerin takana. Minä vakuutan, että Tannerin sosialidemokraattinen seuraa jisto on kokoonpantu työväestä. Vielä korostan aikaisemmin mainitsemaani seikkaa, että meidän on oltava aivan yksimielisiä. Mielestäni sille on pantava huomattava arvo. Täällä on heitetty epäily, että SAK:n politiikka ei sopeutuisi Tannerin politiikkaan, jos hän olisi tasavallan presidenttinä. Presidentin tehtävät ovat kuitenkin paljon suurempaa luokkaa. Täällä on väitetty, että Tannerin suhtautuminen palkkatyöväkeen ei olisi ollut aina positiivinen. Ei tämän maan palkkatyöväestä ole aina ennenkään ollut tyytyväinen kaikkiin tehtyihin ratkaisuihin. Jos lähdemme arvostelun tielle, niin arvostelun kohteita ja syitä kyllä löytyy. Fagerholmista on sanottava paljon hyvää, Hänen toimintansa monena viime vuonna on ollut kiitettävää ja on hänkin siinä mielessä mitan täyttävä. Tulevaisuudessakin on varmasti paljon tehtäviä, jotka voi uskoa Fagerholmin hoidettaviksi. Mutta varsinkin sodan jälkivuodet olivat sellaiset, että tekisimme tässä vaiheessa viisaasti, jos asettaisimme toveri Tannerin puolueen presidenttiehdokkaaksi. Tämä on puolueen velka toveri Tannerille niistä vuosista, jotka hän parhaina vuosinaan tälle puolueelle uhrasi. Hän, vaikka hänellä onkin jo ikää kunnioitettava määrä, pystyy tämän tehtävän varmastikin täysin työkykyisenä hoitamaan.

Ananlas H a p p o n e n : Herra puheenjohtaja! Hyvät toverit! — Olen tänä päivänä tässä asiassa kahta mieltä. Valitsisimme kaksi presidenttiä, jos olisi tilaisuus. Niin ovat hyvät miehet. Yhdessä suhteessa olemme parantaneet tapoja. Olemme arvostaneet hyväksi molemmat miehet. Sillä paikkakunnalla, josta allekirjoittanut on, annettiin evääksi, että presidenttiehdokkaaksi olisi asetettava Fagerholm. Näin siitä syystä, että on paljon sellaisia arkoja kansalaisia ja kansalaisryhmiä, jotka nähdessään sen yhä lujemman linnoituksen, jota Tanner edustaa, ovat valmiit syttymään jopa malttamattomiin tekoihin. Näiden seikkojen ei saisi antaa peloittaa eikä mitenkään vaikeuttaa asiaan. Mutta jos me kansanvaltaisen yhteiskunnan säilyttämisen ja rauhan nimessä nimeämme Fagerholmin eh-

dokkaaksi, niin silloin me jollakin tavalla ehkä hillitsemme tuota kaikkein syttyvintä ainesta. Omasta puolestani olen edelleenkin Fagerholmin kannalla.

Uksila: Hyvät puoluetoverit! — Minun tarkoitukseni ei ollut lähteä enää puhumaan, mutta kun hyvä ystäväni Leivo-Larsson antoi siihen niin selvän haasteen, niin minun on pakko lausua jokin sana lisää. Pitemmittä perusteluitta äsken käyttämässäni puheenvuorossa lausuin, että meidän »lappalaisten» käsitys on, että Tanner on asetettava etutilalle. Jos sanon, että punaisessa Kemissä on äänestetty ja siellä on asetuttu Fagerholmin taakse, niin en sillä ole mitenkään kajonnut ajatukseen, että Fagerholm on joskus ollut mukana muodostamassa omaa siipeänsä puolueen piiriin. Pois se tästä asiasta. Minä tunnen molemmat miehet. Olen ollut 33 vuotta puolueessa. Näemme mittaa molemmissa miehissä, mutta meillä on se käsitys, että me kokoamme puolueelle enemmän ääniä, myöskin Lapissa, jos saamme ehdokkaaksi Väinö Tannerin. Fagerholmia tunnetaan vähemmän. Siitä huolimatta, että hän on ollut useamman vuoden eduskunnan puhemiehenä, meillä ei ole ollut sanansaattajaa, joka olisi tehnyt hänet Pohjolassamme sillä tavalla tunnetuksi kuin Tanner on. Sen vuoksi olen ollut eräässä vaiheessa jopa sillä kannalla, että presidenttiehdokaskysymys olisi selvitettävä puolueäänestyksellä ja ratkaisu siirrettävä syksyyn. Jos taas katsellaan asiaa ulkopolitiikan kannalta, joka myös on otettu esille monesti meidän kokouksissamme, arvellaan, kuten mm. Kemissä, että kommunistit jatkuvasti käyttävät hyväkseen Tannerin sotasyylisyyttä. Mutta onko meidän puolueena tuomittava Tanner sen mukaan, miten hänelle on sota-oikeus tuomiotansa lukenut? Minusta se ei ole oikein. Puolueemme täytyy anfaa tunnustus sille työlle, jonka Tanner on tehnyt. Meidän täytyy olla yksimielisiä tässä asiassa. Se on minun käsitykseni, niin kuin se on monen muun kokouksen edustajan käsitys. Toivon, että menetteiytapavalio-kunta harkitsee asiaa ja ottaa tosiaan realiteetit huomioon, niin kuin täällä on lausuttu, ja realiteetteja varmasti on! Sen vuoksi sanoisin, että jokainen kaveri, joka aikoo Tannerin, paitaa tervata, olisi tässä kokouksessa puhdistettava.

Ukkola: Hyvät toverit! — Kun keskustelua on käyty niin tänään täällä kuin meidän perusjärjestöissämme ja myös tavallisten kansalaisten kesken puolueen ulkopuolella, niin siinä on ollut havaittavissa eräs merkillepantava piirre. Se on se,

•että useimmat tavalliset ihmiset näkevät sisimmässään. Tannerissa sellaisen henkilön, johon luottavat. On erinäisiä ulkonaisia realiteetteja, joiden perusteella he katsovat muut johdopäätökset vaaralliseksi tehdä. On otettava huomioon, että presidentin valitsijamiesvaalissa on saatava tavallinen kansa liikkeelle. On meidän kannaltamme ensiarvoisen tärkeitä, että meillä on asettaa ehdokas, johon tavallinenkin kansa, joka haluaa elää rauhassa, sisimmässään luottaa. Ja kaiken sen perusteella, minkä olen saanut Pohjolassa kuulla sellaisten miesten suusta, jotka sen hyvin harvoin avaavat, voin sanoa, että kaikki he luottavat toveri Tanneriin. Juuri tästä johtuu, että meillä on se vakaa käsitys, että jos meidän valitsijamiesryhmämme ehdokas on toveri Tanner, meillä on takanamme vahva suomalainen realiteetti. Meidän on muistettava, että kun presidentin vaalissa käydään viimeiseen äänestykseen, toinen ehdokkaista on oleva suomalainen mies. Kun otamme tämän huomioon, niin meillä on oltava myös sellainen mies. Presidentiksi on pyritävä saamaan Tanner, koska me voimme olla hänen valituksi tulostaan parhaiten vakuuttuneita.

Puheenjohtaja: Keskustelu asiasta julistetaan päättyneeksi.

Asiasta päätetään pyytää lausunto ja esitys menettelytapavaliokunnalta.

Kokousta päätetään jatkaa seuraavana aamuna kello 9.

KOLMAS KOKOUPÄIVÄ

Sunnuntaina, kesäkuun 5 päivänä, kello 9

Puhetta johtaa Siren.

TILINTARKASTAJAIN VAALI

Puheenjohtaja; Otetaan käsiteltäväksi tilintarkastajain vaalia koskeva eli työjärjestyksen 21. asia.

Ehdotan, että asia lähetetään menettelytapavaliokuntaan.

Puheenjohtajan ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään menettelytapavaliokuntaan.

PUOLUEEN SUHTAUTUMINEN ULKOPOLITIikkaAN

Puheenjohtaja: Otetaan käsiteltäväksi työjärjestyksen 22. asia: Puolueen suhtautuminen ulkopolitiikkaan. Asiasta on puoluetöimikunnan esitys (N:o 22). Esittäjänä on pääjohtaja Reino H. Oittinen.

Reino Oittinen:

»Ulkopoliittinen katsaus XXIII puoluekokoukselle

1. Ulkopoliittikan elintärkeä merkitys

Historiallisten olosuhteiden vaikutus kansakuntien käsityksiin ulkopoliittikan merkityksestä on sangen huomattava. Esi-merkiksi Englannin on ollut demokratian puitteissa otettava kanta useimpiin maailman keskeisiin poliittisiin ongelmiin, ja siksi siellä on ulkopoliittinen harrastus kansan laajoissa piireissä ollut vanhastaan suuri ja ulkopoliittisten kysymysten tuntemus on myös melko laajaa. Yhdysvalloissa taas on aina ensimmäiseen maailmansotaan saakka ollut varsin vähän mielenkiintoa Amerikan ulkopuolisiin asioihin, ja vasta toisen maailmansodan jälkeen Yhdysvallat ovat ottaneet osaa maailman asioitten käsittelyyn todella siten, että tavallinenkin kansalainen on alkanut tajuta velvollisuudekseen seurata kansainvälistä politiikkaa. Aikanaan suhtautui Englanti melko viileästi Euroopan asioihin ja reagoi vasta sitten, kun sen edut olivat uhattuina. Samoin Yhdysvaltain ulkopoliittinen mielenkiinto heräsi varsinaisesti vasta sitten, kun se oli tullut tietoiseksi etujensa kansainvälisestä luonteesta. Ihmisten huomiohan keskittyy ensisijaisesti niihin asioihin, jotka koskevat heidän välittömiä etujaan, ja laajenee vain sitä mukaa, kuin paikallisesti tai ajallisesti kaukaisten tapahtumien tajutaan vaikuttavan niihin.

Tämä yleinen toteamus pitää paikkansa myös Suomeen nähden. Siitä huolimatta, että me elämme eräässä Euroopan politiikan polttopisteessä, jossa idän ja lännen intressit ovat vuosisatojen ajan iskeneet vastakkain, täällä ei ole koskaan ollut todella vireätä ulkopoliittista tai kansainvälistä harrastusta — kenties viime sotien aikaa lukuunottamatta. Vaikka ulkopoliittisessa asemassamme sotien jälkeen tapahtui suuria muutoksia ja vaikka uudelle perustalle rakentuva asenne ei ollut-

kaan kaikissa suhteissa selvä eikä yleinen maailmantilanne vakiintunut, niin pian rauhan palautumisen jälkeen useimmat suomalaiset keskittyivät jokapäiväiseen työhönsä ja jättivät ulkopoliittisten problemien pohtimisen.

Tällaisella ulkopoliittisella passiivisuudella on maassamme tavallaan vanhat perinteet. Aina itsenäistymiseen saakka Suomi oli vailla omaa ulkopoliittikkaa. Oli luonnollista, ettei se Venäjän valtakuntaan kuuluvana voinut olla elävästi kiinnostunut maailmanpolitiikasta. Asemamme Venäjän osana oli myös ikäänkuin vakiintunut niin, ettei ennen helmikuun manifestia Suomen ja Venäjän kesken esiintynyt todella vakavia ristiriitoja. Vasta tsaarin-Venäjän häikäilemätön ja väkivaltainen pyrkimys poliittisten päämääriensä toteuttamiseen kohdisti kansamme huomion Suomen ja Venäjän välisiin suhteisiin. Silloinkin katkeruus kohdistui ensi sijassa venäläistyttyämiseen ja Suomen sisäisiin asioihin sekaantumiseen. Nämkään ristiriidat eivät kuitenkaan herättäneet varsinaista ulkopoliittista harrastusta, vaan kansallisen oikeustaistelun, jonka tavoitteena oli sisäinen autonomia eli saavutettujen oikeuksien palauttaminen ja säilyttäminen. Vasta sitten kun kävi ilmeiseksi, että tsaari-Venäjä pyrki Suomen autonomisen vapauden hävittämiseen, alettiin pitää välttämättömänä etsiä ulkopuolista tukea ja pohtia kansainvälisen tilanteen tarjoamia mahdollisuuksia valtiolliselle itsenäistymiselle.

Itsenäisyyden aika toi tullessaan oman ulkopoliitiikan ja velvollisuuden seurata kansainvälistä toimintaa. Suuret kansalaisjoukot eivät voineet kuitenkaan nopeasti selvittää itselleen tämän uuden toiminta-alan keskeistä merkitystä kansakunnalle. Varsinaisesti vasta sotiin joutuminen pakotti suomalaiset ajattelemaan realistisesti kansainvälisiä pulmia ja ennenkaikkea omaa ulkopoliittista asemaamme. Vahinko vain, ettei sodan kylmä lainalaisuus enää jättänyt juuri lainkaan valintamahdollisuuksia! — Sodan jälkeen taas ulkopoliittikkamme luja ankuroituminen toisaalta Pariisin rauhansopimukseen v:lta 1947 ja toisaalta ystävyys-, yhteistoiminta- ja keskinäiseen avunantosopimukseen v:lta 1948 on synnyttänyt sellaisen käsityksen, että ulkopoliittikkamme ongelmat on niiden puitteissa niin täydellisesti ratkaistu, ettei niillä kannata itseään vaivata.

Suomalaisten ulkopoliittisille harrastuksille on leimaa antavaa joko tällainen välinpitämättömyys tai sitten merkillinen.

huoleton optimismi. Monet ovat kyllä tietoisia siitä, että ulkopoliittikamme selvitettävänä on erittäin suuria vaikeuksia, mutta he ajattelevat kuitenkin: Kyllä me aina jotenkin selviämme, olemmehan me ennenkin selvinneet! Tavallinen suomalainen näyttää olevan ulkopoliittisessa ajattelussaan eräänlainen fatalisti. Meillä on epäilemättä ollutkin ulkopoliitikassa melko paljon »hyvää onnea», sillä pikemminkin kuin kaukonäköisyydellä tai taidolla on useasti selvitty vaikeista tilanteista. Tämä ei kuitenkaan oikeuta meitä rakentamaan tulevaisuuttamme kokonaan hyvän onnen varaan. Me olemme ilmeisesti nyt siksi vaikeassa ja arkaluontoisessa tilanteessa, että me siitä selvitäksemme tarvitsemme elävää ulkopoliittista valppautta ja runsaasti asiallisia tietoja, mutta ennenkaikkea meidän tulee kyetä säilyttämään realistinen, kylmiin tosiasioihin perustuva asenne ja jättää kaikenlainen ulkopoliittinen unelmointi ja romanttinen toiveajattelu.

Se, mitä tässä olen sanonut suomalaisista yleensä, pitää paikkansa nimenomaan myös meihin sosialidemokraatteihin nähden. Siksi myös meidän on syytä yrittää vakavasti ja ennakkoluulottomasti pohtia ulkopoliittikamme keskeisiä kysymyksiä, varsinkin kun puolueemme asenne voi muodostua maamme ulkopoliittisen toiminnan suunnan määrääjäksi.

Meidänkin puolueellemme on ollut tunnusmerkillistä eräänlainen ulkopoliittinen passiivisuus. Me olemme yleensä kiinnittäneet huomiomme vain sisäpolitiikkaan, ja siinäkin me olemme ajatelleet ensi sijassa palkkapolitiikkaa kaiken muun jäädessä usein toisarvoiseen asemaan. Meidän on kuitenkin selvitettävä itsellemme ja myös muille asenteemme maamme elin tarkeisiin ulkopoliittisiin kysymyksiin. Se on välttämätöntä, toisaalta maamme ulkopoliittisen suunnan vakiinnuttamiseksi, toisaalta myös sisäpoliittisen asemamme varmistamiseksi.

2. Sos.-dem. Puolueen ulkopoliittiset periaatteet

Sos.dem. Puolueen ulkopoliittisten käsitysten aatteelliset juuret ovat kansainvälisen työväenliikkeen vanhoissa ihanteissa, kansojen keskeisen yhteistyön ja maailmanrauhan aatteissa. Kansainvälisen työväenliikkeen osana Suomen sos.-dem. työväenliike pitää kansainvälisen yhteistyön kehittämistä ja pyrkimystä rauhan turvaamiseen ihmiskunnan keskeisimpänä tehtävänä. Käytännöllisen kansainvälisen politiikan

osalta tämä merkitsee myönteistä asennoitumista kaikkeen rakentavaan kansainväliseen yhteistoimintaan sekä alueellisella että yleisellä kansainvälisellä pohjalla.

Maamme alueellisesta yhteistoiminnasta on ensinnäkin mainittava pohjoismainen yhteistyö, jolla on vanhimmat historialliset perinteet ja jolla on ollut olojemme kehitykseen aivan ratkaiseva vaikutus. Vapaa ja välitön yhteys toisiin Pohjoismaihin vuosisatojen ajan on luonut sen kulttuuripohjan, jolle nykyinen, eri aloille ulottuva pohjoismainen käytännöllinen yhteistoiminta rakentuu. Yhteinen historia ja samankaltainen elämänkäsitys ovat luoneet ne vapaamieliset ja kansanvaltaiset aatteet, jotka voimakkaimmin yhdistävät Pohjolan kansoja. Lisääntyneet henkilökohtaiset suhteet ja monet vilpittömän ystävyyden ilmaukset ovat erityisesti viime vuosikymmenien kuluessa lujittaneet pohjoismaista yhteenkuuluvaisuuden tunnetta, joka on voimakas ja elävä huolimatta tietyistä eroavaisuuksista Pohjolan valtioitten ulkopoliittisessa asennoitumisessa. Suomen henkinen kuuluminen Pohjolaan ja Pohjoismaisen yhteistyön merkityksen arvioiminen elintärkeäksi Suomen kansan kannalta ovat myös sos.dem. puolueen ulkopoliittisten käsitysten perusteita.

Aivan yhtä reaalinen pohja on alueellisilla itäisillä suhteillamme. Tosin niille on antanut historiallisesti leimansa useammin epäluuloisuus ja vihamielisyys kuin ystävyys, mutta tämä ei tee tyhjäksi saatujen vaikutteiden runsautta ja merkityksellisyyttä, ei yhteistä historiaa eikä yhteisiä etuja. Sekä periaatteellisesti että käytännöllisesti alueellinen itäinen yhteistoiminta on yhtä merkittävä kuin läntinenkin. Vieläpä juuri itäisten suhteiden kehittämisestä ja syventämisestä tasavertaisuuden ja vapauden pohjalla voi muodostua todella uusi lisä niihin vaikutteisiin, joita tarvitsemme voidaksemme pitää oman kulttuurimme rikkaana, elinvoimaisena ja kansallisen omalaatuksena.

Mitä taas yleisiin kansainvälisiin suhteisiimme tulee, niin sos.-dem. puolueen periaatteelliset käsitykset sekä rauhansopimuksen ja ystävyyssovimuksen velvoitukset käyvän niiden osalta yksiin. Suomen on oltava valmis olemaan mukana valtioiden keskeisessä yhteistyössä myös kansainvälisten järjestöjen puitteissa, mikäli siihen maamme kansainvälisen aseman järkkymättä ja hyvien naapurisuhteiden häiriintymättä tarjoutuu tilaisuus. Sos.-dem. puolue on näissä asioissa myös

aina korostanut sitä, että kansallisen suvereni tee ttimme rajoittaminen kansainvälisen yhteistyön menestymiseksi on mahdollista vain sillä edellytyksellä, että rajoituksen vastapainona on suurempi kollektiivinen turvallisuus.

Sos.-dem. puolueen koko kansainvälispoliittisen asennoitumisen perustana on tietenkin pyrkimys Suomen kansan onnen ja menestyksen turvaaminen. Me eimme saa pyrkiä siihen toisten kansojen kustannuksella, mutta meillä ei myöskään ole oikeutta asettaa toisten onnea ja menestystä sen edelle. Taloudellinen ja poliittinen riippumattomuus on kaiken ulkopoliittisen toimintamme lähtökohta, samoin kuin vapaa kulttuurinen vuorovaikutus on kehityksemme perusedellytys.

Tämä merkitsee sitä, että kansainvälinen yhteistyö sekä alueellisesti että yleismaailmallisesti voi rakentua vain Suomen suvereenisuuden muodolliseen ja asialliseen tunnustamiseen.

Lienee aiheellista toistaa tässäkin yhteydessä se, mitä sos.-dem. puolueen periaateohjelmassa tästä lausutaan, koska se on puolueen ulkopoliittisen toiminnan kulmakivi:

»Vain valtiollisesti vapaassa maassa voi kansa luoda omin takeista kulttuuria. Vain riippumattomana se voi toteuttaa tarpeitaan ja ihanteitaan vastaavat uudistukset. Vain vapaan kansan piirissä voi elää vapaa työväenluokka. Sen vuoksi Suomen Sosialidemokraattinen Puolue on antanut ja tulee kaikissa vaiheissa antamaan täyden tukensa Suomen itsenäisyyden säilyttämiseen ja turvaamiseen tähtääville toimenpiteille.

Kansallinen kulttuuri voi kehittyä ja säilyä elinvoimaisena ainoastaan kansainvälisen henkisen ja aineellisen vuorovaikutuksen turvin. Tällainen vuorovaikutus on tehokkainta järjestyneessä kansainvälisessä yhteistyössä ja rauhan vallitessa. Siksi Suomen Sosialidemokraattinen Puolue tukee toimenpiteitä, jotka tähtäävät kansainvälisen yhteistyön järjestämiseen ja kehittämiseen sekä kansainvälisten riitojen ratkaisemiseen rauhanomaisin keinoin. Se haluaa olla luomassa maailmaa, missä ei määrää väkevemmän voima, vaan yleismaailmalliseksi tunnustettu kansain oikeus. Suomen valtiotielämään vaikuttaessaan puolue pyrkii rakentamaan valtiolliseen itsenäisyyteemme perustuvat hyvät suhteet kaikkiin maihin ja kansoihin.»

Tästä näkökulmasta meidän on katseltava myös tämänhetkistä kansainvälispoliittista tilannetta ja Suomen ulkopoliittista asemaa.

3. Yleinen kansainvälispoliittinen tilanne

Nykyinen kansainvälispoliittinen tilanne on osoitus ihmisten puutteellisesta kyvystä hoitaa yhteisiä asioitaan. Vaikka toisen maailmansodan vielä kestäessä laskettiin perusta Y.K:lle siinä toivossa, että kansojen keskeiset kysymykset saataisiin ratkaistuksi rauhanomaisin keinoin, ajautui suurvaltain välien selvittely varsin nopeasti uudelleen sekä sotilaalliseen että taloudelliseen voimaan perustuvaan politiikkaan.

Sodanjälkeisessä kehityksessä voidaan havaita tähän mennessä kaksi eri vaihetta, kolmannen vaiheen mahdollisesti ollessa parasta aikaa alkamassa. Aina v:een 1947 asti elettiin yleensä siinä toivossa, että liittoutuneet suurvallat, jotka olivat yhteisvoimin kukistaneet totalitääriset fascistiset valtiot, voisivat sopia maailman asioiden järjestämisestä Y.K:n puitteissa, mutta nämä toiveet pettivät. Syistä, joihin tässä ei ole aihetta syventyä, maailma jakaantui kahteen toisiaan vastassa olevaan suurvaltaleiriin, joista toista johtaa Yhdysvallat ja toista Neuvostoliitto. Alkoi kylmä sota, jonka aikana kilpavarustelu uuden aikaisten aseiden etenikin atomiaseiden ja niiden käytössä tarvittavien välineiden lisäämiseksi on saanut suuret mittasuhteet. Aika ajoin erittäin suurestakin jännityksestä sekä siellä täällä puhjenneista imutta paikallisiksi jääneistä avoimista konflikteista huolimatta ei maailma ole kuitenkaan ajautunut tänä ajanjaksona uuteen maailmansotaan.

Se, että näin ei ole tapahtunut, on aiheutunut monista eri syistä. Tärkeintä on epäilemättä ollut se tosiasia, että mielialoihin molemmiin puolin on vaikuttanut, paitsi yhä selvemmäksi käynyt tietoisuus uudenaikaisen atomisodan hirvittävästä tuhoisuudesta, myöskin suurvaltaleirien voimain vähittäinen tosiasiallinen tasapainoittuminen. Ei ole aihetta ryhtyä tutkimaan yksityiskohdittain tätä kehitystä. On vain todettava, että Neuvostoliiton johtaman leirin voimaa on suuresti lisännyt mm. Kiinan kansantasavallan syntyminen, joten tämän leirin maa-voimat ovat edelleen säilyttäneet ylivoimaisuutensa lännen joukkoihin verraten. Toisaalta Yhdysvallat on liittolaisineen edelleen rakentanut atomi- ja vetypommeja sekä niiden kul-

jettamiseen tarvittavia lento- ja laivastovoimia samalla kun atomiasetta on sovellettu taktillisiin tarkoituksiin. Se seikka, että myös Neuvostoliitto on pystynyt rakentamaan uuden-aikaisia atomiaseita, on tietenkin myös vaikuttanut tasapainon lisääntymiseen.

Historiallinen tosiasia, on, että niin kauan kuin kansojen keskeiset suhteet rakentuvat voimapolitiikalle, voidaan määrätynlainen rauhantila saada turvatuksi pitkäksikin ajaksi, jos toisiaan vastassa olevien voimien kesken syntyy riittävä tasapaino. On aihetta olettaa, että maailmanpolitiikan nykyisessä vaiheessa tapahtuu kehitystä kohti voimien tasapainoa ja sen pohjalla voi mahdollisesti syntyä neuvottelu- ja sopimussuhteita. Tällainen suuntaus on viime aikoina entisestään voimistunut ja on aihetta toivoa, että rauhantila maailmassa voidaan tätä tietä turvata moniksi vuosiksi eteenpäin ja siten saada aikaa pysyväisemmän, maailmanrauhan turvaamiseen tähtäävän järjestelmän rakentamiseen.

4. Suomen ja Neuvostoliiton suhteiden perusteet

Mikä sitten on Suomen asema tässä tasapainoa etsivässä kansainvälisessä tilanteessa? Onko Suomi vain punnus, jota heitellään milloin mihinkin, vai voiko se itse ratkaista, päättää ja toimia?

Toinen maailmansota aiheutti Suomelle monia ja suuria menetyksiä. Maan valtakunnallinen alue supistui. Sodissa tuhoutui huomattava joukko' parhaimmassa työkunnossa olevaa miespuolista väestöä. Mutta ei siinä kaikki. Oli vielä sijoitettava siirtolaiset. Oli maksettava sotakorvaukset. Me olemme kuitenkin kaikista näistä taloudellisista vaikeuksista selviytyneet. Vaikka onkin myönnettävä, että maan taloutta ei ole voitu vielä tähän mennessä vakaannuttaa näiden menetysten aiheuttamien inflatoristen vaikutusten seurauksilta, on aihetta suhtautua tilanteeseen optimistisesti, varsinkin, kun vielä otetaan huomioon, että edellämainituista menetyksistä huolimatta maassa on suoritettu laaja ja monipuolinen jälleenrakennustyö, joka on vaatinut huomattavia pääomia ja ahkeraa työtä.

Sen epävarmuuden jälkeen, joka vallitsi sodan päättymisestä rauhansopimuksen lopulliseen voimaantuloon asti v. 1947, alkoi maan ulkopoliittinen asema vähitellen saada vakiintuneita piirteitä.

Maallemme ulkopoliittisesti niin merkittävien Suomen ja Neuvostoliiton keskinäisten suhteiden perustana ovat 1) Pariisin rauhansopimus vuodelta 1947, 2) seuraavana vuonna kymmeneksi vuodeksi solmittu sopimus ystävyydestä, yhteistoiminnasta ja keskinäisestä avunannosta sekä 3) 5-vuotiset tavaravaihtosopimukset. Näitä täydentävät niihin liittyvät tai niiden pohjalla syntyneet erilaiset teknillisluontoiset sopimukset.

Rauhansopimuksessa on vakaannutettu se asema, johon Suomi sotien johdosta oli joutunut ja jonka puitteissa sen tulee elää ja toimia. Rauhansopimukseen sisältyvät myös ne järjestelyt, joita Neuvostoliitto on Suomeen nähden pitänyt välttämättömänä vaikutusvaltansa ja etujensa turvaamiseksi pohjoisilla rajoillaan niissä olosuhteissa, jolloin rauhansopimus laadittiin.

Ystävyyss- ja avunantosopimus taas merkitsee Suomen uudesta asemasta tehtyjen poliittisten johtopäätösten toteamista. Se on eräänlainen poliittinen yleissuunnitelma sen tilanteen varalle, että Suomi joutuisi sodan uhatessa tai sen alettua välittömään tai välilliseen vaaravyöhykkeeseen. Tämän sopimuksen sisältämät ongelmat tulisivat tietyissä tilanteissa ratkaistavaksemme ilman sitäkin. Sopimus on velvoittava muistutus siitä, että sen edellyttämiin tilanteihin on varauduttava. Se, että Suomi on sopimuksen allekirjoittanut, merkitsee edelleen sitä, että Suomi on eräiltä tärkeiltä kohdilta ottanut kannan odotettavissa oleviin tilanteihin nähden. Ilmeistä kuitenkin on, että kummankin osapuolen olennaisia etuja loukkaamatta ja sopimuksen tavoitteiden saavuttamismahdollisuuksien vähentymättä sopimus olisi voitu eräiltä kohdiltaan muotoilla toisinkin, kuin on tehty. Mutta se on tietenkin asia, jonka osapuolet voivat sopimuksen edellyttämällä tavalla ottaa harkittavakseen.

Rauhansopimus toisaalta ja ystävyyss- ja avunantosopimus toisaalta ovat siis sekä muodollinen että asiallinen ilmaus poliittisen asemanne reaalisista perusteista ja valtiollisen ja kansallisen olemassaolomme edellytyksistä.

Palautettakoon tässä kuitenkin mieleen erityisesti, että rauhansopimus rajoittaa tunnetulla tavalla maan puolustusvoimien kehittämisen nykyaikaisten periaatteiden pohjalla ja estää puolustuksen kannalta riittävän tehokkaan aseistuksen. Lähtökohtana oli ilmeisesti ajatus, ettei Suomi koskaan tarvitse aseistusta. Tämän vastaisesti v:n 1948 ystävyyssopimus kuitenkin asettaa Suomelle velvollisuuden »kohdistaa kaikki käytettä-

vissä olevat voimat puolustamaan alueensa koskemattomuutta maalla, merellä ja ilmassa». Sitä, millä tavalla nämä kaksi velvoitusta voidaan saattaa sellaiseen sopusointuun keskenään, mikä saisi Suomen kansan enemmistön täysin vakuuttuneeksi mahdollisuuksistaan toimia itsenäisenä valtakuntana, sitä ei ole tähän mennessä vielä selvitetty.

Sitäpaitsi v:n 1948 sopimuksessa on todettu, että Suomi pysyttelee suurvaltain kesken mahdollisesti esiintyvien ristiriitojen ulkopuolella!

Kaupallistenkaan suhteiden järjestely ei ole aivan mutkaton tehtävä. Varsin paljon on puhuttu Suonien joutumisesta kaupallisesti Neuvostoliiton armoille. Vaikka 5-vuotiset kauppasopimukset ovatkin laajentaneet kauppaamme »idän» kanssa siitä, mitä se oli esim. ennen sotia, tämän kaupan osuus koko ulkomaankaupastamme ei ole kuitenkaan noussut sellaiseen määrään, että oikeutetusti voitaisiin puhua taloudellisen liikku-
niisvapauteninite rajoittamisesta. Tämän kaupan kehittäminen on osoittanut oikeaksi sosialidemokraattien jo 1920-luvulla esittämän väitteen, että Suomen ja Neuvostoliiton välisestä kaupasta, jota silloin ei porvarillisten piirien taholta ensinkään harrastettu, voi olla hyötyä myös Suomelle. Liian yksipuolisesti kehittyneen kaupan vaaroja ei kukaan tietenkään voi kieltää.

Puheena olleiden sopimusten pohjalla Suomen asema on vuosien varrella vakiintunut omalaatuiseksi puolueettomuudeksi, jota ei voida sellaisenaan verrata esim. Sveitsin tai Ruotsin puolueettomuuteen eikä edes niihin puolueettomuuspyrkimykseen, joiden aktiivisena edustajana viime aikoina on esiintynyt Jugoslavia. Meidän kohdaltamme on suhteemme Neuvostoliittoon määritelty sopimuksin, mutta samalla ylläpidämme perinteellisiä Sivistyksellisiä ja taloudellisia suhteita muihinkin maihin ja nimenomaan muihin Pohjoismaihin, erityisesti Ruotsiin. Tämä suomalainen »puolueettomuus» kaipaa monessa kohdassa selvennyksiä ja täsmällisempiä määritelmiä, mutta tällaisenaankin se on avannut kansakunnalle mahdollisuudet säilyttää maan omassa piirissä demokraattinen elämänjärjestys valtiollisella, taloudellisella ja sivistyksellisellä alalla.

Suomen ja Neuvostoliiton keskinäisten poliittisten suhteiden järjestelyssä on kummallakin maalla ensisijaisesti kaksi tavoitetta: toisen ehdoton hyökkäämättömyys sekä varmuus siitä, ettei mikään ulkopuolinen valta voi käyttää toisen aluetta hyökkäystarkoituksiin.

Tietoisuus hyökkäämättömyydestä ei koskaan voi rakentua vain paperille pantujen sopimusten varaan. Tosiasiallinen hyökkäämättömyys voi perustua vain siihen reaaliseen tosiasiaan, että hyökkäys sellaisenaan on joko mahdoton tai tarpeeton.

Ilmeistä on ettei kukaan pidä mahdollisena Suomen hyökkäystä Neuvostoliittoon, sillä jokainen hyökkäysajatushan on vailla kaikkea reaalista pohjaa. Sen sijaan juuri Neuvostoliiton taholla on otettu huomioon sellainen mahdollisuus, että Suomea voitaisiin yrittää käyttää — vastoin sen omaa tahtoa — hyökkäysalueena Neuvostoliittoa vastaan. Ystävyys-, yhteistolmintaja keskinäinen avunantosopimus on juuri ilmaus pyrkimyksestä tämän mahdollisuuden huomioonottamiseen ja sen torjunnan edellytysten luomiseen. Myös tässä kohdin Neuvostoliitolla samoin kuin muillakin valloilla pitäisi olla täysi syy suhtautua luottamuksella puolueettomuustahtoomme. Kansamme on viimeisten sotien kokemusten perusteella täysin tietoinen siitä, mitä maan joutuminen sotaanäyttämöksi merkitsisi, samoin kuin siitäkin, että omien miesten johtamana armeijan taistelutoiminta voi säästää maata ja kansaa menetyksiltä ja kärsimyksiltä paremmin kuin vain strategisia tavoitteita silmälläpitävän vieraan sotilasjohdon kylmä operointi. Päättyneen sodan loppuvaiheessa oli Suomen kansan suurin pelon aihe maan joutuminen vieraiden sotajoukkojen miehittämäksi. Sama vaara on olemassa uudenkin sodan uhatessa tai sytyttyä ja sen torjuminen on ehdottomasti kansallisten intressien mukaista. Tästä taas ilman muuta seuraa, että Suomen on suhtauduttava sekä lojaalisesti että myönteisen aktiivisesti siihen, että sopimuksiin sisältyvät velvoitukset täytetään. Nämä tosiasiat ovat ilmeisesti selvillä myös Neuvostoliiton taholla, mistä taas osaltaan johtunee se monessa suhteessa myönteinen ja ystävällinen asennoituminen kaikkia suomalaisia kohtaan, josta on saatu viime aikoina monia todistuksia.

Rauhansopimukseen sisältyvien tärkeimpien järjestelyjen perustana on ilmeisesti ollut pyrkimys Neuvostoliiton sotilaallisten etujen varmistamiseen toisaalta Itämerellä ja Suomenlahdella, toisaalta Pohjoisella Jäämerellä sekä myös Leningradin välittömässä läheisyydessä. Näissä kohdin on Neuvostoliitto kaiken todennäköisyyden mukaan saanut pyrkimyksensä täysin toteutetuiksi eikä sen vuoksi Suomea voi olla sen taholta mikään vaara uhkaamassa. Neuvostoliiton luja sotilaallinen

asema Itämerellä tekee tarpeettomaksi lisävaatimusten asettamisen Suomelle, voipa suorastaan kysyä, eivätkö sotilaalliselta kannalta katsottuna vähemmätkin varaukset olisi riittäneet.

5. Sosialidemokraattien suhtautuminen Neuvostoliittoon

Vaikka sos.-dem. puolueen asenne Suomen ulkopoliitiikan keskeisimpään kysymykseen, Suomen ja Neuvostoliiton suhteiden järjestelyyn, on selvä, lieenee syytä ottaa se erityisesti pohdittavaksi, koska siitä, mikä asenne sos.-dem. puolueella on ollut ja on näihin asioihin, on paljon keskusteltu.

Itsenäisyytemme kahden ensimmäisen vuosikymmenen aikana puolueen koko ulkopoliittinen linja perustui siihen käsitykseen, että Suomi ja Neuvostoliitto voivat elää rinnakkain itsenäisinä valtioina omine valtio- ja yhteiskunta järjestelmineen, olematta minkäänlaisena uhkana toisilleen. Sentähden sos.-dem puolue tuomitsi jyrkästi eräiden oikeistopiiriin interventiohaihattelut 1920-luvulla, Usko siihen, ettei vaara ole uhkaamassa idästä käsin, oli niin vankkumaton, että sos.-dem. puolue suhtautui pitkät ajat pidättyvästi — jopa vastustaenkin — puolustusvoimien kehittämiseen. Vasta Saksan aseistuksesta, ja ekspansioista johtunut maailmantilanteen yleinen kärjistyminen ja 1930-luvun lopun yllättävät poliittiset vaiheet alkoivat muuttaa sosialidemokraattien mielipiteitä ja synnyttää levottomuutta Neuvostoliiton pyrkimyksiin nähden.

Sotaan joutuminen oli kuitenkin täysin sos.-dem. puolueen pyrkimysten vastaista. Se oli sen jäsenistölle mitä järkyttävin yllätys, ja sodan monet vaiheet — mm. rajojen ylittäminen 1941 — olivat erittäin vaikeasti ymmärrettävissä, Vain maan valtaamisen ja kansallisen olemassaolomme tuhoutumisen pelko estivät luopumasta taistelusta, jonka vaarat ja kansainvälis-poliittinen kierous selvästi tajuttiin.

Rauhan palauttamisen jälkeen ja sen perusteiden tultua tunnetuiksi alkoi vanha luottamus rinnakkaiselämän edellytyksiin taas hiljakseen palata, vaikka kotoisten kommunistien yritykset monopolisoida suhteiden hoitaminen Neuvostoliittoon herättivätkin levottomuutta siitä, voidaanko vapaa ja tasapainoinen sisäinen poliittinen elämä saada turvatuksi. Luottamus. Suomen vapaaseen, kansanvaltaiseen tulevaisuuteen on kuitenkin vahvistunut sitä mukaa, kuin Suomen ja Neuvostoliiton;

suhteet ovat vakiintuneet normaaliselle pohjalle, ja täällä on nähty, että Neuvostoliitto haluaa olla luottamuksellisessa yhteistyössä Suomen kansan kaikkien piirien kanssa.

Suomen politiikan suuri pulmakysymys on kuitenkin edelleen kotoinen kommunismi. Kommunistijohtajilla on taipumus puolueen perustamisvaiheen ja maanalaisen kauden ajatus-tottumuksiin jäähmittyneenä edelleenkin — uiko- ja sisäpolitiikassa tapahtuneista muutoksista huolimatta — nähdä neuvostojärjestelmässä yleispätevä jopa ainoa yhteiskunnallisen kysymyksen ratkaisu ja asettaa oma politiikkansa palvelemaan sen otaksuttuja, etuja, vieläpä enemmän tai vähemmän tietoisesti perustaa omat valtaanjäänteensä kuvitellun ulkopuolisen sekaantumisen varaan. Erityisen ikävää huomiota on herättänyt se, että kommunistit ovat usein tahallisesti antaneet Suomesta ja suomalaisista väärän tai liioitellun kuvan. Tällaiset laskelmoinnit ja teot kalvavat sitä luottamusta ja turvallisuuden tunnetta, jonka olisi annettava oikea henki reaali-politiikan luomaan Suomen ja Neuvostoliiton keskeiseen yhteistyöhön. Sos.-dem. puolueen piirissä on myös aina oltu sitä mieltä, että maamme yhteiskunnallisen kysymyksen ratkaisu on täysin riippumaton ulkopoliittisista kysymyksistä.

Erilaisten valtiollisten ja taloudellisten järjestelmien rinnakkaisuus, josta kaikkialla maailmassa nykyisin keskustellaan, ei voi olla mahdoton toteuttaa meidän kohdallamme. Se on sopusoinnussa mm. Leninin aikoinaan esittämän teorian kanssa, mihin Neuvostoliiton myöhemmät johtomiehet näyttävät yhtyneen. Ja onhan meillä itsellämme siitä eräänlainen kokemus, koska Suomi oli toista sataa vuotta itsevaltaisesti hallitun Venäjän perustuslaillisesti hallittuna osana. Mutta onnistumisen edellytys on tietenkin, että Suomeen kohdistuva luottamus todella merkitsee luottamusta Suomen kansan demokraattisesti ja omien lakiansa mukaan asettamia valtioelimiä kohtaan. Suomalaisen kansanvallan on tietenkin kyettävä ehkäisemään fascististen tai muiden maalle vaarallisten virtausten syntyminen.

Koska sos.-dem. puolueen tehtävä on valvoa Suomen työväen ja koko kansan parasta, suhtauduttiinpa meihin miten tahansa, meidän on toivottava, että meillä olisi todella käytännöllisiä mahdollisuuksia olla myötävaikuttamassa Suomen ja Neuvostoliiton välisten suhteiden rakentamiseen kaikissa muodois-

saan kestäväälle pohjalle lähtökohtana kansamme suvereenisuus sekä täydellinen sisäinen vapaus ja pyrkimys sodan torjumiseen kansamme asuinsijoilta.

6. Kansainvälinen vapautemme **puolueettomuuden pohjalla**

Suomen ulkopolitiikan kaikkein keskeisimpiä tehtäviä on tietenkin huolehtia hyvien suhteiden säilymisestä naapurimaihin, mutta meille ei suinkaan ole samantekevää, millaiseksi muodostuvat suhteemme muihin, etenkin meille taloudellisesti ja sivistyksellisesti tärkeihin valtoihin.

Maamme taloudellinen rakenne edellyttää kiinteitä ja vilkkaita taloudellisia yhteyksiä talouselämän johtaviin valtoihin. Elintasomme jatkuva kohoaminen ja tuotantomme edistyminen perustuvat esteettömään raaka-aineiden ja kulutustarvikkeiden tuontiin sekä mahdollisimman vapaaseen tuotteittemme vientiin. Taloudellinen toimintavapautemme kylmää sotaa käyvässä maailmassa pohjautuu paitsi tunnustettuun puolueettomuus-asenteeseemme myös siihen, että me joustavasti otamme huomioon ne taloudelliset ja poliittiset tosiasiat, jotka eivät ole ristiriidassa sopimustemme ja ulkopoliittisen perusasenteemme kanssa.

Pienen kansan henkinen kehitys vaatii vapaan kosketuksen säilymistä muihin kansoihin -kaikilla kulttuurielämän aloilla. Vuosisatojen kuluessa maamme ja Euroopan suurten sivistysmaiden välille on syntynyt arvokkaita henkisiä yhteyksiä, joiden ylläpitäminen ja kehittäminen ovat kansallemme elintärkeitä. Mikään ei olisi meille sen kohtalofekaampaa kuin niiden häiriintyminen tai katkeaminen. Myös Suomen ja Yhdysvaltain välille on syntynyt sellainen kulttuurisilta, jonka merkitystä nimenomaan tieteellisessä ja teknillisessä suhteessa tuskin voidaan yliarvioida.

Johdonmukainen demokraattinen ajattelu Suomessa ei voi mukautua siihen, että meidän' sivistykselliset yhteytemme johonkin maahan olisivat esteenä yhteyksien solmiamiselle jollekin toiselle taholle. Me kartutamme kulttuuriamme omaksi hyväksemme, me rakennamme maatamme Suomen kansan onnelliseksi kodiksi ja me lausumme sinne tervetulleeksi vilpittömät ystävämme kaikilta tahoilta, mutta kiellämme jyrkästi käyttämästä sitä juonitteluun tai vihan ja epäluulon virittämiseen.

Suomen kansainvälisen toiminnan päämuotoja on yhteistyö- muiden valtioiden kanssa kansainvälisten järjestöjen puitteissa. Sen järjestelyssä on noudatettava vapauden, tasavertaisuuden ja puolueettomuuden periaatteita, jotta sen avulla todella voitaisiin rakentaa kestäviä edellytyksiä maailmanrauhan säilymiselle ja kansojen keskinäisen vuorovaikutuksen kitkattomalle edistymiselle. Suomen tulee olla valmis osallistumaan kansainvälisten järjestöjen toimintaan, mikäli siinä yhteydessä ei jouduta sekaantumaan meitä koskemattomiin suurvaltojen keskeisiin arvovalta- tai eturistiriitoihin.

Suomen kansan vapaus ja olemassaolo ovat olleet aikojen kuluessa useasti vain vaihtorahaa maailman mahtimiesten keskeisessä kaupankäynnissä. Toivottavasti Suomen onnistuusa saada koko maailma vakuuttuneeksi siitä, että niin ei enää vastaisuudessa saa olla asian laita. Meidän on vakavasti ja yksimielisesti tehtävä selväksi kaikille maailman kansoille se, että me haluamme elää vapaana kansana rauhassa ja sovussa kaikkien kanssa, mutta me tulemme tekemään kaikkemme estääksemme ulkopuolisen sekaantumisen asioihimme ja torjuaksemme jokaisen yrityksen käyttää Suomen maata tai kansaa suurvaltojen keskeisten kiistakysymysten selvittelyn välikappaleina.

Päätöslauselmaehdotus

Todeten johdonmukaisen, vastuuntuntoisen ja tosioloihux pohjautuvan ulkopolitiikan merkityksen Suomen valtiollisen itsenäisyyden säilyttämiselle ja kansamme onnellisen ja turvallisen tulevaisuuden varmentamiselle Sos.-dem. Puolueen puoluekokous lausuu käsityksensä:

1. Maailmanrauhan turvaaminen ja kansainvälisen yhteistyön kehittäminen kansojen tasavertaisuuden ja vapauden pohjalla ovat ne tavoitteet, joihin Suomen ulkopolitiikan on pyrittävä ja joiden täytyy olla niiden kansainvälisten yhteisyritysten päämääränä, joihin Suomi voi osallistua,

2. Suomen ulkopolitiikan on luotettavuutensa, puolueettomuutensa ja asiallisuutensa turvin pyrittävä jatkuvasti vahvistamaan muiden kansojen piirissä luottamusta kansamme vakaaseen tahtoon elää itsenäisenä ja vapaana kansana sovussa ja rauhassa naapuriensa kanssa puuttumatta suurvaltojen väliin kiistoihin, mutta vakaasti päättäneenä torjua kaiken pa-

kon, jota käyttäen sitä ehkä yritetään saada luopumaan sen nykyisistä velvoituksista ja omaksumasta puolueettomasta asenteesta.

3. Ennen kaikkea taloudellisista ja sivistyksellisistä syistä Suomen on ylläpidettävä hyviä ja luottamuksellisia suhteita kaikkiin valtioihin, mutta erityisesti sille on tärkeitä hyvien suhteiden säilyttäminen lähimpien naapuriensa kanssa. Vakiintuneet muodot saavuttanut pohjoismainen yhteistyö, joka on pohjautunut yhteisiin yhteiskunnallisiin, valtiollisiin ja sivistyksellisiin ihanteisiin, on ollut kulttuurimme kannalta erittäin arvokasta, joten sitä on syytä jatkaa ja kehittää. Yhteistyö Neuvostoliiton kanssa on myös sekä taloudellisella että kulttuurisella alalla viime vuosina voimakkaasti kehittynyt ja osoittautunut nojautuessaan molempien valtakuntien omien erikoispiirteiden kunnioittamiseen aineellista ja henkistä kulttuuriamme monipuolisesti rikastuttavaksi, niin että sen ylläpitäminen ja vahvistaminen on kansallemme mitä tärkeintä.

Puheenjohtaja: Kokouksen puolesta pyydän kiittää toveri Oittista tästä mielenkiintoisesta ja erittäin selkeästä esityksestä.

Tämän jälkeen

Ulkopoliittisen alustuksen johdosta käytiin
seuraava keskustelu:

Simonen: Hyvät puoluekokousedustajat! Tekee mieli tässä yhteydessä esittää aluksi alustajalle kiitos erittäin hyvästä alustuksesta. Se oli tasapuolinen ja viileä, juuri sellainen, jollaisen meikäläisessä maassa esitetyn ulkopoliittisen alustuksen tulee ollakin. Siinä oli mielestäni aivan oikein korostettu meidän maallemme ominaista ja ainoata oikeata, puolueettomuuslinjaa. Se tuli korostetuksi riittävällä selvyydellä ja niin, ettei siihen myöskään liittynyt mitään nöyrytelyä puoleen eikä toiseen. Meidän vaatimattoman pienen isänmaamme ulkopoliittikan eräs tärkeimpiä elinehtoja on pitkälinjaisuus ja johdonmukaisuus. Meillä ei ole varaa niinkuin jollakin suurella valtakunnalla tempoiluun suuntaan taikka toiseen. Meidän pitää tuntea sijamme ja asemamme ja johdonmukaisesti, linjakkaasti, noudattaa sitä.

Sosialidemokraattisen puolueen ulkopoliittinen asennoituminen kestää arvostelun varmasti paremmin kuin monen muun

puolueen. Meidän ulkopoliittiset kannanottomme eivät ole olleet hetken heilahteluja, vaan niitä on ollut sanelemassa pitkä, johdonmukainen poliittinen ajattelutapa, jossa meillä onneksi ei useinkaan ole ollut korjaamisen aihetta.

Tätä taustaa vasten ajatellen on syytä, tässä yhteydessä oikoa eräitä sellaisia väärinkäsityksiä, joita viime kuukausina valitettavasti niin täällä meillä kuin maailman lehdistössä on meidän politiikastamme ja nimenomaan ulkopoliittisesta asennoitumisestamme esitetty.

Me muistamme kaikki, jotka tässä salissa olemme, mitenkä viime kesänä, sen jälkeen kun toveri Leskinen oli käynyt Neuvostoliitossa, alettiin hänen sieltä palattuaan huhukampanjana levittää väitettä, että hän olisi Moskovassa eräiden Neuvostoliiton johtavien miesten kanssa sanonut, että Suomen sosialidemokraattisen puolueen politiikka, sikäli kuin se kohdistuu Neuvostoliittoon, on ollut väärää, mutta että se nyt tulee muuttumaan. Tällaista tietoa sanonnoista, joita Leskisen väitettiin Moskovassa käyttäneen, levitettiin määrätietoisesti kahdelta taholta: toisaalta Neuvostoliiton tšekäläisen lähetystön virkailijain toimesta ja toisaalta maalaisliittolaisten taholta. Ensiksi minitut, siis Neuvostoliiton tšekäläisen lähetystön virkailijat, esittivät jopa vaatimuksia, että puoluetöimikunnan olisi virallisella julkilausumalla vahvistettava Leskisen lausumaksi väitetty ulkopoliittisen asennoitumisen muutos. On tietenkin selvää, että huhukamppailu on aina huhukamppailua. On kiistaton tosiasia, että toveri Leskinen ei mitään tällaista Moskovassa ollessaan ole lausunut, eikä minulla, sanottakoon se selvästi, ole mitään aihetta esittää tässä suhteessa vähäisintäkään epäilystä. Mutta on ollut oudoksuttavaa tätä taustaa vastaan nähdä, mitenkä puolueen viralliselta taholta, nimenomaan puolueen teoreettisen aikakauslehden palstoilla, viime kuukausien aikana on esitetty sellaisia ulkopoliittisia kannanottoja, jotka liiankin hyvin sopivat yhteen sen propagandalaulun kanssa, joita äsken mainitsemiltani tahoilta Leskisen Moskovan vierailun jälkeen on pyritty esittämään.

Täällä on jo eilen, jolloin valitettavasti en voinut olla kokouksessa läsnä, pesty pyykkiä Sosialistisesta Aikakauslehdestä. Haluaisin kuitenkin nimenomaan puolueen ulkopoliittisen asennoitumisen osalta kiinnittää huomiota tämän lehden palstoilla viime kuukausina esiintyneeseen kirjoitteluun, joka mielestäni

monessa suhteessa antaa aihetta arvosteluun. En ryhdy siinä suhteessa esittämään liian moninaisia sitaatteja. Totean vain, että lehden palstoilta ovat hävinneet kriittilliset asenteet, ei vain Neuvostoliittoon nähden, joka on ymmärrettävää, mutta myöskin kotikommunisteihin nähden, joka ei enää ole ymmärrettävää. Sen sijaan ovat tilalle tulleet moninaiset hyökkäilyt lännen demokratioita vastaan ja omituisinta kaikesta myös lännessä toimivia sosialidemokraattisia veljespuolueita ja niiden politiikkaa vastaan. Kun on lueskellut tätä lehteä sano-kaamme 9—10 viime kuukauden aikana, on melkein saanut sen vaikutelman, että ainoa vaara, mikä meitä uhkaa, tulee lännen demokratioiden 'taholta, ja erikoisesti myös siellä olevien sosialidemokraattisten veljespuolueiden taholta, tarkemmin sanoen niiden muka harjoittaman turmiollisen politiikan takia. Hyökkäily lännen demokratioita vastaan on Sosialistisessa Aikakauslehdessä muodostunut melkeinpä linjaksi. Esim. Pariisin sopimuksen ratifioimista vastaan on lehdessä järjestetty suoranainen kampanja siitä huolimatta, että Sosialistisen Internationaalien kongressissa Saksaa lukuunottamatta kaikkien länsivaltojen sosialidemokraattiset puolueet, paitsi Ruotsin ja Sveitsin, asettuivat Pariisin sopimuksen ratifioimisen kannalle. Tekee mieli kysyä, miksi meidän väen vängällä pitää tupata puoluettamme ja maatamme tuollaiseen suurvaltojen väliseen konfliktiin? Neuvostoliiton kanssa meillä on solmittu ystävyys- ja avunantosopimus. Se antaa meille nimenomaisen oikeuden pysyä tällaisten konfliktien ulkopuolella. Meillä ei siis pitäisi olla mitään aihetta harjoittaa propagandaa sen paremmin Saksan aseistamisen puolesta kuin sitä vastaan.

Minusta on paikallaan, että puoluekokous tässä yhteydessä, sikäli kuin se pitää sitä aiheellisena, sopivalla tavalla määrittele kantansa myös niihin ulkopoliittisiin, mielestäni aika outoihin ajatuksiin, joita Sosialistisen Aikakauslehden palstoilla viime kuukausien aikana on esiintynyt. Meillä ei ole varaa tempomiseen, milloin yhteen milloin toiseen suuntaan. Meillä on täysi syy pysyä sosialidemokraattisen puolueen ulkopoliittisessa asennoitumisessa niillä linjoilla, joita menestyksellä olemme pystyneet seuraamaan jo paljon, paljon pitemmän ajan kuin mikään muu puolue tässä maassa, Linjakkuus, johdonmukaisuus ja järkkymättömyys suurpoliittisissa kannanotoissa on puolueemme poliittisen menestyksen, jopa olemassaolonkin tärkeimpiä kulmakiviä. Haihattelu ja edestakaisin heiluminen on

• ehdottomasti pyyhittävä pois, ja siinä suhteessa on korjaamisen varaa epäilemättä ollut. Pahinta on se, että asennoituminen sillä tavoin kuin tuossa lehdessä viime aikoina on tapahtunut, imenee kovin ikävästi samoja linjoja kuin kommunistien yhteisrintama. Se on vaarallista senkin takia, että kommunistit harjoittavat tällä hetkellä voimakasta yhteisrintamakamppailua joka puolella sekä meillä että muualla, ja tosiasia kuitenkin on se, että kommunistit ja heidän takanaan olevat armeijat ovat meidän puolueemme ja meidän maamme pahin vaara, jopa vaarallisempia kuin taantumusporvarillisiet, kuten Ruotsin pääministeri Tage Erlander jokin aika sitten on sanonut. Jos porvarit voittavat ja saavat vallan käsiinsä, on meillä kuitenkin oikeus toimia, kukistaa heidät ja tulla takaisin hallitukseen, mutta jos kommunistit pääsevät valtaan, ei meillä enää ole edes mitään mahdollisuuksia yrittääkään, kuten on nähtävissä niistä maista, joissa kommunistit ovat saaneet vallan käsiinsä. Minusta on paikallaan, että puolueen ulkopolitiittinen asennoituminen tänä päivänä tässäkin suhteessa tulee selväksi. Se on puolueettomuuslinja, järkkymätön puolueettomuuslinja, mutta siihen ei myöskään saa sisältyä nöyrytelyä mihinkään päin.

Yhdyn omasta puolestani kannattamaan alustajan esittämiä ponsi a. (Suosionosoituksia.)

Leivo-Larsson: Hyvät toverit! Minäkin lausun iloni sen johdosta, että tämä kysymys on tullut näin monipuolisesti esille otetuksi. Tästä täytyy antaa täysi tunnustus toveri Oittiselle. Minä en ole aivan samaa mieltä hänen kanssaan siitä, miten suuri Suomen kansan kansainvälinen harrastus on. Mutta minusta tuntuu, että Suomen kansa on aina ollut kansainvälisesti asennoitunut ja harrastanut ainakin turismia. Sillä vain harvat kansat maailmassa matkustavat niin paljon ulkomailla kuin Suomen kansa, ja sehän on osoitus harrastuksesta muita maita kohtaan. Tämä harrastus on niin voimakas, että siitä huolimatta, että meillä ei ole käytettävissämme yhdenkään suurkielen antamaa apua, niinkuin on monilla muilla kansoilla, Suomen kansa harrastaa tutustumista toisten maiden ja toisten kansojen olosuhteisiin. Niin ikään me sosialidemokraatit olemme olleet mukana kansainvälisten työväenjärjestöjen toiminnassa.

Minusta olisi hyvä, että julkilausumaamme otettaisiin se kohta sivulta 6, joka kuuluu seuraavasti: »Puolueohjelmansa

mukaisesti sosialidemokraattinen puolue kiinnittää huomiota puolueohjelman kohtaan: Kansallinen kulttuuri voi kehittyä ja säilyä elinvoimaisena ainoastaan kansainvälisen henkisen ja aineellisen vuorovaikutuksen turvin. Tällainen vuorovaikutus on tehokkainta järjestyneessä kansainvälisessä yhteistyössä ja rauhan vallitessa. Siksi Suomen Sosialidemokraattinen Puolue tukee toimenpiteitä, jotka tähtäävät kansainvälisen yhteistyön järjestämiseen ja kehittämiseen sekä kansainvälisten riitojen ratkaisemiseen rauhanomaisin keinoin. Se haluaa olla luomassa maailmaa, missä ei määrää väkevämmän voima, vaan yleismaailmalliseksi tunnustettu kansain oikeus. Suomen valtiolämäään vaikuttaessaan puolue pyrkii rakentamaan valtioliseen itsenäisyyteemme perustuvat hyvät suhteet kaikkiin maihin ja kansoihin.»

Minusta voidaan tällä tavoin onnistuneesti alleviivata, että me haluamme rakentaa hyvät suhteet kaikkiin maihin.

Ahde: Kun vähän ennen tätä puoluekokousta kantautui huhuja siitä, että Sosialistisessa Aikakauslehdessä olisi ajettu sellaista politiikkaa, jonka tarkoituksena olisi muuttaa puolueen ulkopoliittista ohjelmaa, niin otin vaivakseni kaivaa lehtiä pitkältä ajalta taaksepäin ja luin kaikki nämä lehdet uudelleen voidakseni saada käsityksen siitä, oliko tässä perää vai ei. En ole ulkopoliitiikan tuntija enkä ehkä osaa lukea tekstin kaikkia sanakäänteitä aivan tarkkaan. Mutta kyllä minun täytyy sanoa, että en voinut löytää sieltä mitään sellaista, mikä pyrkisi väitettyyn suunnanmuutokseen. Sen, että lehdessä esitetään erilaisia mielipiteitä ja erilaisia arviointoja myöskin ulkopoliittisista asioista, täytyisi olla aivan luonnollista, koska tämä lehti on kai juuri sitä varten, että siinä voidaan esittää myöskin erilaisia mielipiteitä, jotta lukija voisi siitä sitten muodostaa oman kantansa. Sosialidemokraattisessa puolueessahan täytyy hoitaa asioita niin, että niistä esitetään eri arviointoja. Ellei näin tapahtuisi, olisimme jossakin kansandemokratiaa muistuttavassa olotilassa, jossa ihmiset olisivat koneita, jotka ajattelisivat vain sillä tavalla kuin ylhäältä määrätään. Eihän tämä voi olla puolueemme tarkoitus. Lehti on muutenkin viime aikoina ollut erittäin piristävä. Sitä on ollut mielenkiintoista lukea. On ollut piristävää lukea Poika Tuomisen arviointoja asioista, ja kun hän on hiukan maistereita töivänyt, niin minä olen ollut tyytyväinen, koska minä en maistereista erityisesti tykkää. Mutta kun maisteritkin vastaavat

Poika "tuomiselle, niin hyvä asiahan sekin on. Heiltäkin saa ajatuksia ja näin mielipiteen muodostumisella on monipuolisempi perusta.

Minä siis puolestani annan lehdelle täyden tunnustuksen ja toivoisin, että sen toimitustapa säilytettäisiin nimenomaan tällaisena kuin se nyt on. Eihän nyt voida ajatella, että me enää olisimme ulkopoliittiseltakaan kannalta niin arassa asemassa, että jokaisen sanakäänteeseen pitäisi olla neulansilmän läpi vedettävää hienoutta. Nyt täytyy voida kirjoittaa semmoista tekstiä, jonka tavallinen työmieskin voi ymmärtää.

Kalkkinen: Ulkopoliittiset asiat ovat loppujen lopuksi huomattavan arkoja, varsinkin kun on kysymys pienestä maasta. Kaikki kunnia alustajalle, mutta siihen, mitä hän sanoi (Suomen kansan ulkopoliittisesta harrastuksesta, tahtoisin lisätä: Ei Suomen kansan, nimenomaan sen kansanmiehen ulkopoliittinen käsitystapa ja ajatustapa ole suinkaan vailla pohjaa. Päinvastoin se on hyvinkin reaalisella pohjalla. On muistettava, että talvisotaan lähdettäessä samoin kuin niissä vaikeissa oloissa, joiden vallitessa koko maailma oli hermostunut ja sotahysterian vallassa, suomalaiset työmiehet ja sosialidemokraatit suhtautuivat asiaan tavalla, joka ansaitsee kaiken kunnian. Puheenvuoroni pyysin sitä varten, että minulla on myös oma osuuteni viime aikojen ulkopoliittiseen suhtautumiseen. Kun viime syksynä tuli esille tavaUista suuremmassa määrässä ja laajemmassa muodossa Saksan aseistamiskysymys ja siihen liittyi meidän oma osuutemme ystävyys- ja avunantosopimukseen, kehoitin lehtiä erittäin suureen pidättyväsyyteen. Se johtui pelkästään omasta arvioinnistani. Käsitin, että jos me suomalaiset sotkemme lusikkamme kansainvälisiin kysymyksiin, niin siitä voi olla meille tulevaisuudessa ikävyyksiä. Avunantosopimushan edellyttää, että me tahdomme pysytellä kansainvälisten ristiriitojen ulkopuolella. Jos me nyt lähdemme tai olisimme lähteneet kiihkeästi kamppailemaan lehdistön palstoilla puoleen tai toiseen, seuraukset olisivat voineet näkyä myös siinä, että me olisimme joutuneet itse tilivelvollisiksi. Se kehoitus, jonka lähetin, sisälsi, että Saksan kysymyksestä ja Saksan aseis-
"tamisesta emme levittäisi mielipiteitämme lehtien palstoilla, vaan seuraisimme asioita ulkopuolisina tarkkailijoina. Omasta puolestani totean, että meidän päivälehdisiömme — ei mistään määräyksestä, vaan sisäisestä sopimuksesta — on kiitettävällä tavalla noudattanut sovittua menettelytapaa. Emme ole levitel-

leet näitä asioita. Mutta sen sijaan Sosialistisessa Aikakauslehdessä on käsitelty näitä kysymyksiä laajasti ja annettu määrättyssä vaiheessa) käsitys, joka ei ole ilmeisestikään meille eduksi. Ja kun minä omasta puolestani teen tiliä, niin sanon myös, että minä henkilökohtaisesti ilmoitin puoluesihteerille, että jos ulkopoliittisissa asioissa pitää ottaa, se sävy, mikä sisältyi Sprengtporten-kirjoitukseen sekä kirjoitukseen, jonka mais-teri Wikström oli tehnyt Saksasta, niin ainakaan minä en ole TST:n käytettävissä. Katson, että ei ole varaa luoda joukkoihin mielialoja, jotka voisivat määrättyssä vaiheessa tuottaa meille vaikeuksia. Seuraavissa numeroissa minusta ei ole sellaista ollutkaan. Suhtautumisellani ei ole mitään tekemistä puolueen sisäisten riitojen kanssa. Olen pysytellyt niistä kokonaan sivussa,

Väinö Leskinen: Puheenjohtaja! Hyvät toverit! Reino H. Oittisen ulkopoliittinen katsaus ansaitsee tämän puoluekokouksen tunnustuksen. Alussa hän viileän asiallisesti ja tiettyihin tosiasioihin, siis päätöksiin ja sopimuksiin, perustuen luonnehti ulkopoliittikkamme peruskysymyksiä meikäläisestä näkökulmasta. Sanoistahan ei kannata kiistellä eikä liioin väitellä suurvaltojen keskinäisestä paremmuudesta sotilaallisessa tai kylmää sotaa koskevassa mielessä. Suurvaltojen tulevan politiikan ennusteleminen on meikäläisestä horisontista katsottuna johtopäätösten tekoa sananmukaisesti sormituntuman varassa.

Alustuksessa aivan oikein todettiin, että Suomessa sota-aikoja lukuunottamatta ei koskaan ole ollut todella vireää ulkopoliittista tai kansainvälistä harrastusta. Asia on näin, vaikka me elämmekin, niinkuin alustaja sanoi, eräässä Euroopan politiikan polttopisteessä, jossa idän ja lännen intressit vuosisatojen ajan ovat iskeneet vastakkain, vaikka ulkopoliittisissa asioissa sotien jälkeen on tapahtunut suuria (muutoksia ja vaikka uudelle perustalle rakentuva asenne ei ole ollutkaan kaikissa suhteissa selvä eikä yleinen maailmantilanne vakiintunut. Osuvasti Oittinen edelleen huomautti, kuinka tällaiselle ulkopoliittiselle passiivisuudelle on maassamme tavallaan vanhat perinteet. On selvää, ettei kansan mielenkiinto maan ulkopoliitiikkaan voinut voimakkaasti herätä, ennenkuin maa oli itsenäinen. Ja oikea oli varmasti myöskin se alustajan johtopäätös, että tavallinen suomalainen on, varsinkin sotien jälkeisen ulkopoliitiikan suhteen, heittäytynyt fatalistiksi, uskomaan kohtalon määräävyyteen ulkopoliitiikan piiriin kuuluvissa asioissa enemmän kuin

valppauden ja taitavuuden ansioihin. Tämä pitäneen paikkansa etenkin niihin porvarillisiin piireihin nähden, joiden kansallisuussuostukselta sotien lopputulos vei pohjan. Sosialdemokraattisen väen ulkopoliittisen passiivisuuden puolustukseksi täytyy tietysti totuuden nimessä esiin tuoda, että varsinkin aktiivisten puoluetovereiden työtaakka kaikissakin työväenjärjestöissämme ja lisäksi vielä kaikissa järjestöportaissa on aivan näihin saakka ollut tavaton. On ollut pakko keskittyä vuosikausia miltei jokapäiväiseen toimintaan työväenyhdistysten, työväentalojen, urheiluväen, osuustoimintaliikkeen ym. järjestöjen edustajakokousten hoitamiseen kommunistien vapauspyrkimyksiä vastaan. Sen ohella on itse kullakin ollut täysi työ noudatetun hallituspolitiikan, ammattiyhdistyspolitiikan, osuustolminta-politiikan, jopa urheilupolitiikankin puolustamisessa työpaikoilla. Ulkopoliittikaan perehtyminen vaatii aikaa, asioihin syventymistä ja asioiden sulattamista. Tietojen saaminen ja isyy-yhteyksien selvittäminen on asiantuntijoillekin ylivoimainen tehtävä. Olen tämän sanonut siksi, ettei tarpeettomasti arvosteltaisi harastuksen puutetta ulkopoliittisia kysymyksiä kohtaan puolueemme piirissä.

Mutta varmasti on myös paikallaan todeta, että ainakin nyt jo olisi aika havahtua näkemään ulkopoliittisten kysymysten suurimerkityksellisyys myös meidän puolueemme politiikassa.

Eräissä suhteissa ulkopoliittiset pyrkimyksemme ovat kuin kallioon hakattuja. Me tiedämme, että sosialidemokraattinen puolue on aina ollut lujasti ja vilpittömästi todellinen rauhanasian ajaja. Se ei kerää tätä varten adresseihin nimiä eikä järjestele suuria kokouksia. Kun meilläkin eräät piirit valmistautuvat kansainvälisen kommunismin tyyliin.. rauhankokoukseen Helsingissä, olisi myös meidän taholla syytä kiinnittää asiaan huomiota, paljastaa tuon tulossa olevan kommunistisen kokouksen petollinen luonne ja merkitys.

Toinen yhtä selvä asia, jota täällä myöskin on jo korostettu, on ystävyys- ja yhteenkuuluvaisuutemme Pohjolan kansojen kanssa. Tuo ystävyys, joka on läpäissyt sananmukaisesti tulikokeen, ei laho. Meillä on kokouksessamme läsnä edustajia kaikista pohjoismaisista veljesjärjestöistämme. He seuraavat kokoustamme niinkuin omaansa. Vaikka Norja ja Tanska kuuluvatkin Atlantin paktiin ja vaikka me vastoin tahtoaamme olemme saaneet eräissä suhteissa pienen kallistuman itään päin, se ei suinkaan ole viilentänyt puolueittemme tai maittemme.

-välisiä suhteita. Rohkenen väittää aivan päinvastaista, Lukuunottamatta lyhyttä kautta pitkän jatkosotamme aikana olemme tässä suhteessa saaneet kehityksen kulkemaan yhä hedelmällisempään suuntaan. Me olemme entistä paremmin selvillä siitä, kuinka elintärkeätä kansoillemme täällä Pohjolassa on vahvistaa kaikkia niitä siltoja, jotka ovat vuosikymmenien kuluessa rakentuneet maittemme ja varsinkin työväenliikkeitemme välille. Valitettava tosiasia nyky maailman kansainvälispoliittisten realiteettien suhteen on, että pienten kansojen täytyy olla entistä itsekkäämpiä ulkopoliittisessa suhtautumistavassaan. Mutta kun näin sanomme, tiedämme, että voimme noudattaa tuollaista itsekkyyttä omassa ulkopoliitikassamme ainoastaan niin kauan kuin itse tiedämme, että me siinä saamme ymmärtämystä, että meitä ymmärretään veljesmaittemme ja varsinkin veljesmaittemme sosialidemokraattisten puolueiden taholta. Näin voimme tehdä vain olemalla vastavuoroisia, ymmärtämällä, että jokaisella muulla pohjoismaalla on vastuu lähinnä omasta kansastaan ja omasta työväenliikkeestään. Tällä tavalla toisiamme tukien, toinen toisiamme ymmärtäen, selittäen joka tilanteessa parhaalla mahdollisella tavalla sen, mikä kenties jossakin suhteessa on meille käsittämätöntä, sillä tavalla me pääsemme siihen, että pohjoismaiden sosialististen työväenliikkeiden keskinäinen solidaarisuus lepää lujalla pohjalla.

Sosialistinen Internationaali, joka on täällä puheenjohtajansa kautta edustettuna, ansaitsee suuren kiitoksen. Suomi ei ole valitettavasti kuulunut sen aktiivisimpiin jäsenjärjestöihin. Kuitenkin meidät on mielellään aina kokouksissa nähty, ja Suomen passiivisuus suhtautumistavassaan suuriin kansainvälisiin riitakysymyksiin on vastalauseitta sulatettu. Tämä osoittaa, että demokratia ja suvaitsevaisuus sekä reaalipolitiikan tajua hallitsee kansainvälisiä yhteistyöjärjestö jaimme.

Vähäpuheinen suhtautumistapamme länteen päin ei ole rajoittunut vain Sosialistiseen Internationaaliin. Se on ymmärrettävistä syistä ulottunut koskemaan kaikkia suuria kansainvälisiä yhteenliittymiä ja järjestöjä, YK:sta Eurooppa-liikfeeseen saakka.

Kun tunnetuista syistä emme vielä ole YK:n jäsen, pidättyväisyys sitä koskevissa asioissa on luonnollinen. Sanomattomuus ei kuitenkaan ole merkinnyt mielipiteettomyyttä. Olemme suurella huolestuneisuudella todenneet sosialidemokratiaa kohdanneet vastoin käymiset — viimeksi Englannin vaaleissa, sitä

ennen Länsi-Saksassa. Hajaannus ja sekasorto Ranskan ja Italian työväenliikkeissä on meitä niinikään kovasti vaivannut. Totuuden nimessä on myös syytä sanoa, että me olemme jopa arvostelleet eräitä piirteitä joissakin länsimaisissa julkaisuissa. Olemme arvostelleet meihin kohdistunutta mielestämme aiheettonta arvostelua — sitä, jonka mukaan Suomi edelleenkin on vain lännen etuvartio. Täällähän asuu yli 4-miljoonainen kansa, jolla on oikeus kulttuurikansan vaatimuksiin ja tarpeisiin, vahva vapaudentahto ja puolustushalu. Meidän arvosteluonme on ennen muuta aiheutunut siitä, että meillä on katkeria kokemuksia' tuollaisen etuvartiopolitiikan vaikutuksesta eräisiin maamme kansalliskiihkoisiin aineksiin. Aivan samalla tavalla me ymmärrämme eräässä suhteessa — huomatkkaa: eräässä suhteessa — Länsi-Saksan sosialidemokratian pyrkimystä, nimittäin sitä, että se kaikin keinoin vastustaa natsikauden sotilasmentaliteetin pääsyä valtaan, niinkuin tämä valtaanjääminen parhaillaan tapahtuu Saksan jälleenaseistamisen tietä. Samalla tavoin ymmärrämme sille elintärkeäksi, että yhtenäinen Saksa syntyisi. Mekin haluamme ajoissa, selvästi ja jyrkästi, vastustaa yltiöisämmaallisten aineiden siirtymistä sellaiselle tielle, joka helposti johtaisi taas 1930-luvun tyyllisen ulkopoliittisen ajattelun ja toiminnankin juurtumiseen varsinkin maamme akateemisen nuorison keskuuteen.

Haluan tässä yhteydessä vakavasti kiinnittää tähän asiaan huomioita, koska minulla on ollut omakohtaisia kokemuksia keskusteluista, jotka osoittavat, että heti kun eräänlainen sinänsä erittäin terveellinen ja ilahduttava tasapainotila on syntynyt, nämä mainitsemani kotimaiset piirit kuvittelevat tulleen taas ajan ryhtyä tekemään sisäpolitiikkaa...

Eräs pyrkimys on itsenäisyysaikamme sosialidemokraattisessa ulkopoliittisessa ajattelussa ollut aivan erityisen silmiinpistävä ja se on pyrkimys puolueettomuuteen. Me tiedämme, että meillä on ollut vuodesta 1918 lähtien tästä selvät linjat puoluekokouksissa. Himeisesti on niin, että vain sosialidemokraattien härkäpäisyydestä johtui, että kohtalokkaina ensimmäisinä sodan jälkeisinä vuosina niin porvarilliset poliitikot kuin työväenliikkeemme sisällä liikkuneet voimat pidettiin kurissa ja että onnistuimme estämään sen, etteivät kommunistit saattaneet käyttää ulkopoliitiikkaa aseenaan tämän linjamme särkemiseksi.

Minä tiedän, että täällä on yritetty antaa sellainen kuva, että jostakin ihmeellisestä syystä Sosialistisen Aikakauslehden

päätoimittaja, allekirjoittanut, olisi muuttanut ulkopoliittista asennettaan. Haluan sanoa teille, että eniten minua surettase, että hyvät toverit, jotka ovat olleet kuukausimääriä samassa hallituslaivassa tai puoluetoimikunnassa, vasta tänään tai tämän puoluekokouksen aikana ovat yllättäen löytäneet tämmöisiä vaarallisia ja pelottavia näkökohtia. — Toveri Aarre Simonen, uskon, että minä vedän saappaat jalkoihin siinä missä sinäkin, jos se ikävä tilanne tulee. (Suosionosoituksia.) En minä mene esikuntiin enkä TK-portaislin.

Tiedän, että on erittäin ikävä tehtävä olla esittelemässä keskustelun pohjaksi annettuja mielipiteitä. Olen aikaisemminkin sanonut, että jos sanellaan parissa tunnissa artikkeli, totta kai siihen voi pujahtaa virheitä. Mutta en voi ymmärtää, että tämän perusteella halutaan tietoisesti rakentaa sellainen käsitys, että se merkitsisi asiallisesti puolueen omaksuneen uuden ulkopoliittisen linjan. Sehän ei ole mahdollista, koska sillä ei ole muuta päätösvaltaelintä kuin puoluekokous, jonka määrittelemää linjaa on noudatettava.

Pyytäisin kysyä, missä suhteessa Sosialistinen Aikakauslehti pääkirj. oitustensa osalta on osoittanut, että se ei kulkisi näiden periaatteiden pohjalla, ja pyytäisin myöskin, että kun kommunismia käsitellään, otettaisiin huomioon, ettei aikakauslehti enkä minä allekirjoittanut ole puheissani tai kirjoituksissani milloinkaan esittänyt asiasta epäselvää käsitystä. On turhaa yrittää tehdä ihmisestä, jolleka on uskon asia taistella kommunismia vastaan, kommunistien myötäjuoksijaa. (Suosionosoituksia.)

Puskala: Hyvät puoluekokoustoverit! Sen johdosta, että eilen iltpäivän kuluessa useat toverit kävivät kysymässä, minkä takia minä, joka olen vt:nä hoitanut puoluesihteerin tehtäviä, olen antanut tällaisen keskustelun jatkua Socialistisessa Aikakauslehdessä, pyydän saada tässä sanoa, että minä en ole ollut siitä vastuussa. Siitähän vastaa tietysti päätoimittaja, toimittussihteeri ja puoluetoimikunta. Minä sain silloin, kun tämä kampanja Socialistisessa Aikakauslehdessä alkoi, lisäksi havaita eräiden puoluetoimitsijain taholta, että tuntui siltä kuin olisi heidän mielialloissaan tapahtunut muutoksia. Tämän johdosta minä kutsuin toimistovalioikunnan koolle ja meillä oli yhteinen palaveri. Alustin kysymyksen näkemyksistäni, joiden luulen edustavan myöskin puoluetoimikunnan näkemystä, Tuossa kokouksessa tulimme kaikki toimitsijat yksimielisiksi

siitä, että vaikka meillä olikin hiukan erilaisia näkemyksiä sekä Suomen asemasta että eräiden ulkopoliittisten asiain vaikutuksesta nimenomaan Suomeen, niin meidän pitäisi edelleen kulkea samoin kuin siihenkin saakka kieli keskellä suuta ja siten, että me emme sekaantuisi suurvaltojen välisiin kiistakysymyksiin. Tämän varmasti jokainen kokouksessa läsnä ollut voi todistaa, jos on rehellinen. Siitä huolimatta korostan, että meillä oli erilaisiakin käsityksiä, niinkuin aina ihmisillä on. Ihmeellistä kyllä siitä huolimatta ja erikoisesti sen jälkeen kuitenkin alkoi Sosialistisessa Aikakauslehdessä ruveta esiintymään kirjoitelmia, jotka poikkesivat kokonaan tästä meidän yhteisesti sopimastamme linjasta. Uskon, että useimmat teistä ovat täysin selvillä niiden lehtien sisällöstä (Kokouksesta: Onhan ne luettu!). Valitan yhtä seikkaa kaikkein eniten. Se seikka on se, että minä olen joutunut jo sodan aikana ja sodanjälkeisinä vaikeina vuosina, jolloin meidän täytyi täällä taistella sosialidemokratian olemassaolosta, siksi laajaan kanssakäymiseen ja neuvotteluun Poika Tuomisen kanssa, että olen vakuuttunut hänen rehellisyydestään. Minusta on hävytöntä, että käydään solvaamaan sillä tavalla häntä, kuin lehdessä on pitkin matkaa tehty joidenkin nuorten hiljattain puolueeseen tulleiden ihmisten toimesta, ja että Sosialistinen Aikakauslehti puolueen tärkeimpänä periaatejulkaisuna antaa tilaa sellaisille solvauksille, jollaisia oli viimeisessäkin numerossa. (Suosionosoituksia.)

Puheenjohtaja: Pyytäisin, ettei puheenvuoroissa kosketeltaisi enää aikakauslehteä, koska siitä päätettiin jo eilen.

Tiitinen: Tahtoisin kiinnittää tässä keskustelussa huomiot erääseen seikkaan, joka tähän saakka on jäänyt valaisematta, nimittäin puolueen hallituspoliittiseen asennoitumiseen, joka tuottaa vissää vaikeutta puolueemme sisäpolitiikkaan ja puolueemme asemaan tässä politiikassa.

Useampia puoluetovereita varmaankin on vuosien varrella ihmetellyt se omalaatuiselta vaikuttava sattuma, että tässä maassa pääministerin tehtävät näyttävät monopolisoidun yhdelle ainoalle henkilölle, henkilölle, jonka moraali ja persoonalliset ominaisuudet ja ennen kaikkea hänen valtiomiestaitonsaakaan tuskin riittävät tähän ilmiöön yksinomaiseksi selitykseksi. Luulisinkin osuvani lähelle totuutta väittäessäni, että Urho Kalleva Kekkosen omalaatuisella poliittisella karriäärillä on tiettyä yhteyttä siihen, että hän omakksui sodan jälkeen ns. Paasikiven linjan. Mutta sosialidemokraattisen väen keskuudessa on ai-

van yleinen se käsitys, että tämä Paasikiven linja, mikäli sen oikeasta tukinnasta päästään yksimielisyyteen, on koko Suomen kansan linja. Ainakin minä olen käsittänyt tämän asennoitumisen merkitsevän vain sitä, että Neuvostoliitolla ei pitäisi olla mitään muuta mielenkiintoa meidän maatamme kohtaan kuin puhtaasti strateginen mielenkiinto. Vika on nähdäkseni siinä, että viimeksi kuluneiden vuosien aikana sosialidemokraattista johtajistoa, ainakin osaa siitä, on — nimenomaan kommunistien toimesta — onnistuttu mustamaalamaan aivan ylettömästi. Siksi olisi ehkä ollut syytä puolueemme johdon taholta, silti millään tavoin notkistelematta ja nöyristelemättä, tehdä enemmän kommunistisen propagandan vaikutusten estämiseksi.

Pitäisin myönteisenä piirteenä sitä, että viime aikoina on esiintynyt kirjoittelua, joka on korostetusti, ehkä liiankin korostetusti vaikuttanut itähän suuntaan. Luulisin, että siitä on turinaa vetää kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Luulisin, että sosialidemokraattisen puolueen ulkopoliittisen linjan tärkein edellytys on tämän maan itsenäisyyden ja riippumattomuuden turvaaminen.

Edellä on esitetty hyökkäyksiä, jotka tuskin ovat kovin viisaasti ajateltuja, jos otamme huomioon, minkälainen merkitys tällaiselle keskustelulle annetaan maamme rajojen ulkopuolella,

(Puheenvuorot rajoitetaan pyydettyihin.)

Kulonen: Herra puheenjohtaja! Yhdyn kannattamaan Tyyne Leivo-Larssonin tekemiä selventäviä ja lisääviä toteamuksia.

Kaj ala: Olen saanut kunnallisjärjestöltäni tehtäväksi esittää lausunnon myöskin ulkopoliittisista kysymyksistä. On sanottava, että meitä tyydyttää se linja, jota puolueemme on koko olemassaolonsa aikana näissä asioissa noudattanut. Muistan mm. miten meillä 20-luvulla, kun Sasu Punanen yritti härnätä vähän porvareiden tyyliin Neuvostoliittoa, Tanner ja Ryömä palauttivat hänet asiaan. Sodan edellä olin tilaisuudessa, jossa vastattiin kannakselaisten lähetystön pyyntöön, että maastamme ei luovutettaisi tuuma aikaan. Olin metrin päässä ryhmämme puheenjohtaja Tannerista, joka vastasi, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ratkaisee nämäkin asiat ottaen huomioon yksinomaan Suomen kansan kokonaisedut. Tätä eivät karjalaiset silloin ymmärtäneet. Nyt hekin todennäköisesti yni-

märtävät, että olimme oikealla linjalla. Sodan aikanakin, jolloin täällä oli kaiken näköistä fascismia ja jolloin meidän puolueellemekin yritettiin pestata kaiken näköisiä ahertajia ja tuhertajia fascismia lähentymään, johtajamme Tanner piti selväpiirteisesti kiinni rauhanpolitiikasta. Hän oli ainoa ministeri, joka puhui rauhan hengestä ja oli Karjalaan menoa vastaan, koettipa estää varojen sijoittamistakin Karjalaan. Meillä on sodan edelliseltä ja sodankin ajalta puhtaat paperit. Nyt on syytä noudattaa jatkuvasti tätä samaa rauhan linjaa, hyvien suhteiden linjaa kaikkiin suuntiin. Tälläkin alalla me saatamme olla toimintaamme tyytyväisiä. Sen paremmin porvarit kuin kommunistitkaan eivät pääse osoittamaan meitä sormella, sillä me olemme olleet oikeassa. Erityisen mielihyvän tuntein luin läpi toveri Oittisen hyvän ulkopoliittisen alustuksen sekä siihen liittyvät ponnet. Suosittelen ponsien hyväksymistä yksimielisesti jatkuvaksi ohjenuoraksi ulkopoliittikan alalla. Se on johdonmukaista tähänastisen politiikkamme jatkamista.

En malta olla sanomatta muutamaa sanaa riidasta, joka ulkopoliitiikastamme on virinnyt. On ikävää, että kaikista asioista tehdään henkilökysymyksiä. Jos Leskinen puhuu viisaasti ulkopoliittisista asioista, mitä pahaa siinä on? Minä lausun siitä hänelle erityisen tunnustuksen. Jos hän sitten tapansa mukaan, niinkuin hän on täällä itse tunnustanut, roiskii liikaa, se on asia erikseen. Mutta oikeaan suuntaan on kehitys hänessä tällä alalla tapahtunut. (Suosionosoituksia.)

Lindfors: Pyydän kannattaa niitä muutoksia, joita toveri Tyyne Leivo-Larsson esitti. Muutenkin haluan lausua, että ohjelmaa sinänsä voidaan pitää varsin tyydyttävänä. Toveri Leskinen hermostui tässä asiassa sikäli, että hän nyt edelleen myöntää, että lipsahduksia on tullut. Helposti voikin käsittää, että jossakin Messuhallin puheessa saattaa lipsahduksia syntyä. Mutta jos lipsahdus sattuu, se pitäisi oikaista sillä tavalla, että se huomataan sekä Venäjällä että esim. Englannissa tai Amerikassa asti.

Lipsahduksia taasen Sosialistisen Aikakauslehden suhteen ei voi käsittää. Se lehtihän ilmestyy kerran kuukaudessa ja lipsahduksia on tullut kuukausimääriä, ja ne näyttävät aina olevan pahenemaan päin. Minun mielestäni lehteä toimitetaan sillä tavoin, että koko sen suunta on väärä. Sen suunta pitää välttämättä korjata. Pahin puoli tässä asiassa on se, että aika-

kauslehden ja Leskisen lipsahdusten aikaansaaman valmistelun jälkeen sitten me hyväksymme täällä ulkopoliittisen ohjelman, joka sitä taustaa vastaan saa määrätyn sävyn. Sen takia puoluekokouksen olisi tavalla tai toisella osoitettava, että kysymys ei ole ulkopoliittikan suunnanmuutoksesta. Ehkä on parasta, että me yksimielisesti asetamme puolueemme presidentti-ehdokkaaksi Tannerin, jolloin ympäri maailman käsitetään, että me olemme entisillä linjoilla.

Toveri Leskinen, jonka kimppuun en käy, kävi aivan aiheettomasti toveri Simosen kimppuun ja väitti, ettei toveri Simonen ole hänelle koskaan aikaisemmin näistä asioista puhunut. Tarkistetun tiedon mukaan maaliskuun 9 päivänä Tampereen kunnallistoimikunta piti kokouksen, jossa se käsitteli aikakauslehden toimitustapaa, ja aivan spontaanisesti päätti saattaa puolue toimikunnan ja nimenomaan toveri Leskisen tietoon, että kunnallistoimikunta tuntee huolestumista aikakauslehden toimitustavan suhteen, Aluksi aiottiin lähettää asiasta kirjeellinen ilmoitus, harkittiin myös muutaman miehen lähettämistä Helsinkiin, niin vakavana asiaa pidettiin, mutta kuitenkin päädyttiin siihen, että minun tehtäväkseni jäi soittaa asiasta ministeri Simoselle, jonka tiedetään olevan lähellä toveri Leskistä. Pyysin, että Simonen kertoisi Tampereen kunnallistoimikunnan kannan toveri Leskiselle. Tänäpä olen juuri tarkistanut, että Simonen on tämän asian toimittanut, Simonen jopa mainitsee, että hän on puhunut useita kertoja asiasta toveri Leskisen kanssa. Olen sitä mieltä, että toveri Leskisen pitäisi julkisuudessa ilmoittaa, että hänelle on sattunut lipsahduksia. Olen sitä mieltä, että aikakauslehden toimitustavan täytyy muuttua, jos me aiomme pitää edelleen entisen ulkopoliittisen linjamme:

Haini: Hyvät toverit! Olen kiinnostunut tämän keskustelun esille tuomasta asiasta, koska olen muutama päivä sitten palannut puolitoista kuukautta kestäneeltä opintomatkalta ulkomailla ja tällöin joutunut tutkimaan myöskin erilaisia poliittisia kysymyksiä, Olen käynyt Ranskan ja Sveitsin sosialistien puolueiden puoluetoimistoissa, ja kummastakin paikasta lähetettiin terveisiä Suomen sosialidemokraattiselle puolueelle. Esitän tässä ne näin epävirallisesti. Ranskan puolueen kansainvälisten asioiden sihteeri lähetti toveri Leskiselle terveisiä. Olin kiinnostunut Ranskassakin nimenomaan Atlantin-pakti kysymyksestä ja sosialidemokraattien asennoitumisesta siihen-

Tämä asiahan on tässäkin keskustelussa ollut jonkin verran esillä nimenomaan Sosialistisen Aikakauslehden tiimoilta. On hyvin ymmärrettävää, että Saksan sosialidemokraattisella puolueella on omia epäluulojaan tätä paktia kohtaan niistä syistä, jotka tässä keskustelussa on tuotu esille, nimittäin pelosta sotilaallisen natsihengen uudelleen syntyemisestä ja sen seurauksista. Ranskan sosialisteja tämä asia koskee lähimmin. Ranskassa lähdetään siitä yksinkertaisesta tosiasiasta, että aseistamaton Saksa tai niillä ehdoilla yhtenäistetty Saksa, jotka idän kommunistiset maat hyväksyvät, muodostuisi sellaiseksi sotilaalliseksi ja aatteelliseksi tyhjiöksi, joka tulisi jatkuvasti olemaan suuren ideologisen taistelun kenttänä. Ja mitä siitä seuraisi, sitä on vaikea ennakolta sanoa,

Niinkuin sanottu, tämä on ranskalaisten oma kysymys ja etäällä meistä. Meidän tietysti tekee mieli, niinkuin kaikkien pienten kansojen, osallistua suurten kansojen poliittiseen peliin, ja minusta tuntuu siltä, että meillä ei ole syytä sekaantua kovinkaan paljon tähän Atlantin-paktikeskusteluun. Meillä ei ole syytä asennoitua tämän paktin puolesta eikä sitä vastaan. Tehtävämme on pysyä suurvaltojen kiistojen ulkopuolella, jotta voimme puolueemme avulla jatkuvasti työskennellä Suomen itsenäisyyden säilyttämiseksi ja oman kansanvaltaisen järjestelmämme kehittämiseksi. Samoin on asia tietysti itäänkin nähdén. Mikään mielistelemine tai nöyrystely sinne päin ei ole meidän etumme mukaista, mutta ei myöskään mikään sellainen kirjoittelu ja puhuminen, joka voisi antaa vääriä käsityksiä meidän ulkopoliittisista tai yleensä poliittisista pyrkimyksistämme.

Lindblom,: Toveri Oittinen on huolellisesti paneutunut tämän alustuksen valmisteluun ja esitti sen sillä harkitulla tyyllillä, mikä hänelle on oiminaista. On suurella tyydytyksellä myöskin todettava, että ulkopoliittiset kysymykset on otettu puoluekokouksen harkintaan ja käsiteltäviksi. Elämme sellaisessa asemassa, että on syytä rivimiestenkin keskuudessa käsitellä näitä asioita, niin ettei puolueen ulkopoliittisen suunnan määräytyminen olisi punnittavissa vain joidenkin harvojen johtohenkilöiden puheiden tai kirjoitusten tai muiden esiintymisten merkeissä,

Kun tässä keskustelussa on kosketeltu myöskin toveri Leskistä ja Sosialistista Aikakauslehteä, niin haluaisin todeta, että on ymmärrettävää ja myöskin oikein, että lehdestä ja sen

kirjoituksista esiintyy erilaisia mielipiteitä. Niitä esiintyy eräiden yksityiskohtien suhteen myös ulkopoliitikasta, mutta minä olen vakuuttunut siitä, että päälinja on yhtenäinen. Sen vuoksi on valittaen todettava, että Leskisestä on haluttu tehdä kommunistien ymmärtäjä, ja tukija. Mitä tulee Sosialistisen Aikakauslehden osuuteen puolueemme virallisessa toiminnassa, niin haluaisin todeta, että tästä kysymyksestä ei ole keskusteltu puoluetoimikunnassa, ja siksi täällä esitetty arvostelu on eräissä mielessä vailla pohjia.

Leivo-Larsson: Hyvät toverit! Kun puoluesihteerin Leskinen käytti puheenvuoron, jossa hän jälleen "vetosi siihen, ettei hän kiinnitä huomiota sanoihin ja sanakäänteisiin, niin minusta tuntuu, että tämä on heikko puolustus sille, että ihmistä ei saisi arvostella. Jos kerran ihminen antautuu siihen vaaaraan, ettei harkitse, mitä puhuu tai kirjoittaa, niin silloin täytyy ottaa vastaan myöskin arvosteluja. Sanojen mukaanhan meitä muitakin arvostellaan ja sen mukaan, mitä me kirjoitamme. Kun kysymys oli Messuhallin puheesta, niin Leskinen huomautti, että se oli lipsahdus. Sitten hän sanoi kirjoituksista, joita on ollut aikakauslehdessä, että jos parissa tunnissa sanelee artikkelin, niin totta kai niihin pujahtaa virheitä. Ei ole tarkoitus, että sellaisia ulkopoliittisia kirjoituksia, joita on ollut Sosialistisessa Aikakauslehdessä, sanellaan parissa tunnissa ilman, että niitä sitten kunnollisesti tarkistetaan, ennenkuin ne lähetetään edelleen kirjapainoon. Mutta, jos nyt niin on, että puoluesihteerillä on niin paljon työtä, että hän ei kerkiä tarkastamaan sitä, mitä hän kirjoittaa, niin hän on tehnyt virheen. Toivon, että hän korjaisi virheen ja korjaisi sen niin,, että sekä Moskovassa että Washingtonissa tiedetään, missä on ollut virhe hänen lausunnossansa ja mikä on hänen todellinen tarkoituksensa silloin, kun hän jotakin sanoo.

On epämurkavaa jäsenistön kannalta ajatella, ettei koskaan tiedä etukäteen, kun lukee tai kuuntelee hänen puheitaan, tarkoittaako hän sitä mitä sanoo, vain onko jälleen kysymyksessä lipsahdus.

On ihan turhaa täällä yrittää luoda sankarikehää päänsä päälle, sillä varmaan täällä olevista jokainen on valmis vetämään saappaat jalkaansa, jos niin tarvitaan. Uskon, että tässä salissa on paljon niitä, jotka ovatkin vetäneet saappaat jalkaansa ja paljon uhranneet. (Suosionosoituksia.)

Keskustelu päättyi.

Puheenjohtaja: Esitän, että päätöslauselmaehdotus ja -siihen tehdyt muutokset ja lisäesitykset lähetetään ohjelmavaliokuntaan.

Lähetetään.

PUOLUEEN TALOUSPOLIITTINEN OHJELMA

(Puoluetoimikunnan esitys n:o 1)

Puheenjohtaja: Puolueen talouspoliittisen ohjelman esittää Penna Tervo.

Penna Tervo:

Talouspolitiikkamme kehitys vuodesta 1952

Talouspolitiikan tämän hetken näkymät ja puolueemme taloudelliset ohjelmakysymykset

Puolueemme XXII puoluekokous v. 1952 kehoitti puoluetoimikuntaa asettamaan toimikunnan laatimaan puolueelle talouspoliittista ohjelmaa, Kehoitusta perustui siihen, että talouspolitiikka ja maan taloudellinen tila ovat sodanjälkeisinä vuosina olleet kiihtyvällä vauhdilla muutosprosessin alaisina. Edellytettiin, että kehitys tulee jatkuvasti olemaan ripeä, ja nähtiin välttämättömäksi, että puolueemme pyrkii kartoittamaan tälle kehitykselle johdonmukaisia ja aatteellisuuttammie vastaavia linjoja.

Puoluetoimikunta asetti ko, toimikunnan välittömästi puoluekokouksen jälkeen ja sen toimesta saatettiin — tosin vain puoluetoimikunnan hyväksymänä — vuoden 1954 valtiollisten vaalien alla julkisuuteen talouspoliittinen ohjelma. Tämä jakaantui kolmeen pääjaksoon, joista ensimmäinen käsitteli täys-
• työllisyystavoitetta, toinen kansantaloutemme rakenteellista kehittämistä ja kolmas sosiaalisia tavoitteitamme.

Talouselämän reaalitekijöissä on sitten vuoden 1952 tapahtunut huomattavaa kehitystä. Vielä huomattavampi on kehitys ollut talouspolitiikan piirissä, jossa voidaan havaita tapahtuneen paljon myönteistä.

Edelleen ovat nimenomaan nykyhetken ongelmat luonteeltaan suuressa määrin uusia ja kaipaavat tältä kokoukselta osakseen erikoishuomiota ja myös linjanvetoja useissa ajankohtaisissa kysymyksissä.

Puoluetoimikunta katsoi tarpeelliseksi asettaa parisen kuu-

kautta sitten suppean toimikunnan tarkistamaan ja saattamaan ajan tasalle talouspoliittista ohjelmaa. Toimikuntaan ovat allekirjoittaneen lisäksi kuuluneet varat. Laisaari sekä maisterit Liukkonen ja Uoti, viimeksimainittu toimikunnan sihteerinä.

Toimikunta päätyi työssään siihen, että ohjelmaan lisättiin eräitä kehityksen ajankohtaiseksi tekemiä kappaleita ja eräitä toisia kohtia kirjoitettiin uudelleen. Ohjelman täydennykseksi ja nimenomaan tämän päivän vaatimusten täsmentämiseksi on toimikunta esittänyt puolutoimikunnalle ja edelleen puoluekokoukselle hyväksyttäväksi laajemman talouspoliittisen päätöslauselman sekä yhteenvetona siitä lyhyemmän julkilausuman, joka on taloudellisen vaatimusohjelman luontoinen.

Ehdotukset rakentuvat nimenomaan ajankohtaisten kysymysten varaan. Siinä ei ole katsottu tarpeelliseksi tällä kertaa puuttua pitemmälle meneviin taloudellisiin periaatekysymyksiin, vaan on rajoitettu niihin seikkoihin, jotka ovat tosiasiallisen tilanteen esiintuomia ja välittömienkin toteuttamismahdollisuuksien rajoissa.

Kulunut kausi viime puoluekokouksesta tähän päivään sisältää taloudellisesti ja talouspoliittisesti sangen merkityksellisiä kehitysvaiheita. Niin talouspoliittista ohjelmaamme kuin myös ajankohtaisia vaatimuksiamme on tarkasteltava tässä valossa. Viime puoluekokouksen aikoina oli maamme — samoin kuin koko maailman talous — ennennäkemättömän kiihkeän suhdannenousun jälkeisessä sopeutumisvaiheessa. Silloin oli syytä aavistella pahaa. Korean konjunkturi oli lakannut jo vaikuttamasta ja olimme sen tosiasian edessä, että korkeakonjunkturiin esteetön kulku oli tuonut maallemme ikävän jälkilaskun. Vuosina 1952—53 oli meillä jatkuvia sopeutumisvaikeuksia. Sosialidemokraattinen liike joutui käymään ehkä erikoislaatuisimman puolustustaistelunsa.

Korkeasuhdanteen voitot olivat jääneet vientiteollisuuden ja metsänomistajien käsiin, mutta kustannuspulmista aiottiin selvittää ja jälkilaskut maksattaa pieneläjäin elintason alentamisella.

Suomen porvaristo antoi — ehkä tarpeellisen — mutta sangen valitettavan todistuksen pyrkimyksistään vielä hyvin muistissa olevien K-kriisien, AT-ohjelmien ja Niukkas-bud jettien muodossa. Pyrkimyksenä ei ollut enempää eikä vähempää kuin maamme vähäväkisen väestön elintason laskeminen 10—15 %>

ja vaivalla luodun sosiaalisen turvallisuusjärjestelmämme oleellinen heikentäminen. Virheellisten ja tarkoituksellisesti muokattujen kustannuslaskelmien avulla yritettiin uskotella, että maailmanmarkkinahintojen palaaminen Korean huipuilta normaalille tasolle olisi muka saattanut vientiteollisuutemme täysin kestävämmään tilanteeseen. Sen auttamiseksi olisi, köyhien elintasosta ollut leikattava 10—15 % pois. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi harjoitettiin pitkäaikaista ja valtavat mittasuhteet saavuttanutta taloudellisten asiain vääristelyä ja kehityksen mustamaalausta, jossa tosiasiat näyttelivät varsin vaatimatonta osaa.

Sosialidemokraatit, joiden muokkaamiseksi ja taivuttamiseksi tämä kampanja pääasiassa oli viritetty, eivät siihen suostuneet. Taholtamme osoitettiin valtion teollisuuslaitoksista otettujen esimerkkien avulla, että puunjalostusteollisuuden väitetyt tappioluvut olivat suurimmalta osalta pelkkää hämäystä. Osoitimme, että niihin oli päästy erään komitean tutkimusilveilyssä, jota käytettiin todistuskappaleena, vain siten, että kannattavaisuus oli laskettu huomattavasti alennetuille tuotantoluvuille. Edelleen väitimme, että hintojen aleneminen oli tilapäisesti mennyt tarpeettoman pitkälle ja että hinnat olivat jo kesällä 1953 kääntymässä nousuun. Tältä todellisuuspohjalta lähtien esitimme oman ohjelmamme taloudellisen tasapainon saavuttamiseksi. Tämä nk. kynnysohjelma ei silloin kelvannut edes keskustelun pohjaksi. Meille tarjottiin vain kaksi vaihtoehtoa: devalvaatio tai K-ohjeima. Kun, emme hyväksyneet kumpaakaan niistä, raivattiin meidät pois tieltä ja K-ohjelmaa lähdettiin toteuttamaan porvarillisen vähemmistöhallituksen voimin, joka luotti kommunistien tukeen.

Asian myöhempi kehitys on osoittanut, miten oikeassa sosialidemokraatit v. 1953 olivat. Hintojen nousu, joka jo oli alkanut maailmanmarkkinoilla silloin, kun kustannuskriisi meillä huipennettiin hallitusyhteistyön hajoittamiseen, on jatkunut vaakaana kohta 2 vuotta ja näyttää edelleenkin jatkuvan. Viimeiset puolitoista vuotta ovat yleisiltä piirteiltään olleet maamme sodanjälkeisessä taloushistoriassa kaikkein edullisinta aikaa. Talouselämän nouseva aktiviteetti on alkanut vientituotannostamme ja levinnyt tasaisena kaikille tuotantoelämämme aloille. Kustannuskriisihyökkäys ikävine poliittisine ja taloudellisine seurauksineen oli siis tarpeeton ja asiallisia perusteita vailla. Näinkin laajan huomion osoittaminen sille tässä yhteydessä on;

ollut perusteltua vain siitä syystä, että tämä kappale isänmaamme talouspoliittista historiaa osoittaa, miten itsekästä ja lyhytnäköistä meidän porvaristomme politiikka saattaa olla.

Kehitys on myös kansainvälisesti ottaen ollut melko yhtenäinen. Tuskin kuitenkaan mikään olosuhteiltaan meihin nähden vertailukelpoinen maa voi olla kehitykseen niin tyytyväinen kuin Suomi. Kahtena viime vuonna on teollisuustuotannon lisäys ollut meillä ennätysellisen nopeata. Kaikista sodan jätkirasisituksista huolimatta maamme teollisuustuotanto oli viime vuonna 89 %> korkeampi kuin vuonna 1938. Ja kuluvana vuonna meillä näyttää olevan mahdollisuuksia ylittää 100 %:lla teollisuustuotantomme sodanedellinen taso. Euroopan maista voi ainoastaan Norja osoittaa tätä suuruusluokkaa olevaa tuotannon nousua. Vuodesta 1952 lähtien on meidän taloudellinen tilamme ja asemamme kehittynyt myös muissa suhteissa kansainvälisesti katsoen erittäin edulliseen suuntaan. Tosin meillä oli talvikausina 1952—53 ja 1953—54 huomattavaa työttömyyttä, työttömien määrän noustessa noin 5 %:iin koko työvoimastamme. Ottaen huomioon yhteiskuntamme aktiivisuuden työttömyyden hoitamisessa ei tämä luku ole kuitenkaan pelottava.

Viime vuoden keskimääräisiä työttömyyslukuja eri maissa keskenään verraten voimme suhtautua tilanteeseen meillä melko rauhallisesti; muissa maissa oli yleensä keskimäärin suurempi osa työvoimasta työtä vailla kuin meillä. Meillä oli v. 1954 koko vuotta koskeva työttömyysprosentti vain 1,7, sen o^hlessa samanaikaisesti Italiassa 9,2, Itävallassa ja Tanskassa 8,0, Länsi-Saksassa 7,2, USA:ssa 5,0, Kanadassa 4,3, Belgiassa 2,7, Ruotsissa 2,6, Englannissa 1,4 ja Norjassa 1,3. Tilanne oli siis meillä Norjan ja Englannin jälkeen edullisin. Tähän seikkaan on suhdanteissa tapahtuneen parantumisen ohella sangen voimakkaasti vaikuttanut se, että meillä on sos.-jdem. puolueen ja ammattiyhdistysliikkeen monen vuoden ponnistelujen tuloksena melkoisessa määrin harjoitettu johdonmukaista työllisyyspolitiikkaa. Tulonjako on pyritty ja suuressa määrin onnistutukin pitämään sellaisella tasolla, että kysyntäsuhteet eivät ole häiriytyneet. Käytännössä on valtiovallan toimesta vuosi vuodelta harjoitettu tehokkaampaa työttömyyttä ennakolta estävää toimintaa ja päästy julkisten töiden kausitasaamisessa

melko pitkälle. Paljon tosin on tällä alalla vielä tehtävissä,, mutta pohja johdonmukaiselle, työllisyyttä säilyttävälle politiikalle on jo luotu.

Myös eräässä toisessa suhteessa ovat viime vuodet merkinneet tilanteemme huomattavaa paranemista suhteessa muihin maihin. Tuntuu ehkä yllättävältä kuulla, että missään muussa Euroopan maassa ei ole pystytty harjoittamaan sellaista vakaan rahanarvon politiikkaa kuin meillä, mutta tosiasia tämä joka tapauksessa on. Meillä oli omat kiivaan inflaation vuotemme sodan jälkeen, mutta nimeomaan työväenliikkeen vastuulla, sen vaatimuksesta ja osin sen omaehtoisilla uhrauksilla harrastettu taloudellisen vakaannuttamisen politiikka on viime vuosina johtanut tulokseen, josta voimme olla kansainvälisestikin ylpeitä.

Elinkustannusten kehityksellä mitattuna on vuoden 1952 alusta vuoden 1955 alkuun meillä tapahtunut pieni, 2—3 %ⁿ rahan ostoarvon parantuminen. Samana aikana on elinkustannusindeksillä mitattu rahan arvo laskenut Itävallassa ja Norjassa 16 %ⁿ, Englannissa 14 %, Ruotsissa ja Ranskassa 10 %ⁿ, Italiassa 9 %, Tanskassa 4 %ⁿ sekä USA:ssa, Kanadassa ja Belgiassa 2 %.

Tämä merkitsee sitä, että valuuttamme ostokyky muihin valuuttoihin nähden on parantunut. Tämä kehitys osoittaa myös kiistattomasti oikeaksi meidän johdonmukaisen, valuuttamme devalvointia vastustavan kantamme. Valuuttamme sisäisen ostoarvon epäsuhte muiden valuuttojen ostoarvoon oli huomattava vuosina 1951—52. Epäsuhdetta on vieläkin olemassa, mutta se on melkoisesti pienentynyt. Vakauttamispolitiikkaa jatkaen meillä on varmaan mahdollisuus pienentää sitä edelleen ja haudata lopullisesti yhä vieläkin porvariston mielissä kangastelevat devalvaa tiesuunnitelmat, jotka toteutettuina merkitsisivät kansan laajoille kerroksille epäedullista käännettä tulon jakomme kehityksessä.

Talouselämällemme on ollut suureksi onneksi, että sillä nyt on jo neljä vuotta ollut sovittu ja tietoisesti ylläpidetty tasapainopohja. Vuoden 1952 puoluekokouksen aikoihin oli sitä talouspolitiikkaa, joka perustui vuoden 1951 keväällä tehtyyn linjauhasopimukseen ja saman vuoden syksyllä solmittuun vaikaannuttamissopimukseen, harjoitettu vuoden ajan. Niissä olosuhteissa oli hieman optimistista uskoa, että saavutettu-

pohja, varsinkin silloiset suhdannevaikeudet tuntien tulisi jatkumaan koko seuraavan puoluekokouskauden. Näin on kuitenkin tapahtunut.

Perusta taloudellisten intressipiirien yhteistyölle valtiovallan kanssa vakaannuttamispolitiikan harjoittamisessa laskettiin v. 1951. Jo nyt tiedämme, että ne perustelut, joiden mukaan puolue kysymykseen asennoitui, ovat olleet oikeat ja että kehitys on omannut ne piirteet, joita me siltä silloin odotimme. Vakaannuttamispohjan luominen merkitsi samalla pohjan laskemista suunnitelmalliselle ja ohjelmalliselle kansantaloudelle. Kun näiden kuluneitten vuosien taloushistoriaa joskus myöhemmin kirjoitetaan, niin on hyvin todennäköistä, että näitä vuosia pidetään eräänlaisena murroskautena, jolloin suunnitelmallisempi talouspolitiikka murtautui kansantaloutemme lävitse. Kukaan ei voine enää kieltää sitä, etteikö suunnitelmallinen työllisyyspolitiikka ja suunnitelmallinen tulonjakopolitiikka olisi ratkaisevasti toisessa asemassa kuin ennen sotaa ja välittömästi sen jälkeen. Käytännöin suunnittelutyön muodot ovat nimenomaan viimeisenä nelivuotiskautena vuosi vuodelta kehittyneet ja tulokset suunnittelutyöstä ovat eri tavoin yhä selvemmin tulleet näkyviin.

Voidaan aiheellisesti sanoa, että vuodet 1952 ja 1953 eivät täysin vastanneet niitä vaatimuksia, joita kehitykselle asetettiin. Suhdanteiden heikkeneminen saattoi työväenliikkeen puolustusasemaan ja aktiivinen eteenpäinmeno suunnitelmallisuuden tiellä hidastui. Tässä suhteessa merkitsi kuitenkin viime vuosi huomattavaa käännettä parempaan suuntaan ja viime vuoden aikana itse asiassa käytännössä lunastettiin ne sitoumukset, joihin puolue ja ammattiyhdistysliike katsoivat olevansa oikeutetut vuoden 1951 vakaannuttamissopimuksen pohjalta.

Tapahtumien kulku kehittyi viime vuonna tiiviissä yhteydessä suhdannekulkuun. Niin puolueen kuin SAK:nkin piirissä oli parisen vuotta jouduttu katsomaan karsaasti ns. »104-pisteen politiikkaa». Porvariston taholta oli edesautettu tietoisesti sellaisen tilanteen syntymistä, että elinkustannukset pidettiin 104 pisteen tasossa, joka ei palkkasäännöstelyn puitteissa edellyttänyt palkkojen korotusta, mutta merkitsi jatkuvasti muuttaman prosentin tulonsiirtoa palkkatyöntekijöiltä muille yhteiskuntaryhmille.

Vaalien jälkeen muodostettu Törngrenin hallitus oli päämiehestään ja maalaisliiton suhtautumisesta johtuen kykenemätön tätä epäkohtaa korjaamaan. Sen vuoksi tämä hallitus joutui eroamaan ja sosialidemokraattien ja maalaisliiton välinen yhteistyö palautettiin vaalien edellä vallinneelle kannalle. Tämän katsoimme kuitenkin mahdolliseksi vain sillä edellytyksellä, että tulonjaossa ja hintakehityksessä sitten v:n 1951 syntyneet epäkohdat näiden puolueiden välisellä selvällä sopimuksella oikaistaan, samoin kuin että erät muut tärkeät tavoitteemme toteutettiin. Tämä hallitussopimus — joskin siinä oli kielteisiäkin puolia ja joskin sitä on jälkeinpäin rikottu ja sen vaikutuksia sabotoitu — lienee kuitenkin maassamme eräässä suhteessa ainutlaatuinen asiakirja, Harva sopimus lieinee merkinnyt niin paljon myönteistä maamme palkkatyöntekijöille ja muille taloudellisesti riippuvaisessa asemassa oleville yhteiskuntaryhmille.

Hallitussopimuksen sisältö tunnetaan. Sen yksityiskohtiin ei tässä yhteydessä enää ole syytä palata.

Hallitussopimuksen toteuttamisessa on sekä edetty ripeästi että jouduttu pahoihin viivytyksiin ja myös siihen, että sopimusta on hallituskumppanin taholta rikottu. Ennen näiden kysymysten ja muiden tämänhetkisten ongelmien käsittelyä on kuitenkin syytä pyrkiä periaatteelliseen selvittelyyn sen hintapolitiikan edellytyksistä, luonteesta ja seurauksista, joka sisältyy hallitussopimukseen.

Puhutaan paljon ja kauniisti ns. vapaasta hinnanmuodostuksesta. Paljon vähemmän harrastetaan sen asian pohtimista, mitä vapaa hinnanmuodostus on ja mitä asioita yleinen talouspolitiikka kaikissa maissa pyrkii hoitamaan. Olkoonpa kysymys melkein mistä tahansa valtion talouspoliittisesta toimenpiteestä, niin aina siihen sisältyy tendenssi muuttaa vapaata hinnanmuodostusta. Hinnanmuodostus järkkyy heti, kun jokin elinkeino tai jokin intressiryhmä saa osakseen valtiovallan tuen tai muuta talouspoliittista huomiota. Vapaata hinnanmuodostusta on meillä ehkä eniten pyritty ja jouduttu muuttamaan ulkomaankaupan säännöstelyn yhteydessä. Verotukseen sisältyy lukemattomia tapoja hintasuhteiden muuttamisen mielessä. Jopa harrastettu korko- ja luottopolitiikka on suuressa määrin vapaata hinnanmuodostusta muuttava tekijä. Samanlaisia tendenssejä sisältyy myös palkka- ja sosiaalipolitiikkaan. Yhteen vetona joudutaan väkisin tekemään se johtopäätös, että va-

paata hinnanmuodostusta ei ole, vaan talouspolitiikka on hyvin monisäikeisesti ottanut hinnanmuodostuksen ohjaamisen haltuunsa. Tämä on suuressa määrin tapahtunut muiden kuin kuluttajaetujen mielessä. On silloin täysin epäloogillista väittää, että kuluttajaystävällinen puuttuminen hinnanmuodostukseen olisi epätervettä. Askartelemme tässä yhteydessä sen kysymyksen parissa, onko valtion puututtava talouselämän kulkuun vai ei. Sos.-dem. puolue ei voi tässä kysymyksessä lähteä miltään muulta kannalta kuin siltä, että sen on puututtava.

Tavoista vaikuttaa hinnanmuodostukseen pidetään budjettivaroista suoritettuja hintatukia, subventioita varsin yleisesti epäterveinä. Omassa joukossammekin on sellaisia, jotka, osittain opposition propagandan vaikutuksesta, eivät niitä hyväksy tai suhtautuvat niihin epäroiden. Selitetään, että ne joudutaan kuitenkin toista tietä maksamaan takaisin,

Jos hintasubventioihin suhtaudutaan kielteisesti periaatteessa, niin johdonmukaisuuden vuoksi niitä olisi vastustettava kaikissa muodoissa. Kuluttajain kannalta ei tätä vastaan ole mitään muistuttamista, sillä vapaan hinnanmuodostuksen mukaan olisi tällöin pysyttädyttävä maailmanmarkkinoiden elintarvikehinnoissa. Elintarvikkeet halpenisivat nykyisestäkin tasostaan meillä lähes parikymmentä prosenttia. Tällainen vaihtoehto käy kyllä päinsä, mutta ei se, että elintarvikehintoihin saataisiin puuttua vain tuottajaetujen mielessä ja korkeata tuottajahintatasoa ylläpitäen.

Näin olemmekin asian ytimessä, niissä perussyissä, jotka ovat kustannusongelmiemme aiheuttajia. Tärkeimpiä niistä ovat maataloutemme ja kotimarkkinateollisuutemme korkeat tuotantokustannukset, jotka useista eri, mm. luonnonsyistä ja heikosta rationalisointitasosta johtuen ovat meillä korkeimpia maailmassa. Näin ollen täytyy elintarvikkeiden ja eräiden kulutustarvikkeiden hintojen olla myös ylikorkeat, jotta maatalousväestölle voitaisiin taata siedettävä tulotaso ja kotimarkkinateollisuudelle mahdollisuudet kannattavaan toimintaan. Mutta nämä hinnat ovat teollisuutemme ja koko muun tuotantolämämme tuotantokustannuksia, jotka mm. tästä syystä ovat liian korkeat ja kilpailukykyimme sen johdosta riittämätön.

Olemme tässä suhteessa eräänlaisessa noidutussa ympyrässä. Vaihtoehtoina siitä pääsemiseksi olivat viime syksynä joko yleinen palkkojen korotus tai hintojen alentaminen subventioilla. Kaikilla tahoilla oltiin silloin yksimielisiä siitä, että ylei-

seen palkkojen korotukseen ei voida mennä. Kun kolmatta tietä, pysyttämistä puolinaisin toimenpitein 104:n pisteen linjalla, ei mm. SAK:n käsityksen mukaan ollut, oli valittavana vain subventioiden tie, palaaminen v. 1951 syksyn, vakaannuttamistoiminnan lähtökohdan tasolle. Käsitykseni on, että tällä valinnalla estettiin se yleinen inflaatiovyöry, joka olisi ollut seurauksena indeksin nousuun yli 105:n pisteen perustuvasta yleisestä palkkojen korotuksesta. Toimenpide oli siis johdonmukainen jatkos sille vakaannuttamispolitiikalle, jota puoleemme on harjoittanut v:sta 1951 alkaen.

Tätä taustaa vastaan on katsottava hallituksen viimesyksyistä hintojenalennohjelmaa. Olettamukseen, että kuluttajat joutuisivat toista tietä maksamaan takaisin hinnanalennusten heille tuottaman edun, ei ole aihetta. Hallitusohjelman aiheuttamia menoja ei ole asetettu fyysillisten veronmaksajain kannettavaksi. Hinnanalennusohjelman rahoittaminen suoritettiin mahdollisimman sosiaalisesti ja parhaiten tulonjakoa tasoitavalla tavalla. Yhtiöiden vuoden 1954 tuloista maksettavaa tulo-veroa korotettiin 32 %:sta 38 %:iin ja omaisuusveroa 0,8 %:sta 1 %:iin. Edelleen korotettiin yhtiöiden vuoden 1955 aikana maksettavia veroennakkoja 10 %:lla ja tiukennettiin yhtiöiden oikeutta tehdä verotuksessa arvovähennyksiä. Näiden toimenpiteiden avulla valtion verotulot nousevat noin 8 mrd mk, jolla summalla voidaan rahoittaa pääosa kuluttajahintasubventioista,

Kysymys siitä, miten pitkälle hintasubventioiden maksamista jatketaan, on tietenkin vielä täydellisesti avoinna. Vaikka tämäntapaista, kuluttajaystävällistä puuttumista hinnanmuodostukseen ei, kuten edellä osoitin, voida suoralta kädeltä tuomita, jos kerran periaatteessa hyväksytään hintoja korottavat puuttumiset, ei toisaalta, ole syytä kieltää, että hintasubventioissamme, kun niitä maksetaan nykyisessä laajuudessaan, on myös huomattavia epäkohtia. Mainitsen vain eräinä, esimerkiksi sellaisista mm. nk. juontipalkkiot, tuottajille ja valtiontaloudelle aiheutuneen rasituksen. Hintasubventioita ei ole syytä pyrkiä jatkamaan yhtään sen pitemmälle kuin on tulonjaon oikeudenmukaisuuden kannalta välttämätöntä. Ensimmäinen tilaisuus tämän seikan tarkasteluun tarjoutuu kuluvan vuoden syksyllä, kun suoritetaan yhteenvetoa siitä, missä määrin yleinen palkkataso on subventioiden alottamistasoon verrattuna noussut. Hintasubventioiden jatkaminen ja laajuus tulevat välttämättömästi harkinnan alaisiksi myös ensi vuoden talous-

arvion valmistelun yhteydessä. Sikäli kuin perusteltuja mahdollisuuksia niiden purkamiseen ilmenee, on se aloitettava siitä päästä, jossa voidaan poistaa arvostelua herättäneet epäkohdat.

Hallitussopimuksen merkitykseen yksityisen kansalaisen kannalta katsoen ei ole tässä yhteydessä syytä enää syventyä. Sitä on jo aikaisemmin siksi perusteellisesti selvitetty, jota paitsi teillä jokaisella on ollut tilaisuus tuntea se omassa taloudessanne. Tyydyn vain mainitsemaan sen kokonaisvaikutuksen, että elintarvikkeiden, hinnanalennusten on laskettu tuottavan perheelle, jossa on 4 henkeä, ja jonka tulot ovat 30.000 mk kuukaudessa, säästöä ruokamenoissa n. 2.200 mk kk:ssa. Veropuolella taas on laskettu, että verohelpotukset, jotka nousevat yhteensä yli 20 mrd markkaa, tekevät kaavamaisesti laskien fyysillistä veronmaksajaa kohti n. 1.800 mk kuukaudessa. Palkkatulosta elävät ovat siis saaneet hallitusohjelman ensimmäisen kohdan perusteella n. 4.000 mk:n reaalitytulon lisäyksen kuukaudessa.

Hallitusohjelman eri kohdista on tämä, saanut osakseen enimmäin arvostelua opposition taholta. On sanottu ensinnäkin, että hintojen alennus oli tarpeettoman voimakas ja liian suuria kustannuksia vaativa sekä että markkinoille täten työnnetty ylimääräinen ostovoima kohdistuu lisääntyneenä kysyntänä hintoihin ja aiheuttaa inflaatiota, Ahkerimmin on viljelty väitettä, että tämä ohjelmakohta aiheuttaa valtiolle voittamattomia kassavaikeuksia, budjetin alijäämäisyyttä ja sitä tietä inflaation.

Ennustelut lisääntyneen ostovoiman suuntautumisesta ja sen tuhoisista vaikutuksista ovat osoittautuneet vääriksi. Kansalaiset eivät olekaan käyttäneet kaikkea tulojen lisäystään ostamiseen, vaan ovat sijoittaneet huomattavan osan säästötileilleen. Käytettävissä olevien tietojen mukaan ovat yleisön varsinaiset talletukset säästölaitoksissa lisääntyneet marras—huhtikuun aikana yli 5 mrd mk enemmän kuin vastaavana aikana edellisenä vuonna. Kansalaiset ovat siis vieneet varsin huomattavan osan saamistaan lisätuloista pankkeihin lisäämään pääoman muodostusta. Olisivat vieneet ehkä enemmänkin, ellei oppositio hillittömällä inflaatiopropagandallaan olisi levittänyt inflaatiomielialaa kansan keskuuteen.

Mitä sitten tulee ohjelman valtiotaloudelle aiheuttamiin vaikeuksiin, niin niitäkin on arvostelijain taholla tarkoituksellisen pessimistisesti liioiteltu. Valtion kassatilanteessa esimerkiksi ei

tähän mennessä ole sanottavasti näkynyt ennustettuja vaikeuksia. Tilanne on suotuisa, vaikka ennakkoarviot työttömyysmenoista, jotka suoritettiin työttömien luvun perusteella, ovat osoittautuneet ainakin 2—3 mrd mk virheellisiksi kassatilanteen kannalta epäedulliseen suuntaan. Työttömyystöiden huomattava koneellistaminen on lisännyt menoja, mutta jälkeäkin on tullut kokonaan toisella tavalla kuin ennen.

Hallitusohjelman budjetille aiheuttamista vaikeuksista on tässä vaiheessa vielä ennen aikaista sanoa mitään varmaa. Nyt jo näyttää kuitenkin selvältä, että varsinaisen hallitusohjelman aiheuttamat menot saadaan hankittujen lisätulojen ja talouselämän vilkastuneen kiertokulun tuottamien lisätulojen avulla peitettyiksi. Yli hallitusohjelman tulleista lisämenoista ei sen sijaan voi vielä sanoa muuta, kuin että niitä ei saisi enää tulla ainakaan lisää. Tähän mennessäikin aiheutetut voivat aiheuttaa huomattavia vaikeuksia, ellei säästöjä saada jollain taholla aikaan.

Hallitusohjelman toteutumisen tarkastelussa on siihen sisältyvien toimenpiteiden eräs tärkeä ryhmä, toimenpiteet suhdannevaihteluiden tasaamiseksi, jäänyt toistaiseksi verrattain vähälle huomiolle. Näin ehkä siitäkkin syystä, että ne, jotka ovat halunneet Suomen kansalle uskotella, että hallitusohjelma johtaa väistämättömästi inflaatioon, eivät ole olleet erikoisemmin halukkaita kommentoimaan hallitusohjelman näitä kohtia. Ehkä syynä on ollut myös se, että nämä toimenpiteet ovat olleet tik. terveen talouspolitiikan julistajille käytännössä varsin vähän mieluisia. Kun suurin osa hallitusohjelmasta nyt on jo toteutettu, lienee lyhyt yhteenveto näistäkin toimenpiteistä paikallaan. Suhdannevaihteluiden tasaamiseksi yleensä ja nykyisen korkeakonjunktuurin huipun leikkaamiseksi on nykyinen hallitus suorittanut mm. seuraavat toimenpiteet; 1) yhteisöjen v. 1954 tuloista maksettavaa tuloveroa on korotettu 32 Voista 38 %:iin ja omaisuusveroa 5 %:sta. 10 %:oon (tuoton lisäys n. 5,2 mrd mk); 2) verotuksesta poikkeuksellisesti myönnetty oikeus korotettuihin arvon vähennyksiin on poistettu (veronlisäys n. 3 mrd markkaa); 3) yritysten v. 1955 aikana maksettavia veroennakoita on korotettu 10 % (tuoton lisäys n. mrd mk); 4) on saatu aikaan kassavarantosopimus, jonka on laskettu sitovan rahalaitosten ottolainauksista helmi—syyskuun aikana n. 6—7 mrd mk; 5) makeisvalmisteveroa on nostettu 10 %:lla (tulon lisäys 0,3 mrd mk); 6) eräitä hinnantasaus-

maksuja on korotettu (tulon lisäys n. 1,3 mrd mk); 7) on luotu uusi suhdannevarausjärjestelmä vientiteollisuuden suhdannehuippujen tasaamiseksi; 8) on luotu uusi investointirahastojärjestelmä kotimarkkinateollisuuden suhdanteiden tasaamiseksi; 9) on ryhdytty toimenpiteisiin valtion ja sen avustaman talonrakennustoiminnan kausitasaamisen tehostamiseksi; ja 10) on sanottu irti 50 % vuosien 1951—1952 suhdannerahastosta teollisuudelle annetuista lainoista (1,8 mrd mk). Näiden toimenpiteiden rahaksi arvioitu vaikutus nykyisen suhdanteen tasaamisessa nousee yli 20 mrd markan. Kun niihin lisätään budjetin edellyttämät lainat, 17 mrd markkaa, voimme todeta, että markkinoilta vedetään pois" runsaastikin se määrä osto-voimaa, minkä hallitusohjelma on antanut.

Oman lukunsa ansaitsee se tapa, millä talouselämä ja oikeistoppositio on suhtautunut näihin talouspoliittisesti terveisiin, saneeraaviin toimenpiteisiin. Yksikään edellä esittämistäni »kymmenestä käskystä» ei ole saanut oikeistopiirien hyväksymistä ja kannatusta, mikäli ne ovat heitä koskeneet. Päinvastoin kaikkia niitä vastaan on purnattu ankarasti ja selitetty hallituksen milloin yrittävän • sosialisoida säästäjiin varoja epäilyttäviin tarkoituksiinsa, milloin pelkkää pahanilkisyyttään pyrkivän vaikeuttamaan talouselämän kehitystä. Melkein jokaista vastaan näistä toimenpiteistä on oikeistolehdistä kirjoitettu, vaikka nämä samat lehdet yleisluontoisissa artikkeleissaan ja oikeiston puhujat ovat juuri tämäntapaisia toimenpiteitä suositelleet. Tervettä talouspolitiikkaa seuraava oikeiston johdossa oleva talouselämä ei näytä olevan halukas suorittamaan tämän politiikan edellyttämiä toimenpiteitä muuta kuin pakolla.

Hallitusohjelman toteuttaminen sujui aluksi harvinaisella ripeydellä. Tällä hetkellä on tilanne se, että hallitusohjelman 19 kohdasta on yhtä lukuunottamatta kaikki saatettu jonkinlaiseen toteuttamisvaiheeseen. Eri asia on, että eräissä kohdissa toteuttaminen on karkeastikin kulkenut eri teitä, kuin mitä hallitussopimus edellytti.

Se hallituksen ohjelman kohta, johon nähden ei ole edistytty vielä lainkaan, koskee koron alentamista. Kuten tiedettäneen, on maamme korkokanta 3 vuotta sitten tapahtuneesta koronalennuksesta huolimatta vieläkin maailman korkeimpia. Euroo-

pan maista pystyy ainoastaan Islanti tällä hetkellä kilpailemaan kanssamme epäilyttävästä kunniasta omata maailman korkein korkokanta.

Koron alennusta on meillä pääoma- ja pankkipiirien taholta johdonmukaisesti vastustettu. Syitä ei tarvitse kaukaa hakea. Korkea korko merkitsee korkotulojen korkeata tasoa. Näitä kai täytyy pääomapiirien puolustaa, vaikkapa jouduttaisiin uhmaamaan kaikkia taloudellisia realiteetteja. Tämä perustelu pyritään verhoamaan erilaisten todisteluiden taa. Selitetään, että ylikorkea korkomme antaa oikeudenmukaista korvausta säästäjille heidän inflaatioaikana kärsimistään menetyksistä. Selitetään edelleen, että ylikorkeata korkoa olisi ylläpidettävä suhdannepoliitikan tähden, ja väitetään, että meillä on tällä hetkellä korkotasossa tasapainotila. Edelleen vedotaan siihen, että nykysuhdanteet ovat muissa maissa päinvastoin merkinneet pyrkimyksiä korkotason nostamiseen.

Ensimmäinen perustelu on kalkein naivein. Inflaatio on sotaa edeltäneistä säästöistä vienyt noin 82 %. Näistä talletuksista on jäljellä siis noin 8 %. Jos. tämä tappio haluttaisiin korvata sillä, että korkoa pidettäisiin yhtä prosenttia korkeampana, niin kestäisi pyörein luvuin 1200 vuotta, ennen kuin säästäjä saisi omansa takaisin. Korvausta ei myöskään voida koron muodossa antaa niille, jotka säästöissä inflaatioaikana vanhuutensa turvan menettivät. Inflaatio vei rahat aivan toisenlaisiin taskuihin ja korkea korko tulisi juuri näiden piirien osaksi.

Myöskin suhdannepoliittinen perustelu on tuiki löysissä kantimissa. Niin pitkälle kuin yhden miehen muisti ulottuu, ovat Suomen porvarit pitäneet aina tasapaksua ääntä korkean koron puolesta. Tähän kauteen mahtuu sentään pari kolme laskukautta, muutama sota ja eräitä inflaatioita. Rahamarkkinoista huolimatta, on lääke ollut aina sama. Mitä tulee muiden maiden esimerkkiin, niin ei olisi epäilystä siitä, etteikö meilläkin voisi nykyistä suhdannetilaa vasten asiaa, tarkastellen pyrkiä koron nostamiseen, jos korkomme liikkuisi kansainvälisen korkotason rajoissa, Jos meillä alin diskonttokorko olisi 2,5—3,5 %:n välissä, niin voitaisiin hyvin harkita sen nostamista 4 %:iin. Valitettavasti meillä, on diskontto nostettu 5—7,5 %:iin, jolloin sen käytölle luotonkysyntää vähentävänä, tekijänä ei ole enää mitään mahdollisuuksia. Kokemuksesta tiedämme, että koron nostaminen ei meidän oloissamme myöskään vaikuta säästämistoimintaan lisäävästi, eikä koron alentaminen suinkaan sääs-

tämistoimintaa vähennä. Suomen kansa säästää tarpeitaan varten eikä keinotellakseen korolla. Tämä nähtiin sangen selvästi 3 vuotta sitten toimeenpannun koronalennuksen yhteydessä. Yleisön säästämistoiminta ei suinkaan laimentunut vaan lisääntyi, koska luottamus rahan arvoon oli palannut.

On pidettävä todennäköisenä, että näissä olosuhteissa koron nostaminen vaikuttaisi päinvastoin kuin klassikot luulevat. Toisin sanoen, se johtaisi yleisen mielipiteen kehittymiseen siihen suuntaan, että nyt on odotettavissa uusi inflaationsysäys. Seurauksena olisi varmasti kaikkea muuta kuin säästöjen kasvaminen. Melkoisella varmuudella alkaisi pako reaaliomaisuuteen ja inflaatio.

On ehkä liiallista väittää, että koronalentaminen nostaisi säästämistoimintaa, mutta suhteellisen turhaa on myös luulla, että se sitä laskisi. Sensijaan kustannuskysymyksenä koron alennus merkitsisi paljon. Siten voitaisiin eräältä osalta laskea kustannustasoamme lähemmäksi kilpailijamaittemme kustannuksia. Pääomapiirien taholta pyritään esittämään, että ns. korkomenot merkitsevät tilinpäätöksissä melko vähän. Asia on kuitenkin niin, että korkotason vaikutus tuntuu monella muullakin tavalla kustannusrakenteissa kuin pelkästään korkomenonimikkeen alla. Nimenomaan varastoissa on suuria pääomia kiinni ja korkomenot vaikuttavat näiden osalta hyvinkin voimakkaasti.

Koron alentamiseen on pääomapiirien vastustuksesta huolimatta entistä tarmokkaammin pyrittävä. Meidän oloissamme ei kuitenkaan nykyisissä olosuhteissa voida kuvitella, että saavuttaisimme jonkin luonnollisen korkotason, jonka vallitessa rahan kysyntä ja sen tarjonta olisivat tasapainossa. Tällainen tasapaino ylikorkean koron vallitessa merkitsisi varmuudella sitä, että korkotulojen osuus tulonjaossa nousisi kohtuuttomaksi, tuotantomme kilpailukyky kehittyisi tuiki arveluttavaan suuntaan, asuntorakennustoiminta tyrehtyisi jne.

Palataksemme vielä uudelleen talouselämämme reaaliiteikijöihin voidaan nimenomaan tämän vuoden kehitys nähdä sangen myönteisenä.

Viime talven työttömyyskausi oli suhteellisen lievä. Huippuluvuksi jäi n. 26.000 työtöntä, joka on noin puolet parin edellisen talven työttömyydestä, Töihinsijoitusprosentti on pysytellyt 85—92 %:n seutuvilla, jota on pidettävä sangen tyydyttävänä.

Viime viikkoina on työttömien lukumäärä ripeästi laskenut ja, lähiviikkoina voitaneen työttömyyskortistot kutakuinkin kaikkialla jälleen sulkea.

Ulkomaankaupпамme kehitys on ollut ilahduttavaa. Viennin arvo on kuluvan vuoden alkukuukausina ollut 12—20 % korkeampi kuin vastaavina kuukausina viime vuonna. Poikkeuksen muodostaa maaliskuu, jolloin laivausten määrä jäi rautatie-lakon johdosta 2—3 mrd normaalia pienemmäksi. Vientimme arvon kasvu johtuu pääosaltaan vientimäärien noususta, mutta pääasiallisten vientituotteiden hinnatkin ovat tämän vuoden alkukuukausina olleet keskimäärin 5—6 % korkeammalla kuin vastaavana aikana viime vuonna. Osittain on viennin määrälliseen nousuun ollut syynä se, että viime vuoden alussa silloinen viennin tuotantokapasiteetti ei ollut aivan täysmääräisessä käytössä. Suurin osa viennin määrällisestä lisääntymisestä johtuu kuitenkin vientiteollisuutemme piirissä valmistuneesta uudesta tuotantokapasiteetista. Kuluneen talvi- ja kevätkauden aikana on viennin laajenemisesta noin puolet käytetty tuonnin lisäämiseen, kun taas toinen puoli on käytetty valuuttatavarantomme vahvistamiseen. Tuontihinnat ovat keskimäärin olleet hieman alhaisempia kuin viime vuoden vastaavina kuukausina. Näin ollen on myös ulkomaankaupпамme vaihtosuhte (Terms of trade) ollut tämän vuoden alkupuolella edullisempi kuin vuotta aikaisemmin. Tätä osoittava indeksiluku on viime aikoina pysytellyt noin 140 pisteen tuntumassa, mikä merkitsee sitä, että viennillä olisi voitu tuoda maahan 40 % enemmän vastaavia tarvikkeita kuin vuonna 1935, joka on kyseisen indeksilaskelman perusvuosi.

Myös muut talouskehitystä kuvaavat lukusarjat kertovat myönteisestä kehityksestä. Kaupalliset hakkuut muodostunevat tämän kuun lopussa päättyvänä hakkuukauteksi lähes 10 % suuremmiksi kuin edellisenä vuonna. Kaupallinen toiminta osoittaa talouselämän muihin aloihin verrannollista vilkastumista ja esim. tukkuliikkeitten myynti on vuoden alkukuukausina ollut 10—12 % korkeammalla tasolla kuin vuotta aikaisemmin. Säästämis-toimintakin on pääomanmuodostuksessa olevista heikkouksista huolimatta osoittanut ilahduttavaa nousua ja rahalaitosten ottolainaus oli huhtikuun alussa noussut 328 mrd:iin markkaan, joka on 17 % enemmän kuin vuotta, aikaisemmin.

Korkeasuhdanne vaikuttaa aina tietyllä tavalla inflatorisesti. Tämän tietäen ovat porvarilliset piirit pyrkineet etukäteen leimaamaan palkkapoliittiset pyrkimykset inflaatiotekijäksi. Työehtosopimustilanne on ollut tämänluontoisen propagandan harjoittamiselle otollinen. Kuten tiedetään, on kuluvan vuoden alkupuolella viety lävitse maamme laajimmat neuvotteluoperaatiot työmarkkinoilla. Vuodenvaihteessa oli kaikkiaan 296.000 työntekijää koskevat työehtosopimukset irtisanottuina. Tämän lisäksi tapahtui myöskin valtion työsuhteessa olevien kohdalla laajaa palkkaihkehtimistä ja valtion viran- ja toimenhaltijain palkkauskysymykset ovat olleet ja ovat edelleen kokonaistarkistuksen alaisina.

Nykyiselle talouspolitiikalle ja nykyiselle hallituskokoomukselle mahdollisimman ohdakkeista taivalta toivovissa piireissä on työmarkkinatilanteen kehitys ollut varmaan suuri pettymys. Lähes kaikki aukiolleet työehtosopimukset on jo solmittu uudelleen ja huomattavassa määrin lieenee korjattu jäykän palkkasäännöstelyn aikana syntyneitä epäsuhteita. Sopimuspolitiikan kokonaisvaikutuksista on vielä vaikea sanoa mitään varmaa. Selvänä voidaan kuitenkin pitää, että ansiot ovat nousseet kokonaisuutena katsoen. Tuntuu kuitenkin sängen ilmeiseltä, että ansiotason nousu on ollut luonteeltaan sellainen, että se sopivasti vastaa kansantaloutemme tuottavuuden kasvua ja normaalia kehitystä. Palkkapolitiikasta tuskin saataneen syylistä sille inflaatiopaineelle, joka talouselämässä ainakin valtaosaltaan muista tekijöistä johtuen tällä hetkellä vallitsee.

Tällaiselle käsitykselle antaa tukea myös varmuudella puolueettomien asiantuntijoiden laatima kuluvan vuoden huoltotase-ennakointi. Nämä laskelmat päätyvät sellaisiin olettamuksiin, että kysynnän puolella tulee viennin nousu olemaan noin 13 %. Kotimaisen bruttoinvestoinnin nousu edellytetään 5 %:ksi, alaryhmänä ennakoidaan yksityisen investoinnin nousevan 7 %:lla ja julkisen 3 %:lla. Kulutuksen nousu arvioidaan vain noin 5 %:ksi. Palkkatulojen nousuprosemitti oletetaan, myös 5–6 % (Cksi. Tämän perusteella saadaan selvää tukea sille olettamukselle, että ensisijainen inflaatiovaara on johdettavissa vientituloista ja toissijainen yksityisen kotimaisen bruttoinvestoinnin piiristä. Sen sijaan kulutuksen kasvu on sängen kehitysraameihin sopivassa suhteessa kokonaiskysynnän ja kansantuotteen -kasvun kanssa.

Kansantaloutemme reaaliset kehitystekijät ovat siis kutakuinkin suotuisat. Terve korkeasuhdanne vaatisi terveitä toimenpiteitä. Valitettavasti joudutaan toteamaan, että eräillä talouspolitiikan aloilla on menetelty täsmälleen päinvastoin. Reaali-tilanne olisi sallinut ja sallisi talouskehityksemme palauttamisen normaaliin raiteisiinsa siten, että samalla huolehditaisiin inflaatiotekijöiden sterilisoinnista. Ne tekijät, joiden suhteen ei ole pystytty tilanteen vaatimuksiin ja edellytyksiä hyväksikäyttämään, ovat ulkomaankauppamme säännöstelyn purkaminen, elinkeinojen tulosuhteiden tarve määrääminen nimenomaan maatalouskysymysten osalta sekä vientisuhdanteen hillitsevän politiikan harjoittaminen.

Ulkomaankauppamme vapauttamiskysymys on ollut pysyvästi esillä vuosikausia. Luonnollista on, että sodasta peräisin oleva mukkuussäännöstely on tälläkin alalla joskus purettava. Asian käsittelyä kiirehtivänä tekijänä ovat olleet kauppasopimuspoliittisesti esiintyvät vaikeudet. Olemme joutuneet tiukan tuontisäännöstelymme tähden kauppasopimusneuvotteluissa jatkuviin vaikeuksiin, koska emme ole voineet sallia kauppatuttavillemme juuri minkäänlaisia vapaita tuontioikeuksia. Olemme joutuneet vuosi vuodelta yhä voimakkaamman painostuksen alaiseksi, joka on tähdännyt siihen, että meidän on ollut pakko ottaa vastaan niitä tarvikeryhmiä, joita kauppasopimuskumppanimme ovat halunneet meille myydä. Tällaiseen tilanteeseen on ajauduttu, jotta olemme voineet hankkia omille viejillemme jonkinlaisia etuja. Näin siis tuonti ja viime kädessä kuluttajat ovat joutuneet maksamaan vientimahdollisuuksien ylläpitämiseksi hyvinkin suuria laskuja, joiden loppusummista meillä ei edes ole mitään tietoa.

Jo vuosikausia on ollut epätietoisuutta siitä, kenenkä hyväksi tuontimme säännöstely on itse asiassa toiminut. Asia lienee kaikkeinkin niukkuussäännöstelyyn nähden niin, että jos säännöstelyjärjestelmä on voimassa liian pitkän ajan, niin se saat-
taa palvella aivan toisenlaisia tavoitteita, kuin mitä varten se alunperin luotiin. Ulkomaankauppamme on nyt säännöstelty 15 vuotta. Se pantiin alunperin toimeen maan valuuttavaranon, huoltotilanteen ja kuluttajien edun suojelun nimessä; vuosi vuodelta on jouduttu entistä selvemmin toteamaan, että se palvelee enemmän kotimaisten tuottajien, muodastuneitten välittäjärenkaitten ja vientipiirien etuja. Toisaalta on aivan selvää, että ulkomaankauppamme säännöstelyyn liittyy väittä-

mättömänä tekijänä myös kotimaisen työllisyyden ylläpidon vaatimus. Mutta nykyisen järjestelmän puitteissa ei ole voitu tehdä työllisyysnäkökohtien ja edullisempien ostojen kesken minkäänlaista kompromissia, vaan työllisyyden ylläpidon varjolla on jouduttu muodottomuuksiin ja jopa sellaisten elinkeinoalojen ja sellaisen tuotannon kasvattamiseen, jolla ei vapaamman ulkomaankaupan vallitessa voi olla riittäviä kilpailuedellytyksiä.

Emme voi myöskään lähteä siitä, että voisimme maailmankaupan nykyvaiheessa ylläpitää jäykkää tuontisäännöstelyä. Jos haluamme säilyttää maineemme ja asemamme monipuolista ulkomaankauppaa käyvänä maana, niin meidän on pakko seurata muiden länsimaitten esimerkkiä, Euroopan maksuliiton maista ovat lähes kaikki vapauttaneet jo tuonnistaan 75—90 %». Meille tuottaa jatkuvasti ylivoimaisia vaikeuksia suhteessamme kansainväliseen valuuttarahastoon ja GATT-järj estoon olla Euroopan kaupassa tasaveroisena kumppanina mukana nykyisillä edellytyksillämme, jolloin meidän tuonnistamme vain noin 3 %» on ollut vapaata.

Talousneuvosto asetti viime tammikuun lopussa jaoston tutkimaan ulkomaankaupan vapauttamismahdollisuuksia ja tekemään tästä esityksiä, Jo ennen tätä oli intressiryhmien kesken epävirallisesti käsitelty lähinnä Suomen Pankin taholta esiintuotua ns. tohtori Wariksen ensimmäistä suunnitelmaa. Tämä lähti siitä perusasetelmasta, että koko tuontikaupparamme olisi vapautettu yhdellä kertaa. Esitettiin siirtymistä •kaiksikurssijärjestelmään, jonka puitteissa raaka-aineet ja yleensä kaikki sellaiset tarvikkeet, joiden kysyntä on joustamaton, olisi vapautettu nykyisillä valuuttakursseilla ja muu tuonti, lähinnä valmiit teollisuustuotteet, olisi vapautettu 30 tai 35 %:n ylikurssilla. Tämä suunnitelma sai eri tahoilta suhteellisen viileän vastaanoton. Näin radikaalinen toimenpide olisi ilmeisesti johtanut kolmeen epäedulliseen tulokseen. Valuuttavarantomme olisi tuskin säilynyt, hintataso olisi tällaisen osittaisen devalvaation johdosta noussut ja vapaa tuonti olisi ilmeisesti useilla aloilla johtanut kotimarkkinatuotantomme kilpailukyvyn heikkenemiseen ja työttömyyteen.

Kuten hyvin tiedetään, ovat tuottajaparit ja koko porvarillinen rintama jatkuvasti esiintyneet kilpailuvapauden ja ulkomaankaupan vapauden äänitorvina. Asian seuraavat vaiheet osoittivat kuitenkin, että tämä esiintyminen on ollut puhdasta

fraseologiaa, sillä nykyisenmuotoinen tuontisäännöstely on ilmeisesti ollut muodostuneille maahantuojaimonopoleille, viennillemme ja kotimarkkinatuotannon pääaloille sangen edullinen. Tuonnin vapauttamisen jyrkimpänä vastustajana ryhtyi esiintymään vientiteollisuus. Kotimarkkinateollisuuden taholla menivät mielipiteet ristiin. Eräät alat sitä kannattivat, kun taas toiset — etupäässä metalliteollisuus ja tekstiiliteollisuus — asettuivat sitä vastustamaan. Omituiselta tuntuu, että viime vaiheessa myöskin maatalous ja maataloustuottajain järjestöt asettuivat ulkomaankaupan laajempaan vaputtamiseen nähden kielteiselle kannalle.

Tässä vaiheessa oli rajoitettava ulkomaankauppamme sellaiseen vapauttamiseen, minkä suhteen kaikki eturyhmät saattoivat sopia. Talousneuvosto esitti toukokuun alkupuolella valtioneuvostolle ohjelmansa tuonnin vapauttamisen tämän hetken mahdollisuuksista. Viranomaisten toimesta on tämä ohjelma jo myöskin pantu toimeen. Merkittävin muutos on eräiden raaka-aineryhmien lisenssolnnin automatisointi. Tämän lisäksi on tarkoitus yhdenmukaistaa kauppasopknspolitiikka sillä tavalla, että sovittujen kokonaiskiintiöiden puitteissa voitaisiin vapauttaa eräiden ryhmien tuontia nimetyistä tuontimaista. Näiden ryhmien tuonti on kuitenkin pääasiassa peräisin itäryhmään kuuluvista maista ja niin ollen tuontikaupan vapauttaminen ei ole luonteeltaan samanlaista eikä yhtä tehokasta kuin automatisoidun raaka-aineryhmän. Talousneuvoston suositukset edellyttivät myöskin sitä, että hinnantasausrjestelmämine sisäisillä muutoksilla voitaisiin vapauttaa eräitten lähinnä ylellisyysluontoisten tarvikkeitten tuontia.

Toinen sellainen ongelmaryhmä, joka on jatkuvasti ollut esillä ja jonka suhteen olemassaolevia talouspoliittisia mahdollisuuksia ei ole pystytty hyväksikäyttämään, koskee kysymystä maataloustulon määräämisperusteista ja maataloustulon sidonnaisuudesta. On valitettavaa, että tämän osalta on jouduttu pysyvää talouspoliittista vaaraa merkitsevällä tavalla rikkomaan hallitussopimus. Hallitussopimuksen mukaisesti olisi maataloustulopäätös ollut annettava sen luontoisena, että maataloustuloa laskettaessa olisi otettu huomioon puolet yleisen ansiotason kehityksestä ja että toisella puolella olisi otettu tätä kompensoimaan maataloustuloa laskettaessa puolet maatalou-

den oman tuottavuuden kehityksestä. Edelleen edellytti hallitussopimus, että maataloustulon tarkistamista merkitsevä liikkumaraja olisi ollut 4 % molempiin suuntiin.

Uusi maataloustulopäätös annettiin 31. 3. Se tehtiin äänestyspäätöksenä ja sellaisena, miksi maataloustuottajat luovutuslakon uhallla sen sanelivat. Maatalouden oman tuottavuuden noususta lasketaan vuosittain maataloustulolisäykseksi vain 0,75 %. liikkumavaraksi määrättiin 2 %, jonkalaisilla suureilla pelaaminen tässä yhteydessä on naivia. Kalkkein pahin on kuitenkin se epäoikeudenmukaisuus, että ansioiden kehitys määrätään otettavaksi sataprosenttisesti huomioon.

Yleensä ei voida puolustella mitään sellaista järjestelmää,, jossa yhden elinkeinon tulo tehdään riippuvaksi muiden elinkeinojen palveluksessa olevien työntekijöiden ansioiden kehityksestä. Kaikkein vähiten voidaan tällaista järjestelmää puolustaa maataloudesta. puheenollen, sillä maatalous on elinkeinoistamme suhteellisesti vähiten tuottava. Sen rationalisointi on peräti jälkeenhänyttä ja maassamme harjoitettu maatalouspolitiikka ei ole sitä tehokkaasti edistänyt. Tuottavuus maatalouden piirissä ei sitä paitsi suurissa osissa maatamme voi yksinomaan luonnonsyistäkään johtuen kohota sille tasolle kuin muiden elinkeinojen.

Maamme elää epäilemättä keskellä ripeästi edistyvää teollistamisprosessia. Sitä mukaa kuin teollisten elinkeinojen tuottavuus ja niiden palveluksessa olevien ansiotaso nousevat, täytyisi meillä elintarvikkeiden hintojen nykyisen maataloustulopäätöksen mukaan välttämättä nousta. Päätös merkitsee käytännössä siis jatkuvaa ja nousevaa räsitusia niille elinkeinoille ja niille työntekijäryhmille, joiden tuottavuus ja työntulokset kasvavat. Periaatteessa on suunnilleen samantekevää, mäksettäisiinko tämä maataloudelle perittävä lisä kuluttajahintoina vai lisääntyneenä valtion tukena,

Maatalouden hintatoimikunnan enemmistö tulkitsi maataloustulopäätöksen sanamuotoa tavalla, jota toinen hallituskumppani pitää vääränä. Näin laskien saatiin tulevan satokauden maataloustulovajaukseksi 2,7 mrd, joka esitettiin peitettäväksi nostamalla rukiin ja vehnän tuottajahintoja 50 pennillä kilolta, maidon hintaa 1,29 markalla ja asettamalla sianlihan ja kananmunien tavoitehinnat tasolle, joka ilmeisesti ei tule vastaamaan tarjonta- ja kysyntäsuhteiden perusteella muodostuvaa hintaa.

Maataloustulopäätöstä toisin tulkinnut toimikunnan vähemmistö päätyi 1,5 mrd:n markan vajauksen toteamiseen, joka on noin 2,5 % lasketusta maataloustulosta. Vähemmistö esitti maataloustuloa korotettavaksi maatalousmiljardiavustuksia lisäämällä.

Hallitus teki istunnossaan 14. 5. enemmistöpäätöksen, jossa asetuttiin maatalouden hintatoimikunnan enemmistön ehdottamalle kannalle.

Tämänkään asian merkitystä ei pidä tässä vaiheessa liioitella, mutta on pidettävä joltisenkin selvänä, että nykyinen kehitystä taannuttava maataloustulopäätös ei voi sellaisenaan olla kauan voimassa. Maatalouselinkeinon tulojen turvaaminen on suoritettava muulla tavalla.

Kolmannen talouspoliittisen vaikeuden muodostaa se, että suhdannepolitiikassa ei ole hyväksytyistä periaatteista huolimatta käytännössä päästy tehokkaisiin, tuloksiin. Niinkuin edellä on todettu, vallitsee talouselämässä;mmme huomattavia-kin inilaatiotendenssejä. Nämä ovat peräisin ennen muuta viennistämme ja kotimaisen investointitoiminnan laajentumisesta. Jälkimmäisen suhteen on tosin varsinkin valtion omien ja sen avustamien investointien osalta voitu harjoittaa kuta-kuinkin tehokasta suhdannepolitiikkaa. Valtion rakennustöiden kausitasaaminen on suuressa määrin ollut tekijänä siihen, että viime talven työttömyys jäi suhteellisen vähäiseksi.

Kokonaisuutena katsoen tuntuu uskottavalta, että sijoitus-toiminnan kasvun aiheuttama inflaatiopaine voidaan hillitä. Samaa ei voida sanoa vientitulojen synnyttämän inflaatiopai-neen osalta, vaan tällä alalla on ainakin tähän asti toimen-piteissä epäonnistuttu. Viime marraskuun lopulla tehtiin sopi-mus suhdannevarauksista ja sitä koskeva lainsäädäntö saatet-tiin käytäntöön vuoden lopulla. Tämä järjestelmä perustuu vientiteollisuuden itsensä hyväksymään ja jopa haluamaan vapaaehtoiseen suhdannevarausten tekemiseen.

Puolueemme taholla tunnettiin suurta epäilystä tällaisen va-paaehtoisien järjestelmän toimimiseen nähden. Tiedettiin san-gen hyvin, että vientiteollisuutemme ei halua vapaaehtoisesti luopua mahdollisuuksistaan keinotella suhdanteilla. Eräänlai-nen koetinkivi haluttiin silti luoda.

Tulokset ovat nyt näkyvissä. Pitkin talvea odotettuja suh-dannevarauksia ei ole vielääkään tehty penninkään edestä. Suh-dannerahaston johtokunnan irtisanomat 1,8 mrd mk vanhoista

suhdannepidätysvaroista teollisuudelle annettuja lainoja, ovat tähän mennessä ainoat teollisuuden varauksiin luovuttamat varat. Ja nekin pakosta. Viejien taholta selitetään, että teollisuus joutuu kevättalvella sijoittamaan suuressa määrin varojaan raaka-ainevarastoihin, kun taas toisaalta talvikauden laivausten vähyyden vuoksi tapahtuu normaalia vähemmän maksusuorituksia. Tällä selityksellä on suurelta osalta vain verukkeen arvo. Ainakin alku suhdannevarauksille olisi tähänkin mennessä voitu jo tehdä. Vientiteollisuudelle annettu määräaika vapaaehtoisten suhdannevarausten tekoon päättyy heinäkuun lopussa. Nyt jo näyttää siltä, että vapaaehtoisista suhdannepidätyksistä muodostui vain eräs viivytysvaihe siinä taistelussa, jota teollisuuden taholla käydään suhdanteita tasoittavaa talouspolitiikkaa vastaan, nyt niinkuin v. 1951:kin siltä taholta tehtiin.

Järjestelmän toimimiseen kohdistuvista epäilyksistä johtuen sovittiin jo syystalvesta siitä, että järjestelmän perusteisiin palataan, mikäli se ei ole toiminut suhdannepoliittisesti tyydyttävällä tavalla. Nyt tuntuu jo selvältä, että puolueemme on tehtävä kaikkensa järjestelmän periaatteelliseksi muuttamiseksi. Käytettävissä ei liene mitään muuta vaihtoehtoa kuin paluu kiinteän perushintatason mukaan määräytyviin pakollisiin pidätyksiin. Tämä ei ole vientiteollisuudesta itsestään miellyttävää, mutta tunneseikat eivät saa olla ratkaisevia silloin, kun puntarissa on kysymys siitä, harrastetaanko maassamme suhdanteiden tasaamista vai ei.

Erittäin tärkeätä on suhdannevarausten laiminlyömisestä merkityksen toteaminen nimenomaan inflaatiotekijänä. Tapahtunut laiminlyönti on ollut talouselämämme ilmeisesti voimakkain inflaatiotekijä. Vientiteollisuuden itsensä täytyy ottaa syy harteilleen ja tämä seikka on julkisuudessa todettava.

Näin laaja talouskehityksen ja olemassaolevien kehitystehtävien kartoittaminen on ollut mielestäni tarpeen. Joudumme esittämään vakavan vaatimuksen järkevän työllisyyspolitiikan harjoittamisesta ja vakaan rahanarvon politiikasta. Joudumme käsittelemään suhdettamme valtion budjettipolitiikan avulla harjoitettavaan tulonjaontasoiittamiseen, suhdannepolitiikkaan yleensä ja myöskin kustannus-tasomme sopeuttamiseen ulkomaankauppamme kannalta välttämättömien ratkaisujen vuoksi jne. Nämä kysymykset muodostavat eräällä tavalla yhtenäisen kentän. On kysymys siitä, halutaanko edistää kehitys-

tä vai ei. Sosialidemokraattinen talouspolitiikka lähtee jatkuvasti siitä, että maan talouselämää on kehitettävä ja hyvinvointia lisättävä. Kaikki käytännön vaatimukset asetetaan tämän kriteerion mukaan. (Suosionosoituksia.)

Puheenjohtaja: Kokouksen puolesta kiitän puhujaa tästä laajasta ja sisältörikkaasta alustuksesta.

Kokous nousee aamiaistauolle kello 12.35. Kokousta jatketaan kello 13.45.

Puheenjohtaja: Esityslistassa on vuorossa asia 34: Pohjois-Suomea koskevien taloudellisten ja sosiaalisten olosuhteiden kehittäminen. Sen alustaa ministeri Tiainen. Kun se liittyy tavallaan Tervon taloudelliseen katsaukseen ja kun ministeri Tiainen täytyy joutua matkaan vielä iltapäivällä, niin toveri Tervon kanssa on sovittu, että Tiainen esittelee asian tässä kohdassa. Luovutan siis puheenvuoron ministeri Tiaiselle.

Tiainen: Herra puheenjohtaja, hyvät puolueoverit! Tehdäväkseni on annettu selvittää niitä kysymyksiä, jotka liittyvät alltyöllisyysalueiden pulmakysymyksiin.

Näin lienee tapahtunut sen takia, että työministerin tehtävät sellaisinaan sisältävät paljon tätä aihetta käsittelevää aineistoa. Kuluvan talvenkin aikana, vaikka mieidän maassamme on ollut erinomaisen hyvä työllisyystilanne, on kieltämätön tosiasia ollut se, että tämä hyvyys ei ole ulottunut kaikkialle maamme. Pahimpia työttömyysalueita ovat olleet Oulun, Rovaniemen, Kajaanin ja osittain Kuopion työvoimapiiri sekä myöskin Imatran ja Lappeenrannan seudut. Sen lisäksi on esim. sellaisia kaupunkeja kuin Pori, jossa esiintyy jatkuvasti rakennetyöttömyyttä.

Tämä kysymys on tietysti puhtaasti taloudellinenkin kysymys, muutta siihen liittyy mitä suurimmassa määrässä myöskin poliittisia seuraamuksia. Jos me määrättyjä värejä käyttäen värittäisimme Suomen karttaa sen mukaan, kuinka paljon työttömiksi joutuneita on eri alueilla ja sen jälkeen käyttäisimme ehkä samojakin värejä selvittääksemme, kuinka suuri osuus kommunisteilla on äänestäjien määrästä Saanoilla alueilla, tulisimme sellaiseen hämmästyttävään tulokseen, että työttömyys ja kommunismi viihtyvät samoilla alueilla. Alityöllisyysalueilla on ihmisten taipumus ottaa radikaalinen ote yhteiskunnallisten asioiden käsittelyyn ilmeinen ja siitä hyötyy eniten kommunismi.

Maassamme oli maaliskuussa tänä vuonna työttömien määrä suurimmillaan. Se oli noin 26.000—27.000 virallisesti työttömyyskortistoihin merkittyjä, joista luonnollisesti oli valtavasti suurin osa työhön sijoitettuja. Sen lisäksi meillä oli kuluneen talven aikana ns. ennakoltaehkäiseviä työllisyystöitä. Tällaisilla työllisyys-työmailla työskennelleitä ihmisiä oli 7000—8000. Tämä on suunnilleen puolta pienempi luku kuin vuotta aikaisemmin. Mutta kuitenkin edellä luetteleman alueet ovat yhä edelleenkin vaikeasti hoidettavia työttömyysalueita. Mikä on syynä siihen, että tällainen tilanne saattaa vallita määrättyissä osissa maata, vaikka muuten talouselämä käy täysin kierroksin? Se on lyhyesti sanottuna liikaväestö työtilaisuuksien lukumäärään nähden. Mistä tämä liikaväestö on tullut? Vastaus kuuluu: osaksi luovutetuilta alueilta ja osaksi luontaisen väestön lisäntymisen kautta. Tämä viimeksimainittu seikka on tietenkin jatkuvasti vaikuttava tekijä. Kun kaupungeissa ja kauppaloissa yleensä nopeammin ja joustavammin pyritään järjestämään työttömille työtä, on se omiaan edistämään maaltapakoa nimenomaan näihin asutuskeskuksiin. Ja vaikka asutuskeskukset yrittävät parhaansa mukaan asiat hoitaa niin, ettei työttömyyttä olisi, siitä kuitenkin ei koskaan loppua tule, koska laaja maaseutu jatkuvasti ruokkii työttömien armeijaa. Tällainen on tilanne po. alueilla. Lappeenrannan ja Imatran seuduilla sanotaan, että sinne tuli siirtoväkeä liian paljon. Siirtolaiset eivät raaskineet lähteä entisen kotimaakuntansa rajasta kovin kauas.

Kun koetetaan selvittää, mitä olisi tehtävä, jotta nämä ilmiöt voitaisiin ennen pitkää poistaa, niin meillä on nimenomaan itäisellä rajaseudulla pohjoisessa eräs keino, nimittäin asutustoiminta. Asutustoiminnan tarkoituksenahan on, että me saisimme maattomia ihmisiä, joilla ei ole vakinaisia, sosiaalisessa mielessä täysin hyväksyttäviä ammattialoja käytettävissään," sidotuksi maahan. Tosiasia kuitenkin on, että vaikka maassamme sotien jälkeen näilläkin mainitsemillani alueilla on asutustoimintaa harjoitettu kymmenien miljardien markkojen arvosta ja, muodostettu tuhansia ja taas tuhansia tiloja, niin työllisyyden kannalta mitään ratkaisevaa parannusta ei ole aikaansaatu. Luonani on kuluneen talvikauden aikana käynyt kymmeniä lähetystöjä juuri näiltä rakennetyöttömyysalueilta. Niiden yhtä yksimielinen käsitys on ollut se, että asutustoiminnan tietä kulkemalla tilanne ei parane, vaan pahenee. Ja

syyksi ne ilmoittivat sen, että muodostetut asutustilat, viljelys-tiloja myöten, ovat näillä alueilla liian pieniä, jotta niillä voitaisiin saada kohtuullinen toimeentulo ja elämisen arvoinen elämä.

Ansiomahdollisuudet tilan ulkopuolella ovat entiseen verrattuna jatkuvan asutustoiminnan kautta vain supistuneet. Näillä alueillahan hakataan puutavaraa pääasiassa raaka-aineeksi tehtaille ja ulkomaille vientiin. Kun entiset metsäalueet ja maa-alueet on jaettu entistä suurempilukusein ihmismäärän kesken, on siitä ollut seurauksena, että esim. metsätyöt laajoilla alueilla ovat entisestään vähentyneet. Esimerkkinä tästä voitaisiin mainita Kiuruveden kunta. Siellä oli aikaisemmin tuhansia hehtaareja sellaista metsää, jossa metsätyöt voitiin tehdä. Nämä 'metsät on nyt jaettu. Seurauksena on ollut työllisyyden heikkeneminen. Näitä esimerkkejä voisimme luetella kymmenittäin ja, niinkuin sanoin, näiden alueiden väestö on sitä mieltä, että sille ei riitä tähänastinen talouspolitiikka, vaan sen pitää saada nimenomaan luontaisten raaka-amerikkauksiensa varaan perustuvaa teollisuutta. Ja tämän teollisuuden laadusta me saamme helposti selvän toteamalla, että juuri näiltä alueilta viedään huomattavia raakapuumääriä paitsi hyvinkin kauas oman maan tehtaille, myöskin esim. tänä vuotena noin 5 miljoonaa kuutiometriä ulkomaille. Jos se jalostettaisiin kotimaassa, täällä voitaisiin selluloosan ja paperin valmistusta lisätä nykyisestäään lähes 50 prosentilla. Kun metsät ovat suhteellisen nuoria, on tästä seurauksena myös se, että massapuun tuotanto tulee lähivuosisikymmeninä ja lähivuosisinkin jo jatkuvasti lisääntymään ja turvaamaan mahdollisuudet toimia siihen suuntaan, että raakapuuta teolliseen käyttöön saadaan entistä enemmän.

Mikä olisi luonnollisempaa kuin toimia niin, että maan vaaja-työllisyysalueilla, jos ei muuten, niin valtiovalan toimenpitein pyritäisiin jatkuvasti uusien massatehtaiden ja paperitehtaiden perustamiseen eikä yksinomaan tähän, vaan myöskin kaikkeen sellaiseen teolliseen toimintaan, joka liittyy nimenomaan puuraaka-aineen hyväksikäyttöön. Sen lisäksi on maamme pohjoisosissa juuri paitsi voimalaitosrakentelua, myöskin malmivaroja tiedossa. Niinpä kalkkiesiintymät esim. Kolarissa ovat sitä suuruusluokkaa, että ne hakevat laatunsa ja määränsä puolesta vertaa mistä tahansa pohjoismaissa.